

Губерна @. Поповича

ЛАТИНСКЕ СЕНТЕНЦИЈЕ

ПОСЛОВИЦЕ И ЦИТАТИ

СКУПИО И ПРЕВЕО

ГЛ. БАРУСКОВИЋ

проф. у пезији.

Друго исправљено и допуњено издање.

У НОВОМ САДУ

ШТАМПАРИЈА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „НАТОШЕВИЋ“

1913.

Предговор.

Још од својих ђачких времена имао сам обичај скупљати и бележити латинске сентенције, пословице и цитате, које сам или од својих професора или од другог кога чуо, или где читао. Касније као професор латинског и грчког језика, најпре у новосадској а после у карловачкој гимназији, накупио сам таквих изрека близу 2000.

Испрва ми није била намера, да ту своју збирку штампати дадем; ја сам то скупљао свога ради задовољства и уживања а касније ми је та моја збирка добро дошла и у мојим предавањима. Тек касније, по жељи својих пријатеља, решио сам се, да то скупљено градиво на јавност изнесем, тим пре, што до данас сличне књижице у нас још није било.

Срећујући ту своју работу нашао сам да многе изреке нису подесне за штампу; многе се н. пр. односе на граматику, на метрику или просодију и т. д. те им никако нема места у збирци, која је јавности и опћој користи намењена. Осим тога нисам ни једне изреке превео био на српски нити сам забележио, из којег је писца извађена.

Тек пре две године латио сам се озбиљно тога посла, прво, да све преведем, што мислим дати у штампу, а друго, да изнађем из којег је писца која изрека извађена. Многе сам додуше одмах знао, нарочито оне, које су ми долазиле при читању латинских класика у школи. Али сам

имао многе ствари прибележене, које никако нисам могао знати, из којег су извора потекле. У томе су ми доста помогле сличне збирке немачких скупљача, где сам многе изреке нашао заједно с именима писаца, који су их написали. Из тих збирака попунио сам знатно и своју збирку, коју ево у име божје и на јавност износим.

Али сам многе изреке превео и у ову збирку унео, којима нигде — па ни у туђим збиркама — нисам могао наћи правог ауктора. Међутим главније је, шта је речено и написано, него ко је рекао и написао. *Res potius quam auctores spectandaе* (Livius).

Збирке немачких скупљача, којима сам се послужило, ово су: 1. *Medulla proverbiorum Latino-rum*, von Dr. Wilhelm Binder, 2. *Geflügelte Worte*, von Georg Büchmann, 3. *Lateinischer Sentenzen — und Sprichwörter — Schatz*, gesammelt von Dr. Hermann Hempel.

При превођењу држао сам се онога: *so treu als möglich. so frei als nötig*. т. ј. преводио сам што сам могао верније а ипак да се српском језику криво не учини. Где нисам могао или умео верно превести, ту сам дакако гледао само да смисао схватим и преведем.

На много места — где сам се год сетио — употребио сам и „Српске народне пословице“ од Вука Ст. Караџића, те сам их испод превода прибележио, а на неколико места додао сам, ради бољег разумевања, и мало објашњења, али само онде, где ми се чинило, да је таково објашњење од преке потребе, да не би опет књижица испала одвећ опсежна а тиме и скупља; укратко:

Feci quod potui, faciant meliora potentes.

Надам се, да ће ову скромну књижицу пријатељи латинског језика повољно и радосно пријети; многи ће се, читајући је, сетити свога ђаковања, своје младости и својих професора, из чијих су уста без сумње погдекоју од ових изрека чули и упамтили.

Нарочито се пак уздам, да ће повољно дочекана и с радошћу поздрављена бити од мојих бивших ученика, који су многе од ових латинских изрека још као гимн. ученици у Новом Саду или у Карловцима од мене чули и прибележили.

На свршетку не могу пропустити ову прилику а да свесрдно не захвалим своме врлом пријатељу и другу из младости г. проф. дру Јовану Туроману, који ме је у овом моме послу својим богатим искуством и знањем својски помагао и добре ми савете давао. Хвала му!

У Новом Саду, о св. Сави 1907.

Г. Б.

Предговор к другом издању.

Прво издање ове књиге врло је лепо примљено од стране наше јавности. Десетак врло повољних приказа и оцена изишло је и у овдашњим и у београдским листовима ускоро пошто је књига угледала света. Осим тога добио сам, и усмено и писмено, доста похвалних и лепих признања и од својих пријатеља и познаника, а нарочито од својих бивших ученика.

Све оцене и сви прикази ове књиге врло су, као што рекох, повољни, само је Летопис Матице Српске (св. 5. год. 1908.) изнео токорсе неке замерке и погрешке. Међутим су све те тобожње замерке и погрешке неосноване и неоправдане, као што је то јасно и разложно написао и доказао у „Бранкову колу“ (бр. 44. 1908. и бр. 8. 1909.) професор Јован Живановић а и сам сам морао у истом листу т. ј. у „Бр. колу“ (бр. 47. 1908.) још неке површно написане замерке и погрешке исправљати и побијати.

Мислио сам и надао сам се, да ће у Летопису Матичину изићи — као што би и ваљало — најпоузданија и најобјективнија критика, а оно изиде баш најслабији од свих приказа и оцена.

Нешто исправљати и критиковати па у самом исправљању и критиковању правити погрешке и износити неосноване и празне замерке не служи на част ни оценитељима а донекле ни уредништвима, која таке непромишљене и површне работе у своје часописе без потребне пажње и довољне контроле примају.

Иначе сам се, разуме се, обазрео на све напомене с разлогом и у доброј намери написане те сам их са захвалношћу употребио замењујући понешто згоднијим изразом а уједно исправљајући и неке штампарске погрешке.

Осим тога унео сам у ово друго издање више од 200 нових изрека, те ће књига, овако попуњена, бити још од веће вредности и користи за све школоване и образоване људе а нарочито за пријатеље старој класичности, из које се можемо сви многом чему научити.

Читајући ову књигу многи ће се сетити понечег, што је давно знао па заборавио и обрадовати, што му се то опет у памети освежава. Укратко:

Indocti discant et ament meminisse periti.

Уз то сам нашао још доста наших пословица из Вукове збирке те сам их употребио изоставив свој превод, где год се речима и смислом потпуно слажу и подударaju с латинским изрекама.

Све сам учинио, не жалећи ни труда ни трошка, да ово друго, а без сумње, и последње моје издање буде што врсније и боље.

На свршетку дужан сам изразити своју радост, што сам доживео и друго издање ове своје скромне работе, а још већма бих се радовао, ако она прибави свима пријатељима старе класичности колико толико уживања, забаве и поуке.

Најзад захваљујем од свег срца свима оценитељима првог издања ове књиге, који су је онако објективно и правилно оценили и својски и пријатељски нашој јавности препоручили.

У Новом Саду, о Ђурђеву дне 1913.

Г. Б.

A.

Ab homine homini cotidianum periculum. *Seneca.*
Од човека човеку прети сваки дан опасност.

*

Ab igne ignem. *Cicero.*
Од ватре ватру.

(Дужност је, вели Цицерон у свом чувеном делу *De officiis* I. 16. 52. допустити свакоме, да на нашој ватри себи ватру припали. — Ово каткад говоре и у шали учене дуванице, кад ишту ватре један од другогa; одговор је обично: *Dabitur ignis, tametsi ab inimico petas.* *Plautus.* Даће ти се ватра, ако и од непријатеља иштем.)

*

Abiit, excessit, evasit, erupit. *Cicero.*
Оде, изиде, утече, умаче.

*

Ab omnibus sua perspici probus cupit.
Поштеа човек жели, да сви његова дела виде.

*

Ab ovo. *Hor.*

Од јајета (т. ј. од најранијегa почетка; од Адама. — Хорације хвали Омира, што није почео Тројански рат приповедати од јајета Ледина, из кога је никла Јелена, већ слушаоце уводи одмах усред догађаја — *in medias res.*)

*

Ab ovo usque ad mala. *Horatius.*
Од јајета па све до воћа. (Од почетка до краја).
(Римљани су обед почињали јајима а свршивали воћем.)

*

Absentem qui rodit amicum . . . . .

Nic niger est, hunc tu, Romane, caveto! *Hor.*

Ко отсутна пријатеља опада, тај је прв (опак), тога се, Римљанине, чувај!

Abusus non tollit usum.
Злоупотреба не укида обичај.

*

A capite usque ad calcem.
Од главе до пете.

*

Сри. нар. посл.

Accidit in puncto quod non speratur in anno.

Догоди се у тренутку, што се не очекује (чему се не надамо) ни за годину.

*

Accipere praestat, quam inferre iniuriam. *Cic.*
Боље је неправо трпјети, него неправо чинити.

Сри. нар. посл.

*

Accipias paleam, si non vult solvere nequam.
Прими пlevу, ако не ће да плати неваљалац.
Од зла дужника и козу без млијека. *Сри. н. п.*

*

Acta deos numquam mortalia fallunt. *Ovid.*
Дела људска никад не остају боговима сакривена.
Бога не превари. *С. н. п.*

*

Acti labores iucundi.
Урађени послови пријатни су.

Cic.

*

Actum agere.
Радити што је већ урађено.
Млатити празну сламу.

*Terentius.**С. н. п.*

*

Ad bene vivendum, breve tempus satis est.
За сретно живљење доста је и кратко време.

*

Adde parum parvo, modicum superadde pusillo,
Tempore sic parvo magnus acervus erit. *Ovid.*

Додај мало малу, умерено додај мајусхву, тако ће за кратко време бити велика гомила.

Зрно до зрна погача,
Камен до камена палача.

С. н. п.

Adhuc sub iudice lis est. *Hor.*
Још је спор пред судијом. (Још није ствар решена.)

*

Adhuc tua messis in herba est. *Ovid.*
Твоја је жетва још трава.
(Још си далеко од успеха.)

*

Ad Kalendas Graecas (solvere) *August. ap. Sueton.*
О грчким календама (платити).

(Kalendae, први дан сваког месеца у римском календару; тога се дана плаћале камате и дугови. У Грка се први дан у месецу није тако звао, с тога горња изрека значи: никад.)

О кукову дне; о прохиној жетви. *С. н. п.*

*

Ad rem gerendam qui accedit, caveat ne id modo consideret, quam illa res honesta sit, sed etiam ut habeat efficiendi facultatem. *Cic.*

Ко се прима државне службе, нека пази да не гледа само то, како је та ствар часна, већ и да има подобности извршавања.

*

Adulatio vitiorum alatrix. *Amm. Marcell.*
Ласкање потхрањује махне.

*

Ad unguem factus homo. *Hor.*
Фино образован човек.

(Вајари су ноктом превлачили преко мрамора, да виде је ли сасвјам углачан; отуда горњи израз.)

*

Adversa magnos probant. *Plinius.*
Несрећа велике људе обелодањује.
На муци се познају јунаци. *П. П. Његош.*

*

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem. *Hor.*

Имај на уму, да сачуваш мирноћу духа у мучним приликама.

Aequat omnes cinis; impares nascimur, pares morimur. *Sen.*

Пепео све изједначи; неједнаки се рађамо, једнаки умиремо.

*

Aequae discordia praepositorum, aequae concordia subiectis exitiosa. *Tacitus.*

Исто је тако неслога поглавара као и слога поданицима убитачна (штетна).

*

Aeris alieni comes miseria.

Дуг је зао друг.

С. н. п.

*

Aetas parentum peior avis tulit

Nos nequiores mox duros

Progeniem vitiosorem. *Hor.*

Век (наших) отаца гори од (века наших) дедова родио је нас неваљалије, који ћемо ускоро оставити потомство још развратније.

*

Aiunt multum legendum esse, non multa. *Plinius.*

Кажу да много (темељно) треба читати, а не многоврсно.

*

Aliena capella gerit distentius uber. *Hor.*

Туђа коза носи пуније виме.

У туђој кози више лоја.

С. н. п.

*

Aliena virtus regibus formidolosa.

Туђа је врлина краљевима страшна.

*

Aliena vitia reprehendi quisque mavult quam sua. *Quintilian.*

Свако воли, да се туђе махне коре него његове.

*

Alienis delectari malis voluptas inhumana. *Sen.*

Ко се туђему злу весели, нек се своме нада. *С. н. п.*

*

Alienum nobis, nostrum plus aliis placet. *Publ. Syrus*

Туђе се нама, а наше се више другима допада.

*

Alii sementem faciunt, alii metent.

Једни сеју, а други ће жети.

*

Alios ego vidi ventos. *Cic.*

Друге сам предвиђао ветрове. (Слутно сам нову буру = несрећу.)

*

Aliter de aliis ac de nobis iudicamus.

Друкчије судимо о другима него о себи.

*

Alitur vitium vivitque tegendo. *Vergil.*

Порок се храни и живи од прикривања (кад се прикрива.)

*

Alta cadunt odiis, parva extolluntur amore. *Anth. Lat.*

Што је високо пада мржњом, што је мало уздиже се љубављу.

*

Alteri vivas oportet, si vis tibi vivere. *Sen.*

За другога треба да живиш, ако хоћеш за себе да живиш.

*

Alterum pedem in cumba Charontis habet.

Једну ногу у чуну Харонтовоу држи.

(Charon, бродар у подземном свету.)

Једном ногом стао у гроб (готов умријети.) *С. н. п.*

*

Ama nesciri. *Spinoza.*

Уживај (у томе) бити незнан (не истицати се.)

*

Amantes, amentes.

Заљубљени, залуђени.

*

Ambitiosa non est fames. *Sen.*

Глад није гадљива.

Ames parentem, si aequus est; aliter feras. *Publ. Syr.*
Љуби родитеља, ако је правичан; иначе га сноси.

*

Amici, diem perdidit. *Titus ap. Sueton.*
Пријатељи, изгубио сам дан. (Рекао је цар Тит, кад једног дана никоме никаква добра није учинио.)

*

Amici officio et fide pariuntur. *Sallust.*
Пријатељи се услужношћу и верношћу стичу.

*

Amicitiae dissuendae magis quam discindendae. *Cic.*
Боље је да се пријатељства рашкију (полагано прекину) него раздеру.

Amicitiae immortales, mortales inimicitiae esse debent. *Livius.*

Пријатељства треба да су бесмртна, а непријатељства смртна.

*

Amicitia nisi inter bonos esse non potest. *Cic.*
Пријатељство само међу добрима бити може.

*

Amicitia, quae desinere potuit, numquam vera fuit. *Hieronym.*

Пријатељство, које је могло престати, никад није било право.

*

Amicitias tibi iunge pares. *Ovid.*
Склапај пријатељства себи равна.

*

Amicos res secundae parant, adversae probant. *Sen.*
Пријатеље срећа стиче а несрећа обелодањује.

*

Amicum an nomen habeas, aperit calamitas. *Publ. Syr.*

Да ли пријатеља или назовипријатеља имаш, открива несрећа.

*

Amicum laedere ne ioco quidem licet.
Пријатеља вређати ни у шали није слободно.

*

Amicus amicum aut parem accipit aut facit. *P. Syrus.*
Пријатељ пријатеља или равна узима или (равним) чини.

*

Amicus animae dimidium. *Hor.*
Пријатељ је половина душе.

*

Amicus certus in re incerta cernitur. *Enn. ap. Cic.*
Поуздан се пријатељ у непоузданој прилици (у невољи) позна.

*

Amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas.

Мио ми је Платон, мио Сократ, али ми је истина милија.

*

Amisissis rebus nemo sapiens.
Кад је имање изгубљено, нико није мудар.

*

Amittit merito proprium, qui alienum appetit.

Phaedrus.

Изгуби по правди своје, ко туђе жели.
Ко за туђом вуном пође, сам острижен кући дође. *C. n. p.*

*

Amor sceleratus habendi. *Ovid.*
Грешна жуда за имањем.

*

An dives, omnes quaerimus, nemo, an bonus. *Sen.*
Је ли богат, сви питамо, нико, је ли добар.

*

An est quidquam similis insaniae quam ira? *Cic.*
Зар је ишта сличније лудилу него гнев?

*

Animo cupienti nihil satis festinatur. *Sallust.*
Срцу жудну (лакому) ништа не иде доста хатно (иде све споро.)

Animum vincere, iracundiam cohibere, victoriae temperare: haec qui facit, non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum deo iudico. *Cic.*

Жељу савладати, гнев обуздати, у победи се умерити: ко то чини, тога ја не испоређујем с највећим људима, већ га за најсличнијег Богу проглашујем.

*

Animus aequus optimum est aerumnae condimentum. *Plautus.*

Душевни мир најбољи је зачин (лек) тегоби.

*

An nescis, mi fili, quantilla prudentia mundus regatur (или: regatur orbis)?

Зар не знаш, мој сине, колишном се памећу свет управља?

(Не зна се поуздано, ко је те речи своје сину рекао.)

*

Ante senectutem curavi, ut bene viverem, in senectute, ut bene moriar. *Sen.*

Пре старости бринуо сам се, да поштено живим, у старости, да поштено умрем.

*

Apparent rari nantes in gurgite vasto. *Vergilius.*

Виде се обретки пливачи у вртлогу пустом.

*

Approbatum est, non esse curae dis securitatem nostram, esse ultionem. *Tacit.*

Доказано је, да богови не воде бригу о нашој сигурности, већ о нашој (међусобној) освети.

*

Arator nisi incurvus praevaricatur. *Plinius.*

Орач, ако није савнут, кривуда (прави оплазе).

*

Arbor per primum non quaevis corrui ictum. *C. n. n.*

Од првог маха дуб не пада.

*

Ars imperatoris locat homines in altissimo gradu dignitatis. *Cic.*

Вештина војводска ставља (дуже) људе на највиши степен достојанства.

*

Artem non odit nisi ignarus.

На, уметност мрзи само незналица. (На берлинском музеју.)

*

Artes innumerabiles repertae sunt docente natura. *Cic.*

Безбројне су уметности пронађене поуком природе.

*

Artibus ingenuis

Pectora mollescunt asperitasque fugit. *Ovid.*

Уз племените уметности срце се оплемењава и суровост ишчежава.

*

Artibus ingenuis quaesita est gloria multis. *Ovid.*

Многи су стекли славу помоћу племенитих уметности.

*

Assiduus usus uni rei deditus et ingenium et artem saepe vincit. *Cic.*

Постојано ведбање једној ствари посвећено савлађује често и природну наклоност и уметност.

*

Audaces cogimur esse metu. *Ovidius.*

Страх нас присиљава да будемо смели.

*

Audax est ad pocula sermo.

Дрзак је уз чаше разговор.

*

Audendo magnus tegitur timor. *Lucanus.*

Смелашћу се велики страх прикрива.

*

Audentes fortuna iuvat. *Verg.*

Смелима срећа помаже.

Треба хтети, треба смети,
Па да видиш куд се лети.

J. J. Zmaj.

*

Audiatur et altera pars.

Sen.

Нека се саслуша и друга странка.

*

Audi, vide, tace, si vis vivere in pace.

Слушај, гледај, ћути, ако хоћеш да живиш у миру.

*

Auferre, trucidare, rapere falsis nominibus imperium atque, ubi solitudinem faciunt, pacem appellant.

Tacitus.

Арање, убијање, отимање, називају лажним именима владом, а пустош миром. (Calgacus, Британац распаљује у својих земљака мржњу на Римљане.)

*

Aures hominum novitate laetantur.

Plin.

Уши људске радују се (уживају) новости.

*

Auri sacra fames!

Vergil.

Проклета глади за златом!

*

Auro quaeque ianua panditur.

Златан кључић гвоздена врата отвара.

C. n. p.

*

Aurora Musis amica.

Зора је Музама (наукама) пријатељица.
Ко рано устаје, никад се не каје.

C. n. p.

*

Aurum per medios ire satellites

Et perumpere amat saxa potentius

Ictu fulmineo.

Hor.

Злато воли да пролази кроз сред пратилаца и да проваљује стење силније него удар муњевић.

*

Aut Caesar aut nihil.

Или Цезар или ништа.
(Девиза Цезара Борце.)

Aut disce aut discede; manet sors tertia caedi.

Или учи или одступи; трећа ти судба остаје бити бијен.

*

Aut fer, aut feri; ne feriare, feri.

(Речи енглеске краљице Јелисавете.)

Или трпи или биј; да не будеш бијен, биј.

*

Aut prodesse volunt aut delectare poetae.

Hor.

Песници хоће или да користе или да забављају.

*

Auxilia humilia firma consensus facit.

Publ. Syr.

Слабу војску слога чини јаком.

*

Avaritia est radix omnium malorum.

Hieronym.

Лакомство је корен сваком злу.

*

Avaritia hominem ad quodvis maleficium impellit.

Cic.

Лакомство човека на свако недело наведе.

*

Avaritia omnia vitia habet.

Cato ap. Gell.

Лакомство има све пороке.

*

Avaritia semper infinita, insatiabilis est, neque copia neque inopia minuitur.

Sall.

Лакомство је увек бескрајно, несито, нити се изобиљем нити оскудицом умаљује.

*

Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet.

Лакому исто тако не достаје оно што има, као и оно што нема.

*

Avarus etiam, quod sibi superest, non libenter dat.

Phaedrus

Тврдица и што му преостаје, нерадо даје.

*

*

Avarus ipse miseriae causa est suae. *Publ. Syrus.*
Лакомац (тврдица) је узрок сам својој беди.

*

Avarus nec sibi carus.
Тврдица ни себи није мио.

*

Avidissimus quisque est egeno proximus.
Publ. Syrus.
Што је ко лакомији, то је сиромашку ближи.

В.

Barbarus hic ego sum, quia non intellegor ulli. *Ovid.*
Ја сам овде варварин, јер ме нико не разуме.

*

Beatam vitam in animi securitate ponimus. *Cic.*
Срећан живот у душевном миру налазимо.
Мир у души небеско је царство. *С. М. Сарајлија.*

*

Beatius est dare quam accipere. *Acta Apost. 20. 35.*
Много је блаженије давати него ли узимати. *Вук Ст. К.*
Боље је дијелити него просити. *С. н. п.*

*

Beatos puto, quibus deorum munere datum est
aut facere scribenda aut scribere legenda, beatissimi-
mos vero, quibus utrumque. *Plinius.*

За срећне сматрам, којима је даром богова дано, да
или раде што ваља описати, или да пишу што ваља чи-
тати, а за најсрећније, којима је обадвоје дано.

*

Beatus ille, qui procul negotiis,
Paterna rura bobus exercet suis. *Hor.*

Срећан је онај, који далеко од послова (јавних) очин-
ска поља својим воловима обрађује.

Beatus, non qui habet quae cupit, sed qui non
cupit quae non habet.

Срећан је, не ко има што жели, већ ко не жели што
нема.

*

Bella gerant alii! tu, felix Austria, nube!
Nam quae Mars aliis, dat tibi regna Venus.

Нека ратују други, ти се, срећна Аустријо, удаји!
јер другима Марс, теби Венера државе даје.
(Mars, бог рата; Venus, богиња љубави.)

*

Bellandi cupido nocuit sua saepe cupido.
Ратоборну шкодила је често његова ратоборност.

*

Bellum omnium contra omnes. *Hobbes.*
Рат свију против свију.

*

Bellum est sua vitia nosse. *Cic.*
Борба је своје махне познати.

*

Bellum ita suscipiatur, ut nihil aliud nisi pax
quaesita videatur. *Cic.*

Рат тако нека се предузме, да изгледа, е се ништа
друго није намеравало него мир.

*

Bene audire est optimum patrimonium. *Publ. Syr.*
Добар глас је најбоље наследство.
Бољи је добар глас него златан пџс. *С. н. п.*

*

Bene facit qui ex aliorum erroribus sibi exem-
plum sumat.

Добро чини онај, који из туђих погрешака себи при-
мер за поуку узима.

*

Beneficia eo usque laeta sunt, dum videntur
exsolvi posse; ubi multum antevenere, pro gratia
odium redditur. *Tacit.*

Добročинства су дотле повољна, док се чини, да се могу одужити, а кад су много испредњачила, место захвале враћа се мржња.

*

Beneficia non obruduntur.
Добročинства се не намећу (не натурују.)

*

Beneficium qui dedisse se dicit, petit. *P. Syrus.*
Добročинство ко каже да је указао, тај иште.

*

Bene qui latuit, bene vixit. *Ovid.*

Ко је срећно у миру боравио, срећно је живео.
Но је срећа, сивко, права,
Кад се може у свом куту
радит' мирно, ходит' људски
по светоме Божјем путу. *Краљ Никола I.*

*

Bis dat. qui cito dat; nil dat, qui munera tardat.
P. Syrus.

Двапут даје, ко брзо даје; ништа не даје, ко дарове споро даје.

*

Bis vincit, qui se ipsum vincit. *Publ. Syr.*
Двапут побеђује, ко себе самога победи.

*

Bis vincit, qui se vincit in victoria. *Publilius Syrus.*
Двапут побеђује, ко себе победи у победи.

*

Bona consuetudo excutere debet, quod mala instruxit.
Sen.

Добра навика треба да избаци оно, што је зла навика створила.

*

Bona imperante bono animo est pecunia. *Publ. Syr.*
Добар је новац кад њим заповеда добра душа.

*

Bona opinio hominum tutior pecunia est. *Publ. Syr.*
Добро мњење људи сигурније је него новац.

Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere.

Tib. ap. Sueton.

Доброга је пастира (посао) овце стрићи а не дерати.

C. n. n.

*

Bonis male evenit.

Добри зло пролазе.

*

Bonis nocet, quisquis repercit malis. *P. S.*

Ко злима опрашта, добрима шкоди. } *C. n. n.*
Ко крива жали, правом гријеши. }

*

Bonis probatur, quisquis displicuit malis. *Publ. Syr.*
Добрима се допада, ко год се није допао злима.

*

Bonus iudex damnat improbanda, non odit. *Sen.*
Добар судија осуђује што је за осуду, а не мрзи.

*

Bonus segnior fit, ubi negligas, at malus improbius.
Sallust.

Добар бива спорији (без воље), кад га занемарујеш, али рђав неваљалији.

*

Bonus vir semper tiro. *Martial.*

Добар човек увек је почетник (неискусан).

*

Brevis a natura vita nobis data est, at memoria bene redditae vitae sempiterna. *Cic.*

Природа нам је дала живот кратак, али успомеву на живот добро проведени вечиту.

*

Brevis esse laboro, obscurus fio. *Hor.*

Трудим се да будем кратак, а постајем таман (неразумљив.)

C.

Caeca invidia est nec quidquam aliud scit quam detrectare virtutes. *Livius.*

Завист је слепа и ништа друго не зна него кудити врлине.

*

Caelum non animum mutant, qui trans mare currunt. *Hor.*

Поднебље мењају а не нарав они, који преко мора броде.

*

Calamitas virtutis occasio est. *Sen.*

Несрећа је згода за врлину.

*

Calles antiquos servas veteres et amicos.

Држи се старих путова и старих пријатеља.

*

Calumniare audacter, semper aliquid haeret. *Plutarch.*

Клеветај дрско, па увек нешто прионе.

*

Candida de nigris facere. *Ovid.*

Бело од црна правити.

*

Candida pax homines, trux decet ira feras. *Ovid.*

Искрен мир доликује људма, суров гнев зверадма.

*

Canis timidus vehementius latrat quam mordet. *Curt.*

Плашљив пас жешће лаје него што уједа.

Пас који много лаје, не уједа. *C. n. n.*

*

Cantabit vacuus coram latrone viator. *Juvenal.*

Празан (сиромашан) путник певаће пред разбојником (не ће га се бојати.)

*

Cantilenam eandem canere. *Terent.*

Исту (стару) песму певати.

Све једно те једно (н. пр. говорити.) *C. n. n.*

*

Carere patria intolerabile est. *Sen.*

Бити без отаџбине (бити изгнан) несносно је.

*

Carmina morte carent. *Ovid.*

Песме су бесмртне.

*

Carmina proveniunt animo deducta sereno. *Ovid.*

Песме успевају спеване ведром душом.

Весело срце кудељу преде. *C. n. n.*

*

Carmina quam tribuent fama perennis erit. *Ovidius.*

Слава ће бити трајна, коју песме подаре.

*

Castis omnia casta. *Paulus, Tit. 1. 15.*

Чистима је све чисто.

Вук Ст К.

*

Cauda de vulpe testatur. *Cic.*

Реп лисицу одаје.

Познаје се пијетао по крести. *C. n. n.*

*

Causa iubet melior superos sperare secundos.

Ствар боља (праведнија) заповеда уздати се у помоћ богова.

*

Causa morbi inventa medici curationem esse inventam putant. *Cic.*

Ако се узрок болести нашао, лекари мисле, да се и лечење нашло.

*

Causa sublata tollitur effectus.

Кад отпадне узрок, отпада и последица.

*

Cave a falsis amicis, salvabo te ab inimicis.

(На мачу Јов. Собјеског.)

Чувај се лажних пријатеља, а ја ћу те спасавати од непријатеља.

*

Cedant arma togae, concedat laurea laudi. Cic.

Нека се покори оружје тоги, нека попусти ловорика похвали.

(Arma, оружје=рат; toga, римска хаљина у мирно доба=мир; laurea, ловорика=победа, ратна слава; laus, похвала=грађанска заслуга.)

*

Cede repugnantibus: cedendo victor abibis. Ovid.

Попусти противнику: попуштајући (попуштањем) отићи ћеш као победилац.

*

Cedite, Romani scriptores, cedite Graeci!

Nescio quid maius nascitur Iliade. Propertius.

Уклоните се (на страну), Римски писци, уклоните се Грчки! Нешто се веће рађа (ствара) од Илијаде.

(Ово написа Проперције чувши да Вергилије пише Енејиду.)

*

Cereus in vitium flecti (iuvenis). Hor.

Лако се као восак савија на порок (младић).

(Лако га је на зло склонити.)

*

Cernis, ut ignavum corrumpant otia corpus,

Ut capiant vitium, ni moveantur, aquae. Ovid.

Видиш како беспосленост уништава тромо тело, како се вода усмрди, ако не отиче.

*

Certa amittimus, dum incerta petimus. Plautus.

Сигурно губимо, док за несигурним тежимо (тежећи за несигурним.)

Ко тражи веће (он) изгуби и оно из вреће. С. н. и.

Cessante causa cessat effectus.

Кад нестане узрока, нестане и последице (дејства).

*

Ceterum censeo Carthaginem esse delendam. Cato.

У осталом ја сам мишљења, да Картагину треба разорити.

*

Cibi condimentum est fames. Cic.

Глад је зачин јелу.

*

Cineri medicinam dare. Propertius.

Пепелу (мртвацу) лек давати.

(Кад је што прекасно.)

*

Cito scribendo non fit ut bene scribamus; bene scribendo fit ut cito.

Брзим писањем не бива да добро пишемо; добрим писањем бива да брзо.

*

Clara pacta. boni amici.

Јасни уговори, добри пријатељи.

Чист конат (рачун), дуга љубав.

С. н. и.

*

Claudite iam rivos, pueri, sat prata biberunt.

Vergilius.

Затворите већ потоке (олуке), момци, доста су ливаде пиле.

*

Clausae sunt aures obstrepente ira. Curt.

Запушене су уши кад гнев зипара.

*

Clavus clavo eicitur. Cic.

Клин се клином ћера.

С. н. и.

*

Cogita, quantum nobis exempla bona prosint. Sen.

Промисли, колико нам добри примери користе.

*

Commodis omnium laeteris, movearis incommodis.

Користима опћима радуј се, а узнемири се (забрини се) незгодама.

Seneca

*

Communio est mater rixarum.

Заједница је мати свађама.

*

Concordet sermo cum vita.

Нека се слаже говор са животом.

Sen.

*

Concordia civium, murus urbium.

Слога грађана бедем је градова.

*

Concordia parvae res crescunt, discordia maxime dilabuntur.

Sall.

Слогом расту мале ствари а неслогом се и највеће распадају.

*

Concordiā res publicae parvae crescunt, discordiā magnae concidunt.

Слогом расту мале државе а неслогом и велике пропадају.

(На једној градској капији у Данцигу.)

*

Conditio sine qua non.

Увет (услов), без којег се нешто уопће не може догодити.

*

Conditā verax aperit praecordia Liber.

Hor.

Затворене груди (срце) отвара истинити (који истину говори) Либер (бог Бахус = вино.)

*

Confessio conscientiae vox est.

Признање је глас савести.

Sen.

*

Congeries lapidum multis congesta rapinis

Corruet et alter raptas habebit opes.

Гомила камења многим грабежима нагомилана сурваће се те ће други имати нагомилано благо.

*

Conscia mens recti fama mendacia ridet.

Ovid.

Ум свестан о правди (чиста савест) смеје се лажним гласовима.

*

Conscientia bene actae vitae multorumque bene factorum recordatio iucundissima est.

Cic.

Свест о добро проведеном животу и сећање многих добрих дела врло је угодно.

*

Conscius ipse sibi de se putat omnia dici.

Cato.

Свестан о својој кривици (у кога је зла савест) мисли да се све о њему говори.

Коме је чела за клобуком (и сам се сјећа.)

C. n. n.

*

Consuetudo est altera natura.

Cic.

Навика је друга природа.

*

Consultor homini tempus utilissimus.

Време је човеку најкориснији саветник.

*

Contemnunt spinas, cum cecidere rosae.

Ovid.

Презиру бодље, кад су опале руже.

Умре кумче, раскиде се кумство.

C. n. n.

*

Contemptus vitae telum acerrimum.

Livius.

Презирање живота најоштрије је оружје.

Себ' прегорјев највише се може.

C. M. Сарајлија.

*

Contentum esse suis rebus maximae sunt certissimaeque divitiae.

Cic.

Задовољан бити својим стањем највеће је и најпоузданије богатство.

*

Contentus abundat.

Задовољан обилује.

Continua messe senescit ager. *Ovid.*

Непрекидном жетвом стари (слаби) њива.

*

Contra vim mortis non crescit gramen in hortis.

Против силе смрти не расте трава у вртovima.

Од смрти нема лијека. *C. n. п.*

*

Contumeliae spretae exolescunt; si irascere agnitas videntur. *Tacit.*

Увреде презрене ишчезавају; а ако се љутиш, признате изгледају.

*

Conveniunt rebus nomina saepe suis.

Често имена доликују (одговарају) својим предметима.

*

Cornix cornici numquam oculos effodit. *Macrobius.*

Врана врани очију не вади. *C. n. п.*

*

Corpora sicca durant

Мршава су тела дурашна.

*

Corruptissima res publica, plurimae leges. *Tacit.*

Што је држава покваренија, то више закона.

*

Credat Judaeus Apella. *Hor.*

Нека верује Јуда Апела (каже се о лаковерну човеку.)

*

Credula res amor est. *Ovid.*

Љубав је ствар лаковерна.

*

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crevit.

Juvenal.

Расте жудња за новцем, колико је сам новац порастао.

*

Crescit in diem cupido habendi.

Расте из дана у дан жудња за имањем (лакомство).

*

Crescentem sequitur cura pecuniam. *Hor.*

Растење новца прати брига.

*

Crudelius est, quam mori, semper timere mortem.

Seneca.

Страшније је увек се бојати смрти, него умрети.

*

Cuicumque defensio tribuenda. *Tacit.*

Сваком треба обрану допустити.

*

Cui nasci contingit, mori restat. *Sen.*

Ко се роди онај ће и умријети. *C. n. п.*

*

Cui parum non sufficit, maiora non meruit.

Коме није у орању, није ни у товару (доста). *C. n. п.*

*

Cui placet, obliviscitur; cui dolet, meminit. *Cic.*

Коме годи, онај заборавља;

Кога боли, онај памти.

Кога тишти, онај и пишти. *C. n. п.*

*

Cuivis dolori remedium est patientia. *P. S.*

Сваком болу лек је стрпљивост.

*

Cuiusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis in errore, perseverare. *Cic.*

Сваки човек може погрешити, али само непаметан у заблуди устрајати.

*

Cum his versare, qui te meliorem facturi sunt.

Sen.

С онима другуј, који ће те бољим учинити.

*

Cum sale panis
latrantem stomachum bene leniet. *Hor.*

Хлеб са сољу (осољен) добро ће утишати гладан желудац.

Гладну чоекку слатке су и дивљаке. *C. n. п.*

*

Cupiditati nihil satis est; naturae satis est etiam parum. *Sen.*

Лакомству ништа није доста; природи је доста и мало.

*

Cupido dominandi cunctis affectibus flagrantior est. *Tac.*

Жудња за влашћу жешћа је од свих страсти.

*

Curae leves loquuntur, ingentes tacent (или: stupent).
Бриге лаке (мале) говоре, а големе ћуте (или: онеме).

*

Curae vacuus hunc adeas locum, ut morborum vacuus abire queas; non enim curatur qui curat.

Лишен бриге походи ово место, да лишен болести отићи можеш; јер се не лечи ко се брине.

(Запис у Радегунди, у Штајерској.)

*

Cura, quid expediat, prior est, quam quid sit honestum. *Ovid.*

Брига, шта је пробитачно, преча је, него шта је поштено.

*

Cura sapientia crescit. *Dion. Cato.*
Брижљивошћу мудрост расте.

D.

Dabit deus his quoque finem. *Verg.*
Даће Бог и овоме крај.

*

Da operam, ne quid umquam invitus facias. *Sen.*
Старај се, да никад ништа против своје воље не чиниш.

*

Da requiem: requietus ager bene credita reddit.

Подај одмора: одморена њива добро зајам враћа. *Ovid.*

*

Dari bonum quod potuit, auferri potest. *Sen.*
Добро, које се могло дати, може се и одузети.

*

Dat census honores,
Census amicitias; pauper ubique iacet. *Ovid.*
Имање даје (доноси) части (достојанства), имање пријатељства; сиромах свуда страда.

*

Dat Galenus opes, dat Justinianus honores,
Solut Aristoteles cogitur ire pedes.
Гален даје богатства, Јустинијан даје достојанства, једини Аристотел мора ићи пешице.
(Galenus, лекар у 2. веку после Христа. Justinianus, источноримски цар (527. до 565.) Издао corpus iuris. Aristoteles, чувени филозоф старог века и учитељ Александра Великог.)

*

Dat veniam corvis, vexat censura columbas. *Juvenal.*
Цензура (суд) даје милост (опрашта) гавранима а мучи голубове.
Тешко нејачему!

C. n. u.

*

De asini umbra disceptare. *Apuleius.*
О магарчевој сенци расправљати. (Ни о чему.)

*

Debere animam. *Terent.*
Дужан бити и косом на глави. *C. n. u.*

*

Decet patriam nobis cariorum esse quam nosmet ipsos.
Ваља да нам отаџбина буде милија, него ми сами (себи.)

*

Dediscit animus sero, quod didicit diu. *Sen.*
Навика је једна мука, а одвика двије муке. *C. n. u.*

Delere licebit

Quod non edideris; nescit vox missa reverti. *Hor.*
 Моћи ћеш уништити што ниси на свет издао; реч изговорена не зна се повратити.

Што изиђе из уста то се не поврће у уста. *С. н. п.*

*

De mortuis nil nisi bene. *Chilon.*

О мртвима само добро (говори).

*

Demosthenes tibi, Marce Tulli, praeripuit ne primus esses orator, tu illi ne solus. *Hieronymus.*

Демостен је теби, Марко Тулије, преотео, да не будеш први говорник, а ти њему, да не буде сам (једини.)

*

De omni re scibili et quibusdam aliis. *Pico.*

О свак ј ствари, која се може знати и о неким другима.

*

Desiderium est libido eius, qui non adsit, videndi.
 Чежња је страсна жеља видети онога, који вије присутан.

*

Des ubi consistam, caelum terramque movebo. *Archimed.*

Дај, где да ставем, па ћу небо и земљу покренути.

*

Desunt inopiae multa, avaritiae omnia. *Sen.*

Много не достаје сиротињи, а лакомству све.

*

Deus iudicat, cum nemo accusat.

Бог суди, кад нико не тужи.

*

Dextra gerat gladium, pacem manus altera monstret.

Десница нека носи мач, а друга рука (левица) нека пружа мир.

*

Dic cur hic?

Реци зашто си овде?

*

Didicisse fideliter artes

Emollit mores nec sinit esse feros. *Ovid.*

Темељно умење вештина припитомљава владање и не да да буде сурово.

*

Dies stultis quoque mederi solet. *Cic.*

Време и будале обично излечи.

*

Differ: habent parvae commoda magna morae. *Ovid.*

Одгоди: мала одгањања имају велике пробитачности.

Старије је јутро од вечера. *С. н. п.*

*

Difficile dictu est, quantopere conciliet animos hominum comitas affabilitasque sermonis. *Cic.*

Тешко је рећи, колико осваја људска срца љубазност и уљудност разговора.

*

Difficile est crimen non prodere vultu. *Ovid.*

Тешко је кривицу не одати лицем.

*

Difficile est satiram non scribere. *Juvenal.*

Тешко је сатиру не писати.

*

Difficilis est cura rerum alienarum. *Cic.*

Тешка је брига око туђих ствари (послова.)

*

Difficulter ad sanitatem pervenimus, quia nos aegrotare nescimus. *Sen.*

Тешко до здравља долазимо, јер не знамо да смо болесни.

*

Difficulter reciduntur vitia, quae nobiscum creverunt. *Sen.*

Тешко се искорењују махне, које су с нама расле.

Што дикла навикла, то невјеста не одвече. *С. н. п.*

*

Diffugiunt cadis

Cum faece siccatis amici. *Hor.*

*

Разбегну се пријатељи пошто су кондире заједно с талогом осушили.

Неста вина, нестало разговора, нестало блага, нестало пријатеља. *С. н. п.*

Dignitas delictum auget.
Достојанство увећава преступ.

Dignitas officii supplet indignitatem personae.
Достојанство звања допуњава недостојност особе.

Dignum laude virum Musa vetat mori. *Hor.*
Човеку славе вредну Муза забрањује умрети.

Diligentia maximum etiam mediocris ingenii subsidium. *Sen.*

Марљивост је највећа помоћ и средњем уму (таленту).

Diligentia omnibus in rebus plurimum valet. *Cic.*
Марљивост у свима стварима највише вреди.

Di laneos habent pedes, sed ferreas manus. *Petron.*
У Бога су вунене ноге, а гвоздене руке. *С. н. п.*

Dii sudorem ante virtutem posuerunt. *Hesiodus.*
Богови су зној пред врлину метнули.

Dimidium facti, qui coepit habet. *Hor.*
Ко добро почне, он је на пола радње. *С. н. п.*

Discas oportet, quamdiu est quod nescias. *Publ. Syr.*
Треба да учиш, докле год има нечега што не знаш.

Di scientias laboribus vendunt.
Богови знања за напоран труд продају.
Без муке нема науке. *С. н. п.*

Discipulus est prioris posterior dies. *Publ. Syr.*
Потоњи дан је ученик претходнога дана.

Discite iustitiam moniti et non temnere divos. *Verg.*
Учите се правди опоменути (судбином) и не презирати богове.

Dis proximus ille, quem ratio non ira movet.

Онај је Богу најближи, кога разум води не гнев. *Claudian.*

Diu apparandum est bellum, ut vincas celerius.

Дуго се треба спремати за рат, да победиш брже. *Publ. Syrus.*

Diuturna quies vitis alimenta ministrat. *Cato.*
Дуг одмор (нерад) пружа храну пороцима.

Dives rarus, qui non avarus.
Редак је богаташ, који није тврдица.
Што ко више има, то се више стеже. *С. н. п.*

Divide et impera.
Раздвој па владај.

Divitiae apud sapientem virum in servitute sunt, apud stultum in imperio. *Sen.*
Богатство је у мудра човека у служби, у луда у власти.

Dixi et salvavi animam meam. *По Језекиљу.*
Рекох и спасах душу своју.

Doceat, qui didicit.
Нека учи (другога) онај, који зна.

Docendo discitur.
Docendo discimus. *Sen.*
Учећи (другог) учимо (себе).

Docto homini et erudito vivere est cogitare. *Cic.*
Учењу човеку и образовану живети је мислити.

*

Doctrina (sed) vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant. *Hor.*
Настава унапређује урођену снагу и права нега сна-
жи дух. (Употребљава се као „мото“.)

*

Donec eris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris. *Ovid.*
Догод будеш срећан, многе ћеш бројити пријатеље,
ако времена буду облачна сам ћеш бити.
Неста блага, неста пријатеља. *C. n. п.*

*

Dolor animi morbus gravior est quam corporis.
P. Syr.

Бол душевни болест је тежа него телесни.

*

Dolorem dies consumit. *Sen.*
Време уништава бол.

*

Dolus est consilium alteri nocendi.
Лукавство је намера другоме шкодити.

*

Domitrix omnium patientia.
Стрпљивост је укротитељка свему.

*

Dormit secure, cui non est lectio curae.
Спава мирно, коме није брига за читање (лекцију).
(Каже се ученику о феријама.)

*

Dos est magna parentum virtus. *Hor.*
Велики је мраз врлина родитеља.

*

Dos non facit faustum coniugium sed virtus
Мраз не чини брак срећним већ врлина.

*

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt. *Seneca.*
Судбина вољнога (који својевољно иде) води а упор-
нога вуче.

*

Dulce est desipere in loco. *Hor.*
Слатко је лудовати кад је томе време (место).

*

Dulce est habere amicum doloris.
Слатко је имати пријатеља у болу (плачидруга.)

*

Dulce et decorum est pro patria mori. *Hor.*
Слатко је и дично за отаџбину умрети.

*

Dulcia non novit, qui non gustavit amara.
Не зна што је слатко, ко није окусио што је горко.

*

Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
Expertus metuit. *Hor.*
Слатко је неискуснима поштовање моћнога пријатеља;
а искусан га се боји (клони.)

*

Dulcis post laborem quies.
Сладак је одмор после рада.

*

Dum Roma deliberat, Saguntum perit.
Док се Рим саветује, Сагунат пропаде.

*

Dum spiro, spero.
Догод дишем (живим), надам се.

*

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. *Hor.*
Док се будале клоне погрешака, падају у противне
погрешке.

*

Dum vires annique sinunt tolerate labores:
Iam veniet tacito curva senecta pede. *Ovid.*

Док снага и године допуштају, подноси́те напоре: доћи ће већ тихе ноге погурена старост.

*

Duobus litigantibus tertius gaudet.
Кад се двојица свађају, трећи се радује.

*

Duo cum faciunt idem, non est idem. *Terent.*
Двоје кад чине једно исто, није једно исто.

*

Durate et vosmet rebus servate secundis. *Vergil.*
Истрајте и сачувајте се за срећне прилике.

*

Dux leo tirones etiam facit leones.
Војвода лав чини и новаке лавовима.

Е.

Eadem cupere, eadem odisse, eadem metuere eos in unum coëgit. *Sall.*

Једна иста жеља, једна иста мржња, један исти страх збио их је у једно коло.

Eadem mensura redde, qua acceperis, aut etiam cumulatione si poteris. *Cic.*

Истом мером врати, којом будеш примио, или још пунијом ако узможеш.

*

Ea est iucunda laus, quae ab iis proficiscitur, qui ipsi in laude vixerunt. *Cic.*

Оно је угодна похвала, која од оних долази, који су сами у похвали живели.

*

E cantu cognoscitur avis. *Erasmus.*
Познаје се птица по певању.

*

E duobus malis minus est eligendum. *Cic.*
Од два зла ваља изабрати мање.

*

Egestas facile habetur sine damno. *Sallust.*
Сиротиња лако пролази без штете.

*

Ego illum perisse dico, cui quidem periit pudor. *Plaut.*

Ко изгуби срам људски, изгуби и страх Божиј. *С. н. п.*
Ко се људи не стида, ни Бога се не боји. *С. н. п.*

*

Ego sic existimo, in summo imperatore quattuor has res inesse oportere: scientiam rei militaris, virtutem, auctoritatem, felicitatem. *Cic.*

Ја тако мислим, да у извршена војводе треба да су ове четири ствари: знање војничке струке, храброст, углед и срећа.

*

Eloquentiae flumen, sapientiae gutta.
Река речитости а кап мудрости.

*

Emas non quod opus est, sed quod necesse est. *Sen.*

Купуј не што је потребно, већ што је преко потребно. Много добива онај, који свашта не купује. *С. н. п.*

*

E nuce nucleum qui esse vult. frangit nucem. *Plaut.*

Из ораха језгру ко хоће да једе, разбије орах.

*

Eripuit caelo fulmen sceptrumque tyrannis. *Turgot.*
Отео је небу муњу и скицтар силницама.
(На Франклинову поирсју.)

*

Errare humanum est. *Cic.*
Грешити је човечански (човеку својствено).
Свак може фалити. *С. н. п.*

*

Errat, si quis existimat tutum esse ibi regem,
ubi nihil a rege tutum est. *Sen.*

Вара се, ако ко мисли, да је онде краљ сигуран, где
ништа од краља није сигурно.

*

Esse oportet ut vivas, non vivere ut edas. *Cic.*

Јести треба да живиш, не живети да једеш.

Не рађамо се да ијемо, него ијемо да живимо. *C. n. u.*

*

Est adolescentis maiores natu vereri. *Cic.*

Дужност је младићу старије поштовати.

*

Est captu facilis turbata piscis in unda.

У мутној се води риба лови. *C. n. u.*

*

Est modus in rebus, sunt certi denique fines. *Hor.*

Има мере у стварима, има, најпосле, одређених граница.

*

Esto memor quam sis aevi brevis. *Hor.*

Сећај се како си кратка века.

*

Est verus amicus tamquam alter idem. *Cic.*

Прави је пријатељ као други „ја“.

*

Etiam celeritas in desiderio mora est. *Publ. Syr.*

И брзина у чежњи дангуба је.

*

Etiam cum multum actum erit, omnis tamen
aetas quod agat inveniet. *Sen.*

И кад буде много урађено, ипак ће сваки век наћи
шта да ради.

*

Etiam hosti fides servanda.

И непријатељу треба веру (дану реч) држати.

*

Etiam innocentes cogit mentiri dolor. *Publ. Syr.*

И невине нагови бол да лажу.

Etiam sine magistro vitia discuntur. *Sen.*

Махне се уче и без учитеља.

*

Et post equitem sedet atra cura. *Hor.*

И иза коњаника седи црна брига.

*

Et post malam segetem serendum. *Sen.*

И после рђава усева (жетве) треба сејати.

*

Et tu, mi fili Brute!? *Caesar.*

Зар и ти, сине мој Бруте!?

(Marcus Junius Brutus, љубимац а доцније
убилац цезаров.)

*

Eum ducem, qui de sua unius sententia omnia
gerat, superbum iudico magis quam sapientem. *Liv.*

Онога војводу, који све једино по своје мишљењу
ради, сматрам више за охола него за мудра.

*

Excitare fluctus in simpulo. *Cic.*

Подићи буру у чаши воде.

*

Ex cupiditatibus odia, discidia, discordiae, sediti-
ones, bella nascuntur. *Cic.*

Из страсних жеља, рађају се мржње, раздори, неслоге,
устанци, ратови.

*

Exegi monumentum aere perennius. *Hor.*

Подигао сам себи споменик трајнији од туча. (Каже
Хорације на свршетку III. књиге својих песама.)

*

Exemplis discimus. *Phaedrus.*

Примерима се учимо.

*

Exercitatio optimus est magister.

Вежбање је најбољи учитељ.

*

Eximia est virtus praestare silentia rebus,
At contra gravis est culpa tacenda loqui. *Ovid.*

Изврвна је врлина чувати тајне, а напротив тешка је кривица говорити о чему треба ћутати.

*

Ex incommodo alieno suam occasionem petere. *Livius.*

У туђој незгоди тражити своју згуду (корист.)

*

Exitus acta probat. *Ovid.*

Успех дела хвали.

*

Ex lingua stulta veniunt incommoda multa.
С луда језика настају многе незгоде.

*

Ex malis eligere minima oportet. *Cic.*

Између зала треба бирати најмање.

*

Ex minimis seminibus nascuntur ingentia. *Sen.*

Из најситнијег семења ничу крупне ствари.

*

Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor! *Vergil.*

Никни какав осветнице из наших костију!

*

Ex parvis saepe magnarum momenta rerum pendent. *Livius.*

Маленкости су често узроци великим стварима.

*

Ex paupere factus dives magis superbus.
Ко је од сиромашна постао богатим, онај је охолији.

*

Ex plumis cognoscitur avis. *C. n. n.*

Познаје се птица по перју.

*

Exspectat dum defluat amnis.
Чека док река отече. (престане тећи.)

*

Extra ictum.
Ван домашаја (ван опасности).

*

Extremi primorum, extremis usque priores. *Hor.*

Последњи од првих ипак су пречи него последњи.

*

Exstructis in altum divitiis potietur heres. *Hor.*

Нагомилана у вис богатства дочепаће се наследник.

*

Ex ungue leonem (pingere.) *Alcaeus ap. Plutarch.*

По noktу лава (насликати.)

(Ма из најмањег дела закључити на цео облик.)

*

Ex vitio sapiens alieno emendat suum. *Publ. Syr.*

Из туђе погрешке мудар исправља своју.

F.

Facies tua computat annos. *Juvenal.*

Лице ти показује године.

*

Facile omnes, cum valemus, recta consilia aegrotis damus. *Terent.*

Ласно је здравому болеснога савјетовати. *C. n. n.*

*

Facilis descensus Averno. *Verg.*

Лак је силазак у Авернско језеро. (У подземни свет.)

*

Facilius est apta dissolvere, quam dissipata connectere. *Cic.*

Лакше је састављено раставити, него разасуто спојити.

*

Facit experientia cautos.

Искуство чини људе обазривима.

*

Facilius est egestatem ferre in hac natis. *Quintilian.*
Лакше је оскудицу сносити онима, који су у њој рођени.

*

Factum infectum fieri nequit.

Plaut.

Учињено не може постати неучињено.

Што би, би.

С. н. и

*

Fallax fiducia formae.

Ovid.

Варљиво је уздање у лепоту.

*

Fallitur augurio spes bona saepe suo. *Ovid.*

Добра нада vara се често својим прорицањем.

*

Fallit vitium specie virtutis.

Juven.

Махна vara под видом врлине.

*

Falsa tempore ac spatio vanescunt.

Tac.

Лаж дужином времена ишчезава.

*

Falso queritur de natura sua genus humanum,
quod imbecilla atque aevi brevis forte potius quam
virtute regatur. *Sall.*

Криво се тужи људски род на природу своју, да је
слаба и кратка века те се више управља случајем, него
врлином.

*

Fama vires acquirit eundo;

Parva metu primo, mox sese attolit in auras

Ingrediturque solo et caput inter nubila condit. *Verg.*

Фама (глас) снагу добива ходом (ширећи се), мала је
у почетку од страха, ускоро се диже у ваздух (у вис) и
ходи по земљи а главу крије у облаке.

*

Fas est et ab hoste doceri.

Ovid.

Слободно је и од непријатеља учити се.

*

Fas est privata odia publicis utilitatibus remittere.

Tac.

Дужност је личну мржњу јавним користима жртвовати.

*

Fastus inest pulchris sequiturque superbia formam.

Ovid.

Охолост је у лепотица; гордост прати лепоту.

*

Favete linguis!

Hor.

Обуздајте језике! (Вонмем!)

*

Feci quod potui, faciant meliora potentes.

Ко зна боље, широко му поље.

Ко боље може, да га Бог поможе.

С. н. и

*

Fecundi calices quem non fecere disertum? *Hor.*

Пуне чаше кога нису начиниле речитим?

*

Felicitas infelici innocentia est.

Publ. Syr.

Срећа је несрећном невиност.

*

Felix est, qui non aliis sed sibi videtur.

Срећан је, ко се чини не другима већ себи (да је срећан.)

*

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. *Hor.*

Срећан је, кога туђе опасности чине обазривим.

*

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas. *Verg.*

Срећан је, који је могао сазнати узроке стварима.

*

Feras difficile, facile ut facilius feras. *Publ. Syr.*

Сноси (оно што је) тешко, да лакше сносиш (оно што
је) лако.

*

Feras, non culpes, quod mutari non potest. *P. S.*
Сноси, а не криви, што се променити не може.

*

Feras quod laedit, unde quod prodest feras. *P. S.*
Сноси што вређа, да отуда понесеш (стечеш) што користи.

*

Feriant summos fulgura montes. *Hor.*

Громови ударају у врхове брегова.

А у висоцијех гора врхе
Тријес огњени најпр' удари.

Гундулић.

*

Ferum tuetur principem, melius fides. *Sen.*
Гвожђе (оружје) чува владоца, али га боље чува по-
верење.

*

Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinumque pecus grandius uber habet. *Ovid.*
Роднији је усев увек на туђим њивама и комшијска
стока веће виме има.
У туђе краве велико виме.

С. н. и.

*

Fertilis, assiduo si non renovetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen habebit ager. *Ovid.*
Плодна њива, ако се непрестано не преорава, ништа
неће доносити до ли трња и траве.

*

Festina lente!
Жури се полако!

Aug. ap. Sueton.

Тине идеш, даље будеш!

С. н. и.

*

Festinatatio improvida est et caeca. *Liv.*

Хитња је несмотрена и слепа.

*

Festinationis comites sunt error et paenitentia.

Хитњу прати погрешка и кајање.

Хитња је врајји посао.

С. н. и.

*

Festivitas caeleste donum mortalibus.
Љупкост је небесни дар смртнима.

*

Fiat iustitia et pereat mundus.

Нека се врши правда ма пропао свет.

(Девиза цара Фердинанда I. 1556—64.)

*

Fide, sed cui vide.

Веруј, али гледај коме.

*

Fides tua te salvum fecit.

Вјера твоја поможе ти.

Lucas 17. 19.

Вук Ст. К.

*

Fieri potest, ut recte quis sentiat et id quod sen-
tit, polite eloqui nequeat.

Може се десити, да неко правилно мисли, а оно што
мисли, углађено исказати не може.

*

Finis coronat opus.

Крај дело краси.

Ovid.

С. н. и.

*

Finis sanctificat media.

Сврха освештава средства.

(Приписује се Исусовцима.)

*

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.

Verg.

Ако не узмогу умилостивити небесне богове, покренућу
Ахеронат.

(Acheron, река у доњем свету = доњи свет = пакао.)

*

Fletum virtus saepe resorbet.

Врлина често прогута плач.

Sen.

*

Fletus aerumnas levat.

Плач тегобе олакшава.

Sen.

*

Fluctuat nec mergitur.

Колеба се али не тоне.

(Девиза града Париза.)

*

Foris Cato, intus Nero.

Споља Катон а изнутра Нерон.

(Cato = врлина; Nero = опачина.)

*

Forma bonum fragile est.

Лепота је добро ломко (непостојано.)

*

Forma dat esse rei.

Облик даје суштину ствари.

*

Forsan et haec olim meminisse iuvabit.

Можда ће бити угодно сећати се једном и ових јада.

*

Forsan miseros meliora sequentur.

Можда ће беднима боље прилике допасти.

*

Fortes creantur fortibus.

Храбри се рађају од храбрих.

Чоек од чока. (И он је добар и стари су му добри били.)

*

Fortes fortuna adiuvat.

Храбре срећа потпомаже.

Прегаоцу Бог даје махове.

*

Forti animo fertor, cum sis damnatus inique:

Nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo.

Dion. Cato.

Храбро сноси, кад си осуђен неправедно: нико се дуго не радује, ко победи неправедним судом.

*

Fortior est, qui cupiditatem vincit, quam qui hostem domat.

Publ. Syr.

Јачи је, ко страст победи, него ко непријатеља укроти.

Hieronym.

Ovid.

Verg.

Verg.

Hor.

Terent.

П. П. Бегош.

Fortior est qui se quam qui fortissima vincit moenia.

Ovid.

Храбрији је ко себе, него ко најтврђе бедеме савлада.

*

Fortiter in re, suaviter in modo.

Одлучно у ствари, благо у начину.

*

Fortuna favet fatuis.

Срећа је будалама наклоњена.

Више среће него памети.

С. н. и.

*

Fortuna fortes metuit, ignavos premit.

Sen.

Судбина се храбрих боји а страшљиве гони.

*

Fortuna multis dat nimis, satis nulli.

Martial.

Срећа многима да одвише, доста никоме.

*

Fortuna nimium quem fovet, stultum facit.

Publ. Syr.

Кога срећа одвише милује, тога начини будалом.

*

Fortuna parvis momentis magnas rerum commutationes efficit.

Caesar.

Срећа из малих узрока велике промене ствара

*

Fortuna probitatem, industriam aliasque artes bonas neque dare neque eripere cuiquam potest.

Sallust.

Срећа не може никоме поштење, радиност и друга добра својства ни дати ни отети.

*

Fortuna reddit insolentes.

Срећа чини људе обеснима.

*

Fratrum concordia rara.

Ovid.

У браће је слога ретка.

*

*

Fronte capillata post est occasio calva. *Dion. Cat.*
 С чела (спреда) је прилика космата а остраг ђелава.
 Протрчи де, зече, сад између ногу! *С. н. п.*

*

Frustra habet. qui non utitur.
 Заман има, који не ужива.

*

Frustra mala omnia ad crimen fortunae relegamus. *Sen.*
 Неупутно кривицу за сва зла на судбину бацамо.

*

Fugam tibi non prodesse miraris? tecum sunt
 quae fugis. *Sen.*

Чудиш се, да ти не помаже (прија) одлазак из постој-
 бине? С тобом је оно, од чега бежиш.

*

Fugit interea, fugit irreparabile tempus. *Vergil.*
 Лети међутим, лети ненакнадљиво време.
 Лете данци као ријека, а годишта као ништа. *С. н. п.*

*

Fuimus Troes!
 Били смо Тројанци!
 (Били смо некада славни!) *Vergil.*

G.

Gaudia principium nostri sunt saepe doloris. *Ovid.*
 Радост је често почетак нашем болу.

*

Geminat peccatum, quem delicti non pudet. *P. Syr.*
 Удвостручава грех, ко се преступа не стиди.

Gemitus dolores indicat, non vindicat. *Publ. Syr.*
 Уздицај болове открива (одаје) али не ослобађа од њих.

Generosos animos labor nutrit. *Sen.*
 Племените духове (људе) рад храни.

*

Gens humana ruit per vetitum nefas. *Hor.*
 Род људски срља кроз забрањен грех.

*

Gloriam invidia sequitur. *Sall.*
 Славу завист прати.

*

Gloriam qui spreverit veram habebit. *Livius.*
 Ко презре славу, имаће праву.

*

Gloria virtutem tamquam umbra sequitur. *Cic.*
 Слава врлину као сенка прати.

*

Graecia capta ferum victorem cepit et artes
 Intulit agresti Latio. *Hor.*
 Грчка освојена освојила је дивљег победиоца уне-
 савши уметности у сурову Лацију.

*

Grandia saepe quibus mandavimus hordea sulcis,
 Infelix lolium et steriles nascuntur avenae. *Verg.*
 Често из бразда, у које смо посејали крупан јечам,
 наче неплодан љуљ и јалова зоб.

*

Grata quies post exhaustum solet esse laborem.
 Мио је обично починак после свршена рада.

*

Gratulentur sibi mortales, tale tantumque generis
 humani exstitisse decus. *(Circled)*

Нека честитају себи смртници, што је така и толика
 дика рода људскога на свету била.
 (На гробу Newton-ову.)

*

Gratus animus est una virtus non solum maxima
 sed etiam mater virtutum omnium reliquarum. *Cic.*

Захвалност је једна врлина не само највећа, већ и
мати свима осталим врлинама.

*

Gutta cavat lapidem. consumitur anulus usu,
Atteritur pressa vomer aduncus humo. *Ovid.*

Кап дубе камен, претен се излиже употребом, отре се
угнут раоник збијеном (тврдом) земљом.

Н.

Habere quaestui rem publicam non modo turpe
est, sed sceleratum etiam et nefarium. *Cic.*

Употребити државу на своју личну корист није само
срамно, већ и опако и безбожно.

*

Habet has vices condicio mortalium, ut adversa
ex secundis, ex adversis secunda nascantur. *Plinius.*

Положај људски има ове промене, да неповољне при-
лике из повољних, из неповољних повољне настају.

*

Hac urget lupus, hac canis. *Hor.*

Овуда наваљује вук, онуда пас.

Међу ватром и водом бити: (међу два зла.) *С. н. и.*

*

Hac beneficii inter duos lex est: alter statim
oblivisci debet dati, alter accepti numquam. *Sen.*

Ово је закон добротинства међу двојцом: један треба
с места да заборави дано, други примљено никад.

*

Hac natura mortalium est, ut nihil magis pla-
ceat. quam quod amissum est. *Sen.*

Така је природа људска, да се ништа већма не до-
пада него оно што је изгубљено.

*

Hanc veniam petimusque damusque vicissim. *Hor.*
Ту повластицу и иштемо и дајемо узајмице.

*

Hannibal ad portas *Cic.*
Ханибал пред капијама. (прети опасност.)

*

Haud est nocens, quicumque non sponte est nocens. *Sen.*

Није крив, ко год није својевољно крив.

*

Haurit aquam cribro, qui discere vult sine libro.
Црпе воду решетом, ко хоће да учи без књиге.

*

Hectora quis nosset, felix si Troia fuisset? *Ovid.*
Ко би Хектора познавао, да је Троја срећна била?

*

Heredis fletus sub persona risus est. *Publ. Syr.*
Наследников је плач под образном смех.

*

Heroum filii noxae.
Синови јунака су лупежи.

И јунак роди рђу. *С. н. и.*

*

Heu, nihil invitis fas quemquam fidere divis! *Verg.*
Ох, нико не треба ни у што да се поузда против
воље божје!

*

Heu, patior telis vulnera facta meis! *Ovid.*
Ох, трпим ране својим оружјем задане!

*

Hic cinis, ubique fama.
(Epitaph. Friderici II.)

Овде пашео, свугде слава.

*

Hic locus est, ubi mors gaudet succurrere vitae.
Ово је место, где смрт с радошћу притиче у помоћ животу.
(Над вратима анатомске дворнице у Паризу.)

Hic mortui vivunt, hic muti loquuntur. (bibliotheca.)
 Овде мртви живе, овде неми говоре.

*

Hic murus aheneus esto:
 Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa. *Hor.*

Ово нека буде тучни (чврст) зид (обрана): не имати ништа на души, не бледети (не страх вати) ни с какве кривице.

*

Hic Rhodus, hic salta. *Aesopus.*

Овде је Род, овде скачи. (Езоп прича у једној својој басни, како се неко хвалио, да је на острву Роду једном приликом врло велики скок начинио и позиваше се на сведоке, који су то тобоже видели. На то му један из друштва одговори: „пријатељу, ако је то истина, не треба ту никаквих сведока. Замисли, да је овде Род, па овде скачи.“)

Ако је далеко Багдат, близу је аршин. (Рекли некеме који се хвалио, да је у Багдату врло далеко скакао.)

C. n. u.

*

Hinc illae lacrimae! *Terent.*

Отуда оне сузе!

Ту лежи зец! *C. n. u.*

*

Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis. *Cic.*

Повесница је сведок времена, светлост истине, живот успомене, учитељица живота, весница давнине.

*

Hoc facias homini, quod cupis esse tibi.

То чини човеку, што желиш да буде теби.

*

Hoc natura est insitum, ut quem timueris, hunc semper oderis. *Cic.*

То је од природе усађено, да увек мрзиш на онога, кога си се бојао.

*

Hoc scio pro certo: quoties cum stercore certo;
 Vinco seu vincor, semper ego maculor.

Ово знам за извесно: кад год се с ђубретом борим, било да победим, било да ме победи, увек се ја укаљам.

Ко се с трицама помијеша, ваља да га свиње изједу.

C. n. u.

*

Hoc solum scio. me nihil scire. *Socr. ap. Cic.*

То само знам, да ја ништа не знам.

*

Hoc tene: adversis non succumbere, laetis non credere, omnem fortunae licentiam in oculis habere.

Sen.

Овога се држи: несрећи не подлећи, срећи не веровати, све самовољство судбине пред очима имати.

*

Hoc (sic) volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.

Juven.

То хоћу, тако заповедам, нека буде воља место разлога.

*

Hodie mihi, cras tibi.

Данас мени, сутра теби. *C. n. u.*

*

Hominem quaero!

Тражим човека! *Diogenes.*

*

Hominem experiri multa paupertas iubet. *Publ. Syr.*
 Сиромаштво заповеда човеку, да много штошта покуша.

*

Homines ad deos nulla re propius accedunt quam salutem hominibus dando. *Cic.*

Људи к боговима ничим ближе не приступају него спасење људима дајући (спасавајући).

*

Homines in ulciscendis vitiis, quibus ipsi vehementer indulgent, acres sunt. *Aur. Victor.*

Људи су оштри у кажњавању махна, којима су сами веома одани.

Hominis tota vita nihil aliud quam ad mortem
iter est.

Sen.
Цео живот човеков није ништа друго него пут к смрти.

*

Hominum natura novitatis ac peregrinationis
avida est.

Plinius.
Људска природа жељна је новости и путовања по туђини.

*

Homo homini aut Deus aut lupus.

Човек је човеку или Бог или вук.

*

Homo homini lupus.

Човек је човеку вук.

*

Homo non sibi soli natus sed patriae.

Plato ap. Cic.
Човек није себи самоме рођен већ и отаџбини.

*

Homo ornat locum, non hominem locus.

Charisius.
Човек краси место, не човека место.

*

Homo proponit, Deus disponit.

Човек налаже, а Бог располаже.

*

Homo quantum scit, tantum potest.

Човек колико зна, толико може (вреди).

*

Homo, qui in homine calamitoso est misericors,
meminit sui.

Publ. Syr.
Човек који је према човеку несрећну болешћу (милосрдан), сећа се себе.

*

Homo, qui tacere nescit, nescit dicere.

Publ. Syr.
Човек, који ћутати не зна, не зна ни говорити.

Ко мудро мучи, лијепо говори.

C. n. u.

*

Homo sum; humani nihil a me alienum puto.

Terentius.
Човек сам, те мислим, да ништа што се човека тиче,
није за мене туђе.

*

Honesta mors turpi vita potior.

Tac.
Боље је поштено умријети него срамотно живљети.

C. n. u.

*

Honesta res est laeta paupertas.

Часна је ствар весело сиромаштво.

Sen.

*

Honeste pauperem esse melius est, quam iniuste
divitem.

Часно сиромаш бити боље је него неправедно богат.

*

Honorem plus est servasse repertum quam quae-
sisse novum.

Claudian.
Више вреди сачувати стечену част него заслужити нову.

*

Honores mutant mores sed raro in meliores.

Чести (достојанства) мењају обичаје (нарав), али ретко
на боље.

Honores onera; honos onus.

Чести (достојанства) су терети.

*

Horas non numero nisi serenas.

Само ведре часове бројим.

(На једном сунчанику у Радегунди у Штајерској.)

*

Humiles laborant, ubi potentes dissident.

Phaedr.
Малени страдају кад се моћни не слажу.

Народ страда кад се главе сваде.

C. n. u.

*

Hunc servare modum nostri didicere libelli:

Parcere personis, dicere de vitiis.

Моји су се списи научили држати овога начина: ште-
дети личности а говорити о махнама.

Гријех ти кажем, али гријешника не ћу. *С. н. п.*

I.

Ibi potest valere populus, ubi leges populi valent.

P. Syr.

Тамо може моћан бити народ, где су закони народа моћни.

*

Ibis redibis, numquam per bella peribis.

Ићи ћеш вратићеш се, никад не ћеш у ратовима по-
гинути.

*

Ibis, redibis numquam, per bella peribis.

Ићи ћеш, не ћеш се вратити никад, у ратовима ћеш
погинути.

*

Id alteri crimini non dabis, quod ipse fecisti.

Немој другога корити за оно, што си сам учинио.

*

Id demum est homini turpe, quod meruit pati.

Phaedrus.

Оно је истом за човека срамно, што је заслужио трпети.

*

Idem velle atque idem nolle, ea demum firma
amicitia est.

Sall.

Једно исто хтети и једно исто не хтети, то је тек
чврсто пријатељство.

*

Id facere laus est, quod decet, non quod licet. *Sen.*

Похвала је оно чинити што је пристojно а не што је
слободно.

*

Id imprimis cavere oportet, ne studia, quae amare
nondum potest, oderit puer et amaritudinem semel
perceptam. etiam ultra rudes annos reformidet.

Quintilian.

На то особито треба пазити, да дечак не омрзне на
науку, коју још не може волети и да се не грози горчине,
једанпут окупане, још и после младићких година.

*

Ignavia corpus hebetat, labor firmat; illa matu-
ram senectutem, hic longam adulescentiam reddit.

Cels.

Леност тело слаби, рад крепи; она прерану старост,
овај дугу младост даје.

*

Ignavis semper feriae.

Theocrit.

Ленима су увек празници.

*

Igni probatur aurum, virtus miseria. *Publ. Syr.*

Злато се у ватри пробира а човек у невољи. *С. н. п.*

*

Ignoratio futurorum malorum utilior est quam
scientia. *Cic.*

Незнање будућих зала корисније је него знање.

*

Ignoscas semper alteri, numquam tibi. *Publ. Syr.*

Опрости увек другоме, никад себи.

*

Ignoti nulla cupido.

Ovid.

Што око не види, срце не зажели.

С. н. п.

*

Hiacos intra muros peccatur et extra. *Horat.*

Греш се и с једне и с друге стране илијских (тро-
јанских) бедема.

*

Imago animi vultus est.

Cic.

Лице је слика душе.

*

Immodica ira gignit insaniam. *Sen.*
Неумерен гнев рађа лудило.

*

Immodicis brevis est aetas et rara senectus. *Martial.*

У неумерених је кратак век и ретка старост.

*

Impedit ira animum, ne possis cernere verum. *Dion. Cat.*

Гнев збуњује свест, да не можеш опазити истину.

Imperare sibi maximum imperium est. *Sen.*
Заповедати себи највеће је заповедање.

*

Imperat aut servit collecta pecunia cuique. *Hor.*
Нагомилан новац свакоме заповеда или служи.

*

Imperatorum res adversae auctoritatem minuunt. *Caesar.*

Несрећа побија углед војводама.

*

Imperium facile eis artibus retinetur, quibus initio partum est. *Sall.*

Влада се лако оним средствима одржава, којима је у почетку стечена.

*

Imperium servatur non ratione imperii, sed rationis imperio.

Власт се не одржава разлогом власти, већ влашћу разлога.

*

Improbus est homo, qui beneficium scit accipere et reddere nescit. *Plaut.*

Непоштен је човек, који добротинство зна примити а вратити не зна.

*

Impunitatis spes est maxima illecebra peccandi. *Cic.*

Уздање у безбедност од казне највећи је мамац на грешење.

*

Incertum est, quo te loco mors exspectet; itaque tu illam omni loco exspecta. *Sen.*

Неизвесно је, на којем те месту смрт чека: стога ти њу на сваком месту чекај.

*

Incidit in Scyllam qui vult vitare Charybdin.
Пада у Сцилу, ко хоће да умакне Харибди.

Са зла на горе. *C. n. n*

*

Inde datae leges, ne firmior omnia posset. *Ovid.*

Зато су створени закони, да јачи не може све (чинити што хоће.)

*

Indocti discant et ament meminisse periti.

Неучени нека уче а учени нека се радо сећају.
(Употребљава се као „мото.“)

*

Infantem nudum cum te natura creavit,
Paupertatis onus patienter ferre memento.

Пошто те је природа као голо детенце створила, не заборави стрпљиво сносити бреме голотиње.

*

Infelix Dido, nulli bene nupta marito:

Hoc pereunte fugis; hoc fugiente peris. *Ausonius.*
Несрећна Дидоно, ни за једним мужем ниси била срећно удата: кад онај (Sychaeus) умире, ти бежиш; кад овај (Aeneas) бежи, ти умиреш.

*

Infinita est velocitas temporis. *Sen.*

Бескрајна је брзина времена.

*

Inflati si rogentur, inflatiores fiunt.

Надувени ако се моле (ако их молиш), постају надувенији.

*

In foveam cecidit quam foderat ipse. *Mant. Parth.*
У јаму је пао, коју је сам био ископао.

*

In fuga foedā mors est. in victoria gloriosā. *Cic.*
У бегу је смрт срамна, у победи славна.

*

Ingenii vis praeceptis alitur et crescit. *Sen.*
Умна сила поукама се храни и расте.

*

Ingenium magni livor detrectat Homeri. *Ovid.*
Завист куди духовитост великога Омира.

*

Ingenium res

Adversae nudare solent, celare secundae. *Hor.*
Несрећа ум обично открива а срећа скрива.

*

Ingenui animi est fateri per quem profeceris. *Cic.*
Особина је племените душе признати, чијом си се помоћу унапредио.

*

Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis haesit. *Sen.*

Немило је добротинство, које се дуго задржавало у рукама даваоца (даваочевим).

*

In hoc signo vinces.

У овом ћеш знаку победити.

(Eusebius прича, да се цару Константину, кад је с војском пошао на Максенција, појавио на небу крст с грчким натписом, који се обично у овом латинском преводу цитира.)

*

Inhonesto victoria est suos vincere. *Sen.*
Непоштена је победа своје победити.

Inhoneste vincit, armis qui vincit suos. *Publ. Syr.*
Непоштено побеђује, ко оружјем побеђује своје.

*

Iniquum est collapsis manum non porrigere. *Sen.*
Неправично је палима руку не пружити.

*

Iniuriam nec patitur fortis nec facit.
Неправду јунак нити трпи нити чини.

*

Iniuriarum remedium est oblivio. *Publ. Syr.*
Увредама лек је заборав.

*

In maxima fortuna minima licentia. *Sallust.*
Уз највиши (је) положај најмања одрешеност руке.
(Што ко виши положај заузима, то су му све мање одрешене руке (све већма везане).

*

In medio virtus. *Paltingen.*
Врлина је у средини.

*

In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem caritas (esto.)

У преким потребама нека буде јединство, у неодређеним приликама слободна воља а у свему међусобно поштовање.

*

In nullum avarus bonus est, in se pessimus. *Sen.*
Тврдица ни (према) коме није добар а (према) себи најгори.

*

In omnibus saeculis pauciores viri reperti sunt, qui suas cupiditates, quam qui hostium copias vincerent. *Cic.*

У свима вековима мање се људи нашло, који су своје страсти, него који су непријатељске војске савладали.

*

In omni certamine, qui opulentior est. etiamsi accipit iniuriam, tamen quia plus potest, facere videtur.

Sall.

У свакој борби, ко је могућнији, ако и трпи неправду, ипак, јер је силнији, изгледа да чини (неправду).

*

In omni proelio non tam multitudo et virtus indocta, quam ars et exercitium solent praestare victoriam.

Veget.

У сваком боју не прибавља обично победу толико множина и неука срчаност, колико вештина и извећбаност.

*

Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.

Publ. Syr.

Сиромашку добротинство двапут даје, ко брзо даје.

*

In pace causae et merita spectantur; ubi bellum ingruit, innocentes ac poxii iuxta cadunt.

Tacit.

У миру се узроци (кривице) и заслуге гледају; кад рат букне, падају без разлике невини као и криви.

*

In pace leones, in proelio cervi.

Tertull.

У миру лавови, у боју јелеви.

*

In rebus dubiis plurimi est audacia.

Publ. Syr.

У опасним приликама највише вреди смелост.

*

In scirpo nodum quaerere.

Plant.

У рогозу чвор тражити.

Тражити длаку у јајету.

C. n. u.

*

Inscitia mater arrogantiae.

Незнање је мати надувености.

*

In secundis nemo confidat, in adversis nemo deficiat.

Sen.

У срећи нико нека се не узда, а у несрећи нико нека не клоне.

У добру се не понеси, а у злу се не поништи. *C. n. u.*

*

In secundis time, in adversis spera.

У срећи се бој, у несрећи надај.

*

In silvam ligna ferre

Hor.

Дрва у шуму носити.

C. n. u.

*

Intacta invidia media sunt: ad summa ferme tendit.

Liv.

Што је средње, то је завишћу нетакнуто: (завист) обично нишани на оно што је највише.

*

Inter arma silent leges.

Cic.

У рату ћуте закони (не вреде.)

*

Inter bonos viros ac deum amicitia est conciliante virtute.

Међу добрим људма и Богом опстоји пријатељство пошто их врлина спаја.

*

Inter caecos regnat strabus.

Erasmus.

Међу слепима краљује разроки.

Међу хоравијем ко има једно око међу га за цара.

C. n. u.

*

Inter os et offam multa accidere possunt.

Gell.

Између уста и залогаја много се штошта може догодити.

*

Interpone tuis interdum gaudia curis,

Ut possis animo quemvis sufferre laborem.

Dion. Cat.

Уметни каткад весеље међу своје бригае, да можеш духом сваки напор подносити.

*

Intus est equus Trojanus. *Cic.*

Унутра је тројански коњ. (о великој опасности).

*

In urbe luxuries creatur, ex luxuria existat avaritia necesse est, ex avaritia erumpat audacia, inde omnia scelera ac maleficia gignuntur. *Cic.*

У граду се рађа раскош, из раскоша мора постати лакомство, из лакомства мора избити дрскост, откуда сва недела и злочинства настају.

*

In vestimentis non est sapientia mentis.

У хаљинама се не огледа мудра памет.

*

Invia virtuti nulla est via. *Ovid.*

Никоји пут није врлини непролазан (немогућ).

*

In victoria vel ignavis gloriari licet, adversae res etiam bonos detrectant. *Sall.*

*

У победи слободно је и страшљивцима хвалити се, а несрећа и јунаке понижава.

*

Invidiam ferre aut fortis aut felix potest. *Publ. Syr.*

Завист може подносити или срчан или срећан.

*

Invidiam virtute partam putamus gloriam.

Завист врлином стечену сматрамо за славу.

*

Invidiā Siculi non invenere tyranni.

Maius tormentum. *Hor.*

Веће муке од зависти нису изумели ни сицилијски тиранаи.

*

Invidia virtutis comes. *Cornelius Nepos.*

Завист је пратилица врлини.

*

Invidus alterius macrescit rebus opimis. *Hor.*

Завидљивац мршави с богаштине другога (туђе).

In vino veritas. *Alcaeus.*

У вину је истина.

(У пијанству се истина говори).

*

Inviso semel principe seu bene seu male facta premunt. *Tacit.*

Ако је владалац једном омражен, онда га било његова добра било зла дела терете.

*

In vitium ducit culpaе fuga. *Hor.*

У погрешку води страх од омашке.

*

Iracundiam cohibere, victoriae temperare, se ipsum vincere, ea demum victoria est. *Cic.*

Гнев обуздати, у победи се умерити, себе самог са-
владати, то је истом победа.

*

Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

Publ. Syr.

Срдитост ко победи, савлада највећег непријатеља.

*

Ira furor brevis est: animum rege, qui nisi paret Imperat: hunc frenis. hunc tu compesce catena. *Hor.*

Срџба је кратак бес: владај гневом, који ако не слуша, он заповеда: њега уздом, њега ланцем обуздај.

*

Iratus cum ad se rediit, sibi tum irascitur.

Publ. Syr.

Срдит кад је к себи дошао, онда се на себе срди.

*

Irretit muscas transmittit aranea vespas.

Паук мухе замрежи а проушта зоље.

*

Irritat avidum, non explet pecunia. *Publ. Syr.*

Новац лакомца дражи а не засити.

J.

Jacta alea est.

Sueton.

Коцка је бачена.

(Чувена Цезарова изрека, кад се решио да пређе Рубикон.)

*

Jam proximus ardet Ucalegon.

Verg.

Већ гори сусед Укалегонат (т. ј. кућа суседа Укалегонта.)

Догорео већ луч до ноката.

С. н. и.

*

Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.

Hor.

Ретко гладан желудац презире обична јела.

*

Jucunda est malorum praeteritorum memoria.

Cic.

Угодно је сећање минулих зала.

*

Judex damnatur, cum nocens absolvitur.

Publ. Syr.

Судац се осуђује, кад се кривац ослободи.

*

Jura vigilantibus scripta sunt.

Права су буднима писана.

*

Jus est in armis.

Sen.

Право је у оружју.

*

Justitia est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi.

Ulpian.

Праведност је стална и непрекидна воља сваком своје право дати.

*

Justitia nihil expetit praemii.

Cic.

Правда не тражи никакве награде.

*

Justitia regnorum fundamentum.

Правда је темељ државама.

(На царском двору у Бечу.)

*

Justitia remota quid sunt regna nisi magna latrocinia?

Augustin.

Ако је правда одбачена, шта су државе друго него велика разбојништва?

*

Justum et tenacem propositi virum,

Non civium ardor prava iubentium,

Non vultus instantis tyranni

Mente quatit solida.

Hor.

Праведна и стална у својој намери човека ни бесграђана што налажу да се чини зло, ни поглед силна тиранина не поколеба у чврстој одлуци.

*

Justum praeterit ira modum.

Ovid.

Гнев прелази праву мору.

*

Juvat cibus post opus.

Quintil.

Прија јело после дела.

*

Juventus ventus.

Младост плахост.

Младост лудост.

С. н. и.

L.

Labor omnia vincit improbus.

Verg.

Истрајан труд све савлађује.

*

Lacrimae nostri pars optima sensus.

Juvenal.

Сузе су најбољи део нашега чувства.

*

Lacrimae pondera vocis habent.

Ovid.

Сузе имају вредност гласа.

Laedere qui potuit, prodesse aliquando valebit.

Cato.

Ко је могао шкодити, моћи ће кадгод и користити.

*

Laesus ab igne puer timet illum postea semper.

Ovid.

Опечено дете боји се после увек ватре.

Жежен кашу хлади.

Ко се једанпут ожеже и на хладно пуше.

} *C. n. n.*

*

Laetificat stultum, qui scit promittere multum.

Обећање лудом радовање.

Обећава му мазно на празно.

} *C. n. n.*

*

Laetus sorte tua vives sapienter.

Hor.

Задовољан судбином својом живећеш мудро.

*

Latet anguis in herba.

Vergil.

Скрива се змија у трави. (Прети опасност).

*

Latifundia Italiam perdidere.

Plinius.

Велике баштине Италију упропастише.

*

Laudant eos, qui aequo animo moriantur; qui alterius mortem aequo animo ferant, eos putant vituperandos, quasi ullo modo fieri possit ut quisquam alterum plus diligat quam se ipsum. *Cic.*

Хвале оне, који мирне душе умиру, а који смрт другог миране душе подносе, те, мисле, да треба кудити; као да се икојим начином догодити може, да когод другог више воли него себе самог.

*

Laudato ingentia rura, exiguum colito.

Verg.

Хвали голема поља а малено обрађуј.

*

Laudat venales qui vult extrudere merces.

Hor.

Свак своју робу хвали.

Сваки циганин свог коња хвали.

} *C. n. n.*

Legatus est vir bonus peregre missus ad mendiendum rei publicae causa.

Посланик је добар човек изаслан у туђину, да лаже у интересу своје државе.

(Дефиниција дипломате у средњем веку).

*

Legem brevem esse oportet quo facilius ab imperitis teneatur.

Sen.

Закон треба да је кратак, да га лакше и неуки схвате (разумеју).

*

Legem nocens veretur, fortunam innocens. *Publ. Syr.*

Закон се боји крив а судбине невин.

*

Leges egregiae. exempla honesta apud bonos ex delictis aliorum gignuntur.

Tac.

Изврсни закони, угледни примери стварају се код добрих из туђих преступа.

*

Legibus idcirco omnes servimus, ut liberi esse possimus.

Cic.

Законима се тога ради сви покоравимо, да слободни бити можемо.

*

Lentescunt tempore curae.

Ovid.

Стишавају се с временом бриге.

*

Levis est fortuna: cito reposit, quod dedit.

Publ. Syr.

Срећа је лака (нестална); брзо иште натраг, што је дала.

*

Levius sit patientia,

Quidquid corrigere est nefas.

Hor.

Лакше бива стрпљивошћу што год је грехота поправљати (што се не да поправити).

*

Lex videt iratum, iratus legem non videt. *Publ. Syr.*
Закон види срдита, срдит не види закон.

*

Libenter homines id quod volunt, credunt. *Caesar.*
Радо људи верују оно, што желе.

*

Liber is est existimandus, qui nulli turpitudini servit. *Cic.*

Слободним треба да се сматра онај, који никаквој
срамоти не робује.

*

Liberos cuique ac propinquos suos natura carissimos esse voluit. *Tac.*

Природа је хтела, да су сваком своја деца и рођаци
најмилији.

*

Libidinosa et intemperans adulescentia effectum corpus tradit senectuti. *Cic.*

Похотљива и неумерена младост изнурено тело пре-
даје старости.

*

Licet vitium sit ambitio, frequenter tamen causa virtutum est. *Quintil.*
Нека је славољубље махна, ипак је често узрок врлинама.

*

Linguam compescere virtus non minima est.
Језик обуздати није најмања врлина.

*

Lingua mentem ne praecurrat.
Језик нека не трчи пред памет.

*

Linguarum prope omnium cognitione miraculo orbi fuit.

Знањем готово свих језика изазвао је чуђење у свету
(т. ј. проф. Mezzofanti (1774.—1849.) који је говорио 42 је-
зика. Горње речи на његову мраморном кипу у свеучи-
лишној дворници у Болоњи.)

Litterae discuntur facile, si et tantum sumas, quantum opus sit, et habeas, qui docere fideliter possit. *Cic.*

Знаности се уче лако, ако само онолико узимаш, ко-
лико треба, и ако имаш кога, који те може темељно учити.

*

Locupletem facit non multa possidere sed modica desiderare. *Val. Max.*

Не много имати већ мало (умерено) желети чини чо-
века богатим.

*

Longa dies homini docuit parere leones,

Longa dies molli saxa peredit aqua. *Tibull.*

Дуго време научило је лавове, да се покоравају чо-
веку, дуго време излокало је стѣње меком водом.

*

Longa vetustas

Destruit, et saxo longa senecta nocet. *Ovid.*

Дуга старина руши, и стени дуга старост шкоди.

*

Longa vita, longa calamitas.

Дуг живот, дуга беда.

*

Longius aut propius mors sua quemque manet.

Prop.

Даље или ближе сваког своја смрт чека.

Смрт не кази ни старо ни младо. *C. n. u.*

*

Longum iter est per praeccepta, breve et efficax per exempla. *Sen.*

Дугачак је пут правилима, кратак и раван (успешан)
примерима.

*

Longus est ordo iuvenum venientium idemque petentium. *Livius.*

Дугачак је ред (поворка) младића, који долазе у истој
намери, (т. ј. да убију краља Порсену).

(Ове речи каже Муције Сцевола краљу Порсени, којег је хтео убити, али му убиство не испаде за руком.)

*

Lucrum unius est alterius damnum. *Publ. Syr.*
Корист једноме штета је другоме.

*

Lucus a non lucendo. *Quintilian.*
Луг се зове „lucus“ јер у њему нема светлости (non lucet.)

Canis a non canendo. *Varro.*
Псето се зове „canis“ јер не пева (non canit).
(Примери бесмислене етимологије.)

*

Ludit in humanis divina potentia rebus,
Et saepe in parvis claudere magna solet. *Ovid.*
Игра се у људским приликама божанска моћ и често
има обичај у малом затворити нешто велико.
(Свршетак натписа на кућици у селу Urbino, у којој
се родио славни сликар Рафајел.)

*

Lupus in fabula. *Terentius.*
(Као) вук у басни.
Ми о вуку, а вук на врата. *C. n. n.*

*

Lupus non curat numerum (ovium). *Verg.*
И бројене овце курјак једе. *C. n. n.*

*

Lux in tenebris lucet.
Светлост у мраку светли.

M.

Magis deos miseri quam beati colunt. *Sen.*
Већма богове поштују бедни него срећни.

Magistratus lex est loquens, lex autem mutus magistratus. *Cic.*

Чиновник (власт) је закон који говори, а закон је нем
чиновник.

*

Magna cena, stomacho magna poena.
Велики обед, желуцу велика казна.

*

Magna laus est, si homo mansuetus homini est. *Sen.*

Велика је похвала, ако је човек човеку благ.

*

Magni animi est iniurias despiciere. *Sen.*
Особина је великога духа увреде презирати.

*

Magnificum est laudari a laudato viro. *Sen.*
Дично је хваљен бити од хваљена човека.

*

Magnos homines virtute metimur, non fortuna. *Cornelius Nepos.*

Велике људе врлином меримо а не срећом.

*

Magnos supera virtute dolores. *Ovid.*
Велике болове савладај врлином.

*

Magnum est praesidium in periculis innocentia. *Sen.*

Велика је заштита у опасностима невиност.

*

Maius dedecus est parta amittere, quam omnino non paravisse.

Већа је срамота тековину изгубити, него уопће не стећи.

*

Malae naturae numquam doctore indigent. *Publ. Syr.*

Зле природе никад учитеља не требају.

*

Mala sunt vicina bonis. *Ovid.*
Зло је сусед добру.

*

Male agitur cum domino, quem villicus docet. *Columella.*

Тешко овоме газди, кога слуга учи. *С. н. и.*

*

Male imperatur, cum regit vulgus duces. *Sen.*
Тешко глави кад реп заповиједа. *С. н. и.*

*

Male parta male dilabuntur. *Cic.*
Како дошло онако и прошло. *С. н. и.*

*

Male partorum non gaudet tertius heres. *С. н. и.*
Неправедно теживо на треће кољено не слази.

*

Male verum examinat omnis corruptus iudex. *Hor.*
Слабо истину истражује сваки подмићени судија.

*

Male vivunt, qui se semper victuros putant. *Publ. Syr.*

Зло живе, који мисле да ће увек живети.

*

Malevolus semper sua venena pascitur. *Publ. Syr.*
Злурад увек свој отров гута.

*

Malitia crescente et poena crescere debet. *С. н. и.*
Кад неваљалство расте мора и казна расти.

*

Malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit. *Sen.*

Злоба сама баш највећи део свога отрова испије.

*

Malitia supplet aetatem. *С. н. и.*
Неваљалство допуњава доба (године) живота.

*

Malos facilius emendabis minore poena. *Sen.*
Рђаве ћеш лакше поправити мањом казном.

*

Malo videri nimis timidus quam parum prudens. *Cic.*

Волим изгледати одвише страшљив него премало разуман (паметан).

*

Maluerim veris offendere quam placere adulando. *Sen.*

Волео бих се истином замерити него ласкањем допадати.

*

Malus bonum ubi se simulat, tunc est pessimus. *Publ. Syr.*

Рђав кад се гради добрим, онда је најгори.

*

Malus miles est, qui imperatorem gemens sequitur. *Sen.*

Рђав је оно војник, који војводу уздишући следи.

*

Mane montes, vespere fontes (quaere). *С. н. и.*
Јутром брегове, вечером изворе тражи.

*

Mansuete immansueta tractanda sunt. *Sen.*
Кротко треба поступати с оним што је неукроћено.

*

Manus manum lavat. *Sen.*
Рука руку пере, а образ обадвије. *С. н. и.*

*

Mater timidi flere non solet. *Corn. Nep.*
Јунакова мајка најприје заплаче. } *С. н. и.*
Бјежанова мајка пјева, а Стојанова плаче.

*

Mature fias senex, si diu velis esse senex. *Cic.*
Рано постани старцем, ако хоћеш да си дуго старац.

*

Maxima debetur puero reverentia. *Juvenal.*

Највеће се поштовање дугује (мора указати) дечаку
(којега васпитавамо).

*

Maximae cuique fortunae minime credendum est.

Баш највећој срећи треба најмање веровати.

*

Maxima egestas avaritia.

Лакомство је највеће сиромаштво.

*

Maximas habet divitias, qui nullas desiderat.

Највеће има богатство, ко никаква не жели.

*

Maximum remedium est irae mora.

Време је најпречи лек од гнева.

*

Medice, cura te ipsum!

Љекару, излијечи се сам!

Lucas 4. 23.

Вук Ст. К.

*

Medici si omnibus morbis mederi possent felicissimi essent hominum.

Кад би лекари све болести излечити могли, били би најсрећнији људи.

*

Medicus curat, naturā sanat.

Лекар помаже, природа лечи.

*

Medio tutissimus ibis.

Средином (средњим путем) ићи ћеш најсигурније.

Ovid.

*

Medium tenere beati.

Срећни се држе средине.

*

Mel in ore fel in corde.

У устима мед, а у срцу јед.

C. n. u.

*

Melior tutiorque est certa pax quam sperata victoria; haec in tua, illa in deorum manu est. *Liv.*

Бољи је и сигурнији извештан мир, него очекивана (којој се надаш) победа; овај је у твојој а она у божјој руци.

*

Mel nimium saturo muri censetur amarum.

Мед одвише сити мишу чини се да је горак.

Сити трбуху и добар хлеб није угодан.

C. n. u.

*

Memento mori!

Сећај се смрти!

*

Meminerimus etiam adversus infimos iustitiam esse servandam. *Cic.*

Сећајмо се, да и према најнижима правду треба вршити.

*

Memoria minuitur, nisi eam exerceas. *Cic.*

Памћење слаби, ако га не вежбаш.

*

Memoria nostri durabit si vita meruimus. *Plinius.*

Успомена на нас трајаће, ако смо животом заслужили.

*

Memoriam quoque ipsam cum voce perdidimus si tam in nostra potestate esset oblivisci quam tacere. *Tacit.*

Били бисмо и само памћење заједно с говором изгубили, да је тако у нашој власти заборављати као ћутати. (О несносном стању у Риму под опаком царем Домитијаном).

*

Mendacem memorem esse oportet.

Лажливац мора бити памтило.

Quintilian.

*

Mendax est furax
Ко рад лаже, рад и краде.

C. n. p.

*

Mens sana in corpore sano.
Здрава душа у здраву телу.

Juven.

*

Mentiri noli; numquam mendacia prosunt.
Лагати немој; никад лажи не користе.
У лажи је плитко дно (су кратке ноге).

Muretus.

C. n. p.

*

Messes suas urere.
Жетву своју спалити.
(Себи самом шкодити).

Tibull.

*

Me vestigia terrent,
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Мене трагови плаше сви к теби окренути, а ниједан назад.
(Рекла лисица лаву).

Hor.

*

Miles bellum optat, si gloriam.
Војник рат жели, ако славу (жели).

Sen.

*

Minime sibi quisque notus est.
Свак је себи најмање познат.

Cic.

*

Minuentur atrae carmine curae.
Разбиће се црне бриге несмом.

Hor.

*

Minuti semper et infirmi est animi exiguique voluptas ultio.
Освета је наслада увек ситне и слабе душе и уједно
ниске.

Juvenal.

*

Minuuntur iura, quoties gliscit potestas.
Смањују се права, кад год власт порасте.

Tacit.

*

Misera pax vel bello bene mutatur.
Јадан мир и ратом се добро замењује.

Tacit.

*

Miserarum rerum portus est patientia.
Стрпљивост је утедиште јадним приликама.

P. Syr.

*

Miseris solus superest post omnia luctus.
Беднима преостаје после свега једина туга.

*

Miserum est nihil proficientem angere.
Бедно је мучити се а ништа не усвети.

*

Modicus cibi medicus sibi.
(Ко је) умерен у јелу, себи је лекар.

*

Modum tenere in eo difficile est, quod bonum
esse credideris.

Sen.

Тешко је држати се мере у ономе, што си нашао да
је добро.

*

Monitio acerbitate, obiurgatio contumelia careat.
Опомена нека је без жестине а прекор без поруге.

Cic.

*

Mores dicentis persuadent, non oratio.
Владање говорничково убеђује а не говор.

Више се мотри на то, како пој живи него како учи.

C. n. p.

*

Mors honesta saepe vitam quoque turpem exornat.
Часна смрт често и сраман живот украси (улепша).

Cic.

*

Mors optima est perire lacrimandum suis.
Смрт је најбоља умрети оплакан од својих.

Sen.

*

*

Mors quid est? aut finis aut transitus. *Sen.*
Шта је смрт? или свршетак или прелазак.

*

Mors servat legem, tollit cum paupere regem.
Смрт пази закон, носи краља са сиромасом.
Смрт не пази ни старо ни младо. *C. n. u.*

*

Mors ultima linea rerum. *Hor.*
Смрт је последња линија (крај) људским приликама.

*

Mulieres bene olent, si nihil olent.
Жене лепо миришу, ако ни на што не миришу.

*

Multa desunt pauperi, avaro omnia *Sen.*
Много не достаје сиромасу а лакомцу све.

*

Multa esse oportet in eo, qui alterum accuset:
primum integritatem atque innocentiam singularem.
Nihil enim est, quod minus ferendum sit, quam rationem ab altero vitae reposcere eum, qui non possit suae reddere. *Cic.*

Много штошта треба да је у овога, који другог оптужује: пре свега светао образ и поштење беспримерно. Јер ништа није несносније него да од другог тражи рачун о животу онај, који га не може дати о свом.

*

Multa experiendo confiunt, quae seignibus ardua videntur. *Tacit.*

Много се покушавањем уради, што се левима тешко чини.

*

Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt. *Hor.*

Многе угодности носе са собом године кад долазе (у младости), а многе одузимају кад одлазе (кад се приближују старости).

*

Multa ignoscendo fit potens potentior. *Publ. Syr.*
Много опраштајући постаје моћан моћнијим.

*

Multa, non quia difficilia sunt, non audemus, sed quia non audemus, difficilia sunt. *Sen.*

Много штошта не смемо, не што је тешко, већ зато што не смемо, тешко је.

*

Multa petentibus desunt multa. *Hor.*
Који много желе, много им не достаје.

*

Multi modii salis simul edendi sunt, ut amicitiae munus expleatur. *Cic.*

Много мерица соли треба скупа појести, да се задатак пријатељства испуни.

*

Multi rixantur de lana saepe caprina. *Hor.*
Многи се препиру често о козјој вуни. (О ситницама.)

*

Multi scire volunt, sed vere discere nolunt.
Многи хоће да знају, али не ће истински да уче.

*

Multis minatur, qui uni facit iniuriam. *Publ. Syr.*
Многима прети, ко једном чини неправду.

*

Multo deformius est amittere quam non assequi laudem. *Plin.*

Много је ружније изгубити славу него не постићи.

*

Multo magis viva vox afficit. *Plin.*
Много већма жива реч делује.

*

Multo plures deleti sunt homines hominum impetu quam omni reliqua calamitate. *Cic.*

Много је више људи утамањено људским нападајем него сваком осталом несрећом.

*

Multo se ipsum quam hostem superare operosius est.
Val. Max.

Много је трудније себе самога него непријатеља савладати.

*

Multos fortuna liberat poena, metu neminem. *Sen.*

Многе срећа ослободи казне, али страха никога.

*

Multum cum in omnibus rebus tum in re militari potest fortuna. *Cic.*

Много срећа вреди како у свима стварима тако особито у војничкој струги.

*

Multum egerunt, qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt. *Sen.*

Много су радили, који су пре нас били, али нису урадили (довршили).

*

Mundus vult decipi, ergo decipiatur.

Свет хоће да буде преварен, зато нека буде преварен.

N.

Nascitur ex assiduitate laborum animorum hebetatio quaedam et languor. *Sen.*

Из непрекидн ста напорâ рађа се нека душевна тупост и млитавост.

*

Natura duce errari nullo pacto potest. *Cic.*

Кад је природа водиља, не може се ни на који начин залутати.

*

Naturalia non sunt turpia.

Што је природно није срамно.

*

Natura metuebat, ne vinceretur si diutius vixisses.
Cardin. Bembo.

Природа се бојаше, биће побеђена, да си дуже живео.
(На гробу славнога сликара Рафајела, који је живео само 37 год. 1483—1520.)

*

Naturam expellas furca; tamen usque recurret.

Hor.

Природу да изгониш виљама, она ће се опет натраг вратити.

Што се с ким родило, од онога се не одучи. *С. н. и.*

*

Natura non facit saltus.

Linné.

Природа не чини скокове.

*

Navita de ventis de tauris narrat arator,

Enumerat miles vulnera, pastor oves. *Propert.*

Бродар о ветровима а орач врича о биковима, војник броји ране а чобанин овце.

*

Necesse est multos timeat, quem multi timent.

Sen.

Мора се многих бојати, кога се многи боје.

*

Necessitas ab homine, quod vult, impetrat.

Publ. Syr.

Невоља од човека постигне што хоће.

*

Necessitas caret lege.

Потреба закона нема.

Нужда закон измењује.

С. н. и.

*

Necessitas dat legem, non ipsa accipit.

Publ. Syr.

Невоља даје закон а сама не прима.

*

Nec Hercules contra duos.

Ни Херкул против двојице.

Два лопа избиле Милоша.

С. н. и.

*

Nec privatos focos, nec publicas leges videtur,
nec libertatis iura cara habere, quem discordiae, quem
caedes civium, quem bellum civile delectat. *Cic.*

Ни приватна огњишта, ни државни закони, ни права
слободе нису, као што се чини, мила ономе, коме неслога,
коме убиства грађана, коме рат грађански годи.

*

Nec te collaudes nec te culpaveris ipse;
Hoc faciunt stulti. quos gloria vexat inanis.

Dion. Cat.

Нем ј се сам ни хвалити ни кудити; то чине будале,
које ташта слава мучи.

*

Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes. *Hor.*
Немој своје занимање хвалити ни туђе кудити.

*

Nec tumide nec timide.
Ни надувено ни плашљиво.

*

Ne dei quidem sunt auxilio iis, qui se inconsulto
in periculum mittunt. *Cic.*

Ни богови нису у помоћи онима, који непромишљено
у опасност срљају.

*

Nefas est nocere patriae. *Sen.*
Грехота је шкодити отаџбини.

*

Negandi causa avaro numquam non fuit. *Publ. Syr.*
Тврдица је увек имао узрока да одрече (не да).

*

Neglectis urenda filix innascitur agris. *Hor.*
На запуштеним њивама расте папрат, који ваља спалити.

*

Ne mente quidem recte uti possumus multo cibo
et potione completi.

Ни мислити добро не можемо, ако смо пуни многог
јела и пића.

*

Neminem pecunia divitem fecit. *Sen.*
Никога новац није богатим учинио (обогатио).

*

Nemini licet ingrato esse.
Никоме није слободно бити незахвалан.

*

Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturae patientem commodet aurem. *Hor.*
Нико није тако дивљи, да се не би могао припито-
мити, кад би само образовању стрпљиво приклонио ухо.

*

Nemo amat. quos timet. *Sen.*
Нико не воли оне (људе), којих се боји.

*

Nemo ante mortem beatus. *Solon.*
Нико није пре смрти срећан.

*

Nemo beneficia in calendaria scribit. *Sen.*
Нико добročинства у књиге од дугова не пише.
Добро се брзо заборави. *C. n. u.*

*

Nemo confidat nimium secundis, nemo desperet
meliora lassis. *Sen.*

Нико нека не верује одвише срећи, а нико нека не
губи наду на боље у несрећи.

*

Nemo est casu bonus, discenda virtus est. *Sen.*
Нико није случајно добар, врлина се мора учити.

*

Nemo est tam senex, qui se annum non putet
posse vivere. *Cic.*

Нико није тако стар, да мисли е не може још годину
живети.

*

Nemo ignavia immortalis factus est. *Sall.*
Нико није пудљивошћу бесмртним постао.

*

Nemo patriam, quia magna est, amat, sed quia sua.

Sen.

Нико отаџбине не љуби што је велика, већ што је његова (своја).

*

Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet.

Ulpian.

Нико више права на другог пренети не може него што сам има.

*

Nemo potest beate degere, qui se tantum intuetur, qui omnia ad utilitates suas convertit.

Sen.

Нико не може срећно живети, који само себе гледа, који све на своје користи обрће.

*

Nemo prudens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur.

Sen.

Нико паметан не казни, што је згрешено, већ да се не греши.

*

Nemo unquam imperium flagitio quaesitum bonis artibus exercuit.

Tac.

Власт злочинством задобивену није никад нико часним средствима вршио.

*

Ne putes alium sapiente bonoque beatum.

Hor.

Не сматрај другог осим мудра и добра срећним.

*

Ne quaere mollia, ne tibi contingant dura.

Erasmus.

Не тражи меко, да ти не допадне тврдо.

Не тражи преко хљеба погаче.

C. n. u.

*

Nequam per verba, per odorem noscitur herba.

Неваљалац се познаје по речима, биљка по мирису.

*

Neque natare neque litteras novit.

Sueton.

Ни пливати ни читати не зна.

(Обележје простоте и необразованости.)

*

Nescias quod scis, si sapis.

Terent.

Заборави што знаш, ако си паметан (т. ј. не исказуј тајне).

Што видиш, не виђео; што чујеш, не чуо (чини се).

C. n. u.

*

Nescio qua natale solum dulcedine captos

Ducit et immemores non sinit esse sui.

Ovid.

Завичај нас неком слашћу (милином) осваја и привлачи и не допушта, да га се не сећамо.

Свакој птици своје је гнијездо мило.

C. n. u.

*

Nescire, quid, antequam natus sis, acciderit, id est semper esse puerum

Cicero.

Не знати, шта се, пре но што си се родио, догађало, то је увек бити дете.

*

Ne sutor supra crepidam (iudicet)

Plinius.

Нека не суди ципелар изнад ципеле.

(Плиније прича, како је чувени грчки сликар Апелес, савременик Александра Великог, имао обичај своје довршене слике излагати пролазницима на углед, да чује њихов суд о њима. Сликар стајаше заклоњен иза слика, да га не виде. Тако једанпут замераше један ципелар, што на ципели једне слике фали једна ушица. Сликар одмах допуни недостатак. Кад виде, да му се замерка уважила, ципелар се осмели, да нешто и осим ципеле покуди, на што му сликар иза слике љутито горње речи довикне.)

*

Nicocles medicos felices praedicabat, quod successus eorum sol intueretur, errores terra operiret.

Cic.

Никокле лекаре срећнима називаше, што им успехе сунце посматра а погрешке земља покрива.

*

Nihil agendo homines male agere discunt. *Colum.*
 Ништа не радећи људи се уче зло радити.

*

Nihil aliud est ebrietas quam voluntaria insania. *Sen.*

Пијаност није ништа друго но својевољно безумље.

*

Nihil est ab omni parte beatum. *Hor.*

Ништа није са сваке стране срећно.
 Нико не може овога свијета у свачему срећан бити.

C. n. u.

*

Nihil est amabilius virtute, nihil quod magis alliaciat ad diligendum. *Cic.*

Ништа није љубазније од врлине, ништа што већма привлачи на поштовање (врлих људи).

*

Nihil est, quod non arte curaque, si non potest vinci, mitigetur. *Plin.*

Ничега нема, што се умешношћу и брижљивошћу не ублажи, ако се не може савладати.

*

Nihil est, quod non expugnet pertinax opera et intentā ac diligens cura. *Sen.*

Ничега нема, што не би надвладао постојан труд и ревна и к томе марљива брига.

*

Nihil est, quod timeas si innocens es. *Quintilian.*

Ничега нема, да се бојиш, ако си невин.

*

Nihil est simul et inventum et perfectum. *Cic.*

Ништа није уједно и пронађено и усавршено.

*

Nihil est tam difficile et arduum, quod non humana mens vincat. *Sen.*

Ништа није тако тешко ни мучно, што људска памет не би савладала.

*

Nihil est tam munitum quod non expugnari pecunia possit. *Cic.*

Ништа није тако утврђено, што се освојити новцем не би могло.

*

Nihil est tam sanctum, quod non avaritia aliquando violet. *Cic.*

Ништа није тако свето, што лакомство не би једном оскврњило.

*

Nihil est tam volucre quam maledictum: nihil facilius emittitur nihil citius excipitur, latius dissipatur. *Cic.*

Ништа није тако крилато (хитро) као погрда; ништа се лакше не изусти, ништа се брже не прими ни даље не шири.

*

Nihil est turpius, quam bellum gerere cum eo, quicum familiariter vixeris. *Cic.*

Ништа није гадније него рат водити с оним, с којим си пријатељски живео.

*

Nihil ex omnibus rebus humanis est praeclarius aut praestantius quam de re publica bene mereri. *Cic.*

Ништа од свих људских ствари није славније ни одличније него стећи заслуге за државу.

*

Nihil habeo, quod accusem senectutem. *Cic.*

Ништа немам, да се тужим на старост.

*

Nihil invita dices faciesve Minerva. *Hor.*

Ништа немој против воље Минервине говорити ни чивити. (Minerva, богиња мудрости, науке и уметности.)

*

Nihil laudabilius, nihil magno et praeclaro viro dignius placabilitate et clementia. *Cic.*

Ништа није похвалније, ништа велика и славна мужа
достојније него помирљивост и благод.

*

Nihil novit, qui aequae omnia. *Ter. Varro.*

Ништа не зна, који подједнако све зна.

*

Nihil potest evenire nisi causa antecedente. *Cic.*

Ништа се не може догодити, ако узрок не претходи
(без узрока).

*

Nihil rerum humanarum tam instabile ac fluxum
quam potentia non sua vi nixa. *Tacit.*

Ништа од људских ствари није тако непостојано и ла-
баво као власт, која се на своју снагу не ослања.

*

Nihil similius insano quam ebrius.

Ништа није сличније безумну него пијан.

*

Nihil umquam peccavit, nisi quod mortua est.

Никад ништа није згрешила, осим што је умрла.
(Claudius Marcellus дао је ове речи написати на гробу
своје жене, која се зваше Julia Prisca.)

*

Nihil virtuti invium.

Ништа врлини није немогуће.

Tac.

*

Nil homine terra peius ingrato creat. *Auson.*

Ништа горе од незахвална човека земља не рађа.

*

Nil impense ames, ita fiet ut in nullo contristeris.

(Енглески краљ Хенрик VII.)

Ништа немој силно волети, па се онда ни у чему не
ћеш ожалостити.

*

Nil magis amat cupiditas quam quod non licet.

Publ. Syr.

Ништа већма не воли жудња него оно, што није слободно.

*

Nil minus quam irasci punientem decet. *Sen.*

Ништа се мање не пристоји овоме, који казни, него
љутити се.

*

Nil nimis (feceris).

Cic.

Ne quid nimis.

Terent.

Ништа одвише.

*

Nil non mortale tenemus

Pectoris exceptis ingenique bonis. *Ovid.*

Ништа бесмртно немамо, осим блага срца и ума.

*

Nil prodest, quod non laedere possit idem. *Ovid.*

Ништа не користи, што уједно не би могло и шкодити.

*

Nil proprium ducas, quidquid mutari potest.

Publ. Syr.

Ништа својам не сматрај, што год се може променити.

*

Nil sine magno

Vita labore dedit mortalibus. *Horat.*

Ништа без велика труда живот не даде људма.

*

Nimia fiducia calamitati solet esse. *Corn. Nepos.*

Превелико уздање служи обично на несрећу.

*

Nimia securitas saepe in periculum homines ducit.

Phaedrus.

Превелика безбрижност често у опасност људе води.

*

Nimum altercando veritas avertitur. *Publ. Syr.*

Премногим препирањем истина се отстрани (изгуби).

*

Nitēre cum studio si vis aliquando nitēre.

Труди се марљиво, ако хоћеш једном да светлиш (да
се одликујеш).

*

Nitimur in vetitum semper cupimusque negata.

Ovid.

Тежимо увек у забрану и желимо што нам је ускраћено.

*

Nobile vindictae genus est ignoscere victo.

Племенита је врста освете опростити побеђеном.

*

Nobilis equus umbrā quoque virgae regitur, ignavus ne calcari quidem potest concitari. *Curtius.*

Добар се коњ и сенком прута управља а лен се не може ни мамузом нагонити.

*

Nocentem qui defendit, sibi crimen parit.

Publ. Syr.

Злочинца ко брани, себи кривицу ствара.

*

Nocere posse et nolle, laus amplissima est.

Publ. Syr.

Шкодити моћи а не хтети, највећа је похвала.

*

Nolens volens.

Augustin.

Хтео не хтео.

*

Noli despiciere hominem iustum pauperem et noli magnificare virum peccatorem divitem. *Sirach.*

Немој презирати праведника сиромашка и немој величати грешника богаташа.

*

Noli me tangere.

Joannes XX. 17.

Не дохватај ме се.

*

Nolite id mihi dare, quod multi invadeant. plures etiam concupiscant. *Corn. Nepos.*

Немојте ми оно давати, што би многи завидели а више њих и желели.

*

Noli turbare circulos meos!

Archimedes.

Немој кварити (реметити) мојих кругова!

Nolo esse laudator, ne videar esse adulator.

Не ћу да сам хвалилац, да се не чини да сам ласкавац.

*

Nomen atque omen.

Plautus.

Име и уједно знамење (значај).

(Име одговара предмету).

*

Nomen pacis dulce est et ipsa res salutaris.

Cic.

Реч „мир“ слатка је и сама ствар корисна.

*

Nomina sunt odiosa.

Имена су мрска.

(Мрско је спомињати имена).

*

Non alligabis os bovi trituranti. *Moses V. 25. 4.*

Немој завезати уста волу кад врше. *Даничић.*

*

Non bonus est ulli, qui malus ipse sibi.

Ко није за се, није ни за другога (добар или ваљан.)

С н. и.

*

Non census nec clarum nomen avorum,

Sed probitas magnos ingeniumque facit. *Ovid.*

Не чини имање ни славно име дедова људе великима, већ поштење и духовитост.

*

Non cuivis homini contingit adire Corinthum. *Hor.*

Није сваком човеку допало да походи Коринат. (Не може свако постићи оно, за чим тежи).

*

Non dat natura virtutem: ars est bonum fieri.

Sen.

Не даје природа врлину: вештина је добрим постати.

*

Non datur ad Musas currere lata via. *Propert.*

Не да се к музама (наукама) трчати широким путем.

Non deformitate corporis foedatur animus, sed pulchritudine animi corpus ornatur. *Sen.*

Не ружи се душа ругобом тела, већ се лепотом душе краси тело.

*

Non de ponte cadit, qui cum sapientia vadit.

Иди мудро не погини лудо. *С. н. п.*

А пострадад' народ, човјек мора не идући стазом благоумја. *С. М. Сарајлија.*

*

Non est ab homine numquam sobrio postulanda prudentia. *Cic.*

Од човека никад трезна не треба тражити памети.

*

Non est beneficium, nisi quod a bona voluntate proficiscitur. *Sen.*

Оно је само добротинство, што од добре воље потиче.

*

Non est de sacco tanta farina tuo.

Није толико брашно из твоје вреће.

*

Non est huiusmodi animus in recto, cuius acta discordent. *Sen.*

Такве врсте дух није на правом путу, чија се дела не слажу.

*

Non est in medico, semper relevetur ut aeger;

Interdum docta plus valet arte malum. *Ovid.*

Не стоји до лекара, да се увек болесник придигне; каткад је зло (болест) јаче од учене вештине.

*

Non est magnus pumilio, licet in monte constiterit.

Sen.

Није велики кепец, ма на брег стао.

*

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.

Publ. Syr.

Није твоје, што је срећа учинила твојим.

Non est vir fortis ac strenuus, qui laborem fugit.

Sen.

Није човек одважан и предузимљив (прегалац), који од посла бега.

*

Non exercitus neque thesauri praesidia regni sunt, verum amici. *Sall.*

Није војска ни благо заштита државе, већ пријатељи.

*

Non facile est aequā commoda mente pati. *Ovid.*

Није лако мирне душе благодати (срећу) подносити.

*

Non facile est invenire qui, quod sciat ipse, non tradat alteri. *Cic.*

Није лако наћи кога, који, што зна сам, не казује другоме.

*

Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit.

Не ојачава током времена, што по праву од почетка чврсто не стоји.

*

Non fit ex quovis trunco (ligno) Mercurius.

Pythagoras.

Из сваког пања не може се светац истесати. *С. н. п.*
(Mercurius, бог трговине и добитка.)

*

Non fuit hic natus nullo nascetur et aevo,

Omnibus ex aequo qui placuisse sciat.

Тај се није родио и не ће се ни у којем веку ни родити, који би умео свима подједнако угодити.

Нико не може цијелом свијету колача намајесити.

С. н. п.

*

Non habet eventus sordida praeda bonos. *Ovid.*

Прљав плен (добитак) нема добрих послелака.

Отето проклето.

С. н. п.

*

*

Non habet in nobis iam nova plaga locum. *Ovid.*

На мени нема више места за какву нову рану.

*

Non ignara mali miseris succurrere disco. *Verg.*

Врло добро знајући шта је зло (патња), учим се бед-
нима у помоћ притицати. (Каже Дидона Евеји, кад ју је
овај за помоћ молио.)

*

Non ille beatus, qui multa scit, sed qui facit,
quae bona esse scit. *Cyrrill. Alexandr.*

Није онај блажен, који много зна, већ који чини оно,
што зна да је добро.

*

Non licet facere malum, ut eveniat inde bonum.
Није слободно чинити зло, да отуда изиде добро.

*

Non me pudet fateri nescire, quod nesciam. *Cic.*

Не стидим се признати да не знам, што не знам.

*

Non metuit mortem, qui scit contemnere vitam.

Dion. Cat.

Не боји се смрти, ко зна презирати живот.

*

Non minor est virtus, quam quaerere parva tueri.

Ovid.

Није мања врлина тесковину сачувати него стећи.

Ако не начува, не натече.

Мучније је сачувати него стећи.

} *C. n. n.*

*

Non minus est imperatoris consilio superare
quam gladio. *Caesar.*

Исто је тако (није мање) задатак војводи надвладати
пачењу као и (него) мачем.

*

Non minus magna virtus est scire dicere quam
scire desinere. *Sen.*

Исто је тако (није мање) велика врлина знати гово-
рити као и (него) знати престати.

Non minus otii nostri, quam negotiorum monu-
mentum exstare oportet. *Cic.*

Ваља да остане споменик како нашег мирног (приват-
ног) живота тако и јавних послова.

*

Non modo reticere homines parentum iniurias,
sed etiam animo aequo ferre oportet. *Cic.*

Људи треба родитељске неправде не само да прећуте,
већ и да мирне душе сносе.

*

Non moritur quicumque sui monumenta reliquit.
Не умире, ко је год након себе спомен оставио.

Благо оном, ко до вијека живи,
Имао се рапта и родити. *П. П. Његов.*

*

Non multa, sed multum. *Plinius.*

Не много (многоврсно) већ добро (темељно.)

*

Non nobis.

Не нама

Чије није било, чије л' бити не ће? *C. n. n.*

(На једној палати у Млечима.)

*

Non nobis solum nati sumus ortusque nostri
partem patria vindicat, partem amici. *Cic.*

Нисмо себи само рођени, већ један део нашега рођења
отаџбина присваја, а један део пријатељи.

*

Nonnulli recta omnia et honesta neglegunt, dum-
modo potentiam consequantur. *Cic.*

Неки све што је право и поштено занемарују, само
да власт постигну.

*

Non omne, quod licet, honestum est. *Paulus.*

Није све поштено, што је допуштено.

*

Non omne quod nitet, aurum est.

Није све злато што се сија.

C. n. u.

*

Non omnes casus providere legum latores potuerunt.

Quintilian.

Нису могли законодавци све случајеве предвидети.

*

Non omnes possunt esse Scipiones, ut urbium expugnationes, ut pedestres navalesque pugnas, ut bella a se gesta triumphosque recordentur. *Cic.*

Не могу сви бити Сципиони, да се заузећа градова, пешачких и поморских бојева, ратова које су они водили и триумфа сећају.

*

Non omnia possumus omnes.

Vergil.

Не можемо сви све.

*

Non omnibus omnia, sed omnibus optima.

Не свима све, већ свима што је најбоље.

*

Non omnium dierum sol occidit.

Livius.

Није сунце свих дана зашло.

*

Non potes dives esse et felix.

Sen.

Не можеш бити богат и срећан.

*

Non potest bene geri res publica multorum imperiis.

Corn. Nep.

Не може се добро управљати држава где многи заповедају.

*

Non potest exercitum is continere imperator, qui se ipse non continet.

Cic.

Не може војску обуздати онај војвода, који сам себе не обузда.

*

Non procul a proprio stipite poma cadunt.

Не ће воћка испод дебла.

Куд ће ивер од кладе?

} *C. n. u.*

*

Non pudor est nil scire, pudor nil discere velle.

Није срамота ништа не знати, срамота је ништа не хтети учити.

Зло је ко не зна а учити се не да.

C. n. u.

*

Non quam cito, sed quam bene.

Није стало до тога, (није главно) је ли брзо, већ је ли добро.

*

Non quam diu, sed quam bene vixeris, refert.

Sen.

Није стало до тога, (није главно) колико си дуго живео, већ јеси ли како ваља (живео).

*

Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est.

Sen.

Није сиромах, ко мало има, већ ко више жели.

*

Non refert quis, sed quid dicat.

Varro.

Није главно ко каже, већ шта каже.

*

Non revocant lapsos irrita vota dies.

Пусте жеље не враћају мивуле дане.

*

Non scholae sed vitae discimus.

Sen.

Не учимо за школу, већ за живот.

*

Non semper feriet, quodcumque minabitur, arcus.

Hor.

Не ће увек згодити лук оно, чему год попрети.

*

Non, si male nunc, et olim sic erit.

Hor.

Ако је сад зло, не ће и у будуће тако бити.

*

Non solet ingeniis summa nocere dies
Famaque post cineres maior venit. *Ovid.*

Обично духовитим људима последњи дан не штоди,
већ им после спровода (после смрти) још већа слава настаје.

Non solum ipsa fortuna caeca est sed eos etiam
plerumque efficit caecos. quos complexa est. *Cic.*

Није само срећа по себи слепа, већ и оне већином за-
слепи, које је обгрлила,

Non sunt ea bona dicenda, quibus abundantem
licet esse miserrimum

Не треба оно добрима називати, ако онај, који њима
обилује, може најбеднији бити.

Non tentanda quae effici omnino non possint.
Quintilian.

Не треба покушавати, што се уопће извршити не може.

Nonumque prematur in annum. *Hor.*

Нека се и до девете године задржи (и поправља ру-
копис на онда тек на свет изда).

Non uno ictu arbor cadit.
Од једног удара дуб не пада. *C. n. u.*

Non verbis at factis opus est.
Нису речи потребне већ дела.

Nosce te ipsum.
Познај себе самога.

(Превод грчке изреке γινώσθη σεαυτόν, која је била нат-
пис на Аполонову храму у Делфима.)

Noscitur ex sociis, qui non cognoscitur ex se.
Познаје се по друговима, ко се не познаје по себи.

С ким си онаки си. }
С ким те виде, с тијем те и пишу. } *C. n. u.*

Notus nimis omnibus ignotus sibi moritur. *Sen.*
Познат одвише свима непознат себи умре.

Novistine locum potiozem rure beato? *Hor.*
Знаш ли место врсније од благословена поља?

Novus luctus super veterem. *Liv.*
Нова жалост поврх старе.

Nube solet pulsa candidus ire dies. *Ovidius.*
Кад је облак растеран, обично иде бео дан.
Иза свакога дажда сунце грије. *C. n. u.*

Nulla dies sine linea.
Ниједан дан без прте. (Плиније прича, како славни сли-
кар Апелес није ни један дан пропустио, да, ведбајући се
у својој уметности, макар само једну прту не наслика).

Nulla est excusatio peccati, si amici causa pec-
caveris. *Cic.*

Није никакво правдање греха, ако си пријатеља ради
погрешио.

Nulla est haec amicitia, cum alter verum audire
non vult, alter ad mentiendum paratus est. *Cic.*

То није никакво пријатељство, кад један не ће истину
да чује, а други је на лагање готов.

Nulla est honesta avaritia nisi temporis. *Sen.*
Тврдовање је часно само временом.

Nulla est tam facilis res, quin difficilis sit, cum
invitus facias. *Terent.*

Ниједан посао није тако лак, а да не буде (постане)
тежак, кад га нерадо радиш.

Nulla fere causa est, in qua non femina litem moverit.

Нема готово ни једне ствари (посла), у којој није жена кавгу завргла.

Juvenal.

*

Nulla magna civitas quiescere potest: si foris hostem non habet, domi invenit.

Ниједна велика држава не може мировати: ако у туђини непријатеља нема, нађе га у домовини.

Livius.

*

Nulla medicamenta nisi aqua, aër, temperantia. Лекови су само вода, ваздух, умереност.

*

Nulla potentia scelere quaesita cuiquam est diuturna.

Curt.

Сила злочинством задобивена ником није дуговечна.

*

Nulla re conciliare facilius benevolentiam multitudinis possunt ii, qui rei publicae praesunt, quam abstinentia et continentia.

Cic.

Ничим не могу лакше наклоност светине стећи они, који стоје на челу држави, него несебичношћу и уздржљивошћу.

*

Nulla regula sine exceptione.

Ниједно правило није без изузетка.

*

Nulla res consummata est, dum incipit.

Ниједна ствар није свршена, док почиње.

Sen.

*

Nulla salus bello; pacem te poscimus omnes.

Нема спасења у рату; мир од тебе молимо сви.

Verg.

*

Nulla tam bona est fortuna, de qua nil possis queri.

Ниједна срећа није тако добра, да се на њу ништа не можеш пожалити.

Publ. Syr.

Nulla tempestas magna perdurat.

Ниједна велика непогода не траје (дуго).

Sen.

*

Nulli aliena respicienti sua placent.

Никоме се своје не допада, ко се обзире на туђе.

Sen.

У туђој руци увијек је комад већи.

C. n. n.

*

Nulli mortalium iniuriae suae parvae videntur.

Sall.

Ниједном се смртнику своје (њему учињене) неправде не чине мале.

*

Nullos peius mereri de omnibus mortalibus iudico, quam qui aliter vivunt, quam vivendum esse praecipiant.

Sen.

Нико, мислим, не чини горе услуге свима људма, него они, који друкчије живе, но што саветују, да треба живети.

*

Nullum contemptu vitae telum ad vincendum homini ab diis immortalibus acrius datum est.

Livius.

Никакво оружје оштрије за побеђивање човеку бесмртни богови нису дали, него презирање живота.

Бој се оног, тко је виџ'о
без голема мријет' јада.

Иван Мажуранџ.

*

Nullum est imperium tutum nisi benevolentiamunitum.

Corn. Nepos.

Ниједна власт није сигурна, ако није благовољењем (љубављу) заштићена.

*

Nullum est officium tam sanctum atque sollemne, quod non avaritia comminuere atque violare soleat.

Cic.

Ниједна дужност није тако света и свечана, да је лакомство обично не наруши и не повреди

*

Nullum magnum ingenium sine mixtura de-
mentiae fuit. *Sen.*

Ниједан велики дух није био без смесе безумља.

*

Nullum tam impudens mendacium est, ut teste
careat. *Plin.*

Никоја лаж није тако бесрамна, да нема сведока.

*

Nullum vitium est sine patrocínio. *Sen.*

Ниједна махна (порок) није без заштите (обране).

*

Nullum vitium taetrius est quam avaritia. prae-
sertim in principibus et rem publicam gubernantibus.

Cic.

Ниједан порок није гаднији него лакомство, особито у
поглавица и у оних, који државом управљају.

Nullus ad amissas ibit amicus opes. *Ovid.*

Како човек дође на просјачки штап, свака га се клоњи.

C. n. n.

Nullus agenti dies longus est. *Sen.*

Радљиву ниједан дан није дугачак.

*

Numquam aliud natura aliud sapientia dicit.

Juven.

Никад не каже природа једно а мудрост друго.

*

Numquam eminentia invidia carent. *Vell. Pat.*

Што је изврсно никад се зависти не лишава.

*

Numquam erit felix, quem torquebit felicior. *Sen.*

Никад не ће бити срећан, којег ће мучити срећнији.

*

Numquam est ille miser, cui facile est mori. *Sen.*

Никад није овај јадава, коме је лако умрети.

*

Numquam periculum sine periculo vincitur.

Publ. Syr.

Никад се опасност без опасности не савлађује.

*

Numquam prodest malum exemplum. *Quintilian.*

Никад не користи рђав пример.

*

Num ullum supplicium gravius existimas publico
odio?

Sen.

Зар икоју казну сматраш тежом од народне мржње?

*

Nusquam est, qui ubique est. *Sen.*

Није нигде, ко је свагде.

*

Nusquam nec opera sine emolumento neque emo-
lumentum ferme sine impensa opera est. *Liv.*

Нигде нема ни труда без користи ни користи готово
без голема труда.

*

Nutritur vento, vento restinguitur ignis;

Lenis alit flammam, grandior aura necat. *Ovid.*

Ветром се храни, ветром се гаси ватра;
благ ветрић пламен подхрањује а већи убија.

*

Nuptiae sunt coniunctio maris et feminae, consor-
tium omnis vitae, divini et humani iuris communi-
catio. *Modestin.*

Брак је веза између мужа и жене, удружење кроз цео
живот, заједница божанских и човечанских права.

O.

Obliti privatorum publica curate.

Заборавивши приватне послове брините се за јавне.

(На већници у Дубровнику.)

Obrepi non intellecta senectus. *Juvenal.*
Старост домили неопажена.

*

Obsequium amicos, veritas odium parit. *Terent.*
Попустљивост стиче пријатеље, а истина мржњу.

*

Obstipui steteruntque comae et vox faucibus haesit
Vergilius.

Упропастих се, коса ми се накострепи а глас ми у грлу запе.

*

Occasio aegrè offertur, facile amittitur. *Publ. Syr.*
Прилика се тешко деси, а лако пропусти.

*

O cives cives, quaerenda pecunia primum est;
Virtus post nummos! *Hor.*

О грађани, грађани, прво ваља стицати новац; врлину после новца!

*

Oculi et vestigia domini res agro saluberrimae.
Columella.

Очи и стопе господарева ствари су њиви најпробитачније.

*

Oderint, dum metuant. *Accius. Calig. ap. Sueton.*
Нека мрзе, само кад се боје.

*

Oderint, dum probent. *Tib. ap. Sueton.*
Нека мрзе, само кад одобравају (закључују).

*

Oderunt hilarem tristes tristemque iocosi. *Hor.*
Суморни мрзе на весела, а шаљиви на суморна.

*

Oderunt peccare boni virtutis amore. *Hor.*
Добри мрзе на грешење из љубави према врлини.

*

Oderunt peccare mali formidine poenae.
Зли мрзе на грешење из страха од казне.

Odio oportet ut peccandi, non metu facias bonum.
P. Syr.

Треба из мржње на грешење да чиниш добро, а не од страха.

*

Odium est ira inveterata. *Cic.*
Мржња је гнев застарео.

*

O fallacem hominum spem!
О како је варљива људска нада! *Cic.*

*

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas! *Vergil.*
О пресрећних ратара, ако (само) своју срећу познају!

*

Oleum addere camino. *Hor.*
Уље сапати на огњиште (у ватру).
(Правити од зла горе.)

*

Oleum et operam perdidit. *Plautus.*
Уље и труд узалуд сам потрошио (и трошак и труд).

*

O mihi praeteritos referat si Juppiter annos!
Verg.
О кад би ми Јупитер повратио минуле године!

*

Omissis fontibus sectari rivulos. *Cic.*
Оставити изворе па ићи за поточићима.
(Занемарити главно па се бавити споредним).

*

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.

Juvenal.

Сваки душевни порок утолико виднију кривицу у себи има, уколико се већим сматра онај, који греша.

*

Omne malum nascens facile opprimitur, inveteratum fit plerumque robustius. *Cic.*

Свако се зло у клици лако угуши, а застарело по-
стаје обично јачим.

*

Omne nimium vertitur in vitium.
Све што је одвише окрене се на зло.

Преко мјере никаква добра није. *C. n. u.*

*

Omnes aequo animo parent, ubi digni imperant.
Publ. Syr.

Сви мирне дýше слушају, где достојни заповедају.

*

Omnes artes, quae ad humanitatem pertinent,
habent quoddam commune vinculum et quasi co-
gnatione quadam inter se continentur. *Cic.*

Све знаности, које се на образованост односе, имају
неку заједничку везу и спајају се међу собом као неком
сродношћу.

*

Omnes immemorem beneficii oderunt. *Cic.*
Сви мрзе на онога, који се не сећа добротности.

*

Omnes in eo, quod sciunt, satis sunt eloquentes.
Socr. ap. Cic.

Сви су у ономе што знају, доста речити.

*

Omnes una manet nox

Et calcanda semel via leti. *Hor.*

Све (људе) чека једна ноћ и пут смрти, на који се
једном мора ступити.

*

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.
Hor.

Добио је све гласове (стекао је опћу похвалу), ко је
спојио корисно с угодним.

*

Omnia conando docilis sollertia vincit. *Manil.*
Све покушавајући научљива умешност победи.

*

Omnia iam fiunt, fieri quae posse negabam.
Све се већ збива, што тврђах да се не може збити.

*

Omnia mea mecum porto. *Bias ap. Cic.*
Све своје са собом носим.

*

Omnia praeclara rara. *Cic.*
Све (што је) изврсно ретко је.

*

Omnia, quae vindicaris in altero, tibi ipsi vehe-
menter fugienda sunt. *Cic.*

Све, што покудиш на другом, ти сам треба веома да
избегаваш.

*

Omnia si perdas, famam servare memento!

Све ако изгубиш, добар глас (часно име) сећај се
(гледај) да сачуваш.

*

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et casu subito, quae valere, ruunt. *Ovid.*

Све људско виси о танком кончићу, и изненадним па-
дом сруши се, што беше снажно.

*

Omnia sunt incerta cum a iure discessum est.
Cic.

Све је неизвесно кад се од права отступило.

*

Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed mise-
rius nihil quam ipsa victoria. *Cic.*

Све је јадно у грађанским ратовима, али ништа јад-
није него сама победа.

*

Omnis ars imitatio est naturae. *Sen.*

Свака је уметност угледање на природу.

*

Omnis et animadversio et castigatio contumelia
vacare debet. *Cic.*

Свака и опомена и казна (укор) треба да је без поруге.

*

Omnium rerum ex quibus aliquid acquiritur, ni-
hil est agri cultura melius. nihil uberius, nihil dul-
cius, nihil homine libero dignius. *Cic.*

Од свих ствари, из којих се нешто привређује, ништа
није боље него ратарство, ништа издешније, ништа слађе,
ништа слободна човека достојније.

*

Omnium rerum mors est extremum. *Cic.*

Смрт је крај свему.

*

Omnium rerum principia parva sunt. *Cic.*

Свима стварима почеци су мали.

*

Onus animi deponendum est: non ante tibi ullus
placebit locus. *Sen.*

Терет душевни ваља скинути: пре ти се не ће допа-
дати ни једно место (крај).

*

Oportet privatis utilitatibus publicas anteferie.

Plin.

Треба личним користима државне (јавне) претпоставити.

*

Opposita iuxta posita magis illucescunt.

Противности напоредо стављене већма одејају (па-
дају у очи).

*

Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi.

Ovid.

Утамани, док је у заметку, онако семе напрасне болести.

*

Optat ephippia bos. piger optat arare caballus.

Hor.

Во жели седло, а лено кљусе жели орати.

(Нико није својим стањем задовољан).

Optimum est aliena insania frui. *Plin.*

(Девиза Карла IV.)

Најбоље је користити се туђим безумљем.

*

Optimum est pati, quod emendare non possis.

Sen.

Најбоље је трпети, што поправити не можеш.

*

Optimus est fimus: qui cadit de calceis domini
in agrum.

Најбоље је ђубре, што пада с обуће господарева на
њиву.

Господарева очи коња гоје.

C. n. p.

*

Optimus orator est, qui paucis verbis plurima dicit.
Оно је најбољи говорник, који у мало речи врло много каже.

*

Ora et labora, dabit tibi Deus omnia bona.

Моли се Богу и ради, па ће ти дати Бог сва добра.

*

Orator fit, poëta nascitur.

Cic.

Говорник постаје, песник се рађа.

*

Orator utatur verbis quam usitatissimis.

Говорник нека се служи што обичнијим речима.

*

Ora vides, mentem scripta videre dabunt.

Лице зриши, ум же откријут дјела.

(Испод лика архим. Јов. Рајића.)

*

O sancta simplicitas!

О света простото!

(Каже се, да је ово Хус на ломачи узвикнуо, кад виде,
како једна старица дрва на ломачу доноси).

*

O tempora! o mores!

О времѐна! о обичаја! (о морала!)

Cic.

*

*

Otia dant vitia.
Беспослице рађају пороке.

*

Ovem lupo committere. *Terent.*
Овцу вуку поверити.

Оставити мачку да чува рабу.
Оставити јарца да чува к'пус. } *С. н. п.*

*

O vitam misero longam, felici brevem! *Publ. Syr.*
О како је живот бедну дуг, а срећну кратак!

Р.

Pacem cum hominibus bellum cum vitiis habe.
Publ. Syr.

Мир с људима одржавај а рат с пороцима.

*

Pace suspecta tutius bellum.
Сигурнији је рат него сумњив мир.

*

Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas.
Regumque turres. *Hor.*

Бледа смрт правичном ногом куца на сиромашким колибама као и на краљевским кулама (дворовима).

*

Panem et circenses! *Juvenal.*
Хлеба и игара у циркусу!

*

Parce mero, cenato parum si vis te reddere sanum.
Уздржавај се вина, обедуј мало, ако хоћеш да се одржиш здравим.

*

Parcere subiectis et debellare superbos. *Verg.*
Праштати побеђенима а побеђивати охоле (упорне).

Parentem patientia vince! *Dion. Cat.*
Родитеља стрпљивошћу победи!

*

Paes cum paribus facillime congregantur. *Cic.*
Једнаки с једнакима најлакше се здружују.

Свака тица к своме јату (лети). *С. н. п.*

*

Par est primum ipsum esse virum bonum tum
alterum similem sui quaerere. *Cic.*

Прикладно је прво сам бити добар човек, онда другога себи слична тражити.

*

Paritur pax bello. *Corn. Nep.*
Мир се рађа ратом.

*

Par nobile fratrum. *Hor.*
Племенит (красан) пар браће.

Два дедака обадва једнака. *С. н. п.*

*

Parcimonia est magnum vectigal. *Cic.*
Штедња је велики доходак.

Штедња је прво течење. *С. н. п.*

*

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. *Hor.*
Порађају се (труде се) планине, родиће се смешан миш. (Кад је напор велик а успех мален).

*

Parum est luxuriae, quod naturae satis est. *Sen.*
Мало је раскошу, што је природи доста.

*

Parum fidei miseris est. *Sallust.*
Мало се вере поклања несрећнима.

*

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum. *Ovid.*
Малена гуја убије уједом голема бика.

*

Parva saepe scintilla contempta magnum excitavit incendium. *Curt.*

Често мала варница презрена велики је пожар распалила.

*

Parvis quoque rebus magna iuvantur. *Hor.*

И малим се стварима велике потпомажу.

*

Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi. *Cic.*

Мало вреди оружје на бојном пољу, ако није памети на дому.

*

Parvum parva decent. *Hor.*

Малом мало доликује.

*

Pascitur in vivis livor post fata quiescit. *Ovid.*

Завист се храни на живима, након смрти умукне.

*

Patiens et fortis se ipsum felicem facit. *Publ. Syr.*

Стрпљив и храбар сам себе срећним чини.

*

Patientia animi occultas divitias habet. *Publ. Syr.*

Стрпљивост душе има сакривено богатство.

*

Patria communis est parens omnium nostrum.

Отаџбина је оља мајка свима нама.

*

Patriae solum omnibus carum est. *Cic.*

Отаџбина је свима мила.

*

Pauca loquaris, plurima fac.

Мало бесједи, ал' много твори.

C. n. u.

*

Pauci prudentia honesta ab deterioribus, utilia ab noxiis discernunt. plures aliorum eventis docentur. *Tac.*

Мало њих с мудрошћу разликују добро од зла, кори-

сно од шкодљива, више њих се уче успесима (искуствима) других.

*

Paulatim longius itur.

Ко лагано иде, даље ће отићи.

C. n. u.

*

Paulum sepultae distat inertiae

Celata virtus. *Hor.*

Мало се разликује скривена врлина од сахрањене лениности (неподобности).

*

Paupertas nulli malum est nisi repugnant. *Sen.*

Сиромаштво није никоме зло (несрећа) осим ономе, који му се противи.

*

Pax Cererem nutrit, pacis alumna Ceres. *Ovid.*

Мир Цереру храни, Церера је питомица мира.

(Ceres, богиња плода.)

*

Peccasse se non anguntur, obiurgari moleste ferunt: quod contra oportebat, delicto dolere, correctione gaudere. *Cic.*

Што су погрешили не тишти их, што се укоравају нерадо туче: а требало би да је обратно, преступ да их боли, а опомени да се радују.

*

Pecunia si uti scias, ancilla est, si nescias, domina. *Publ. Syr.*

Новац ако знаш употребити, слуга је, ако не знаш, господар је

*

Peragit tranquilla potestas quod violenta nequit.

Тиха моћ извршује што осiona не може.

Тиха вода бријег рони.

C. n. u.

*

Per angusta ad augusta.

Кроз теснаце (невоље) к узвишеној части.

*

Per aspera ad astra.

Кроз незгоде к звездама (т. ј. к бесмртној слави).

*

Percutitur catellus ut sentiat leo.

Бије се (бију) псетање да осети лав.

Мајка ћерку кара, снаши приговара. *C. n. n.*

*

Perditis rebus omnibus tamen ipsa virtus se sustentare potest.

И кад је све изгубљено, ипак се врлина сама може одржати.

*

Perfer et obdura: dolor hic tibi proderit olim;

Saepe tulit lassus sucus amarus opem. *Ovid.*

Издри и истрај: тај ће ти бол једном користити; често је горак сок слабима помогао.

*

Perfer et obdura: multo graviora tulisti. *Ovid.*

Издри и истрај: та много си теже поднео.

*

Perge pati, patiens, pariet patientia palmam.

Трпи даље, стрпљиви, донеће стрпљивост победу.

Трпљен снасен поготову блажен. *C. n. n.*

*

Periculose a paucis emitur quod multorum est.

Sallust.

С опасношћу се купује од мало њих (неколицине) што је својина многих.

*

Periculum in mora.

Liv.

Опасност (је) у оклевању.

*

Per multum „cras, cras“ omnis dilabitur aetas.

После много „сутра, сутра“ миће сав век.

Данас сјутра, док и смрт за врат. *C. n. n.*

*

Perpenditur amicitia veritate.

Пријатељство се цени по искрености.

*

Perpetuo vincit, qui utitur clementia. *Publ. Syr.*

Једнако (непрекидно) побеђује, ко се служи благошћу.

*

Per pisces et aves multi periere sodales.

Због рибā и птица многи другови пропадоше.

*

Per quod quis peccat per idem punitur et ipse.

У чему ко греша, тиме се и сам казни.

*

Per risum multum poteris cognoscere stultum.

Луд се по смијеху познаје.

Будале се много смију.

} *C. n. n.*

*

Pertinacia impedimentum omne transcendit ostenditque nihil esse difficile. *Sen.*

Сталност сваку сметњу прекорачи и покаже да ништа није тешко.

*

Per tot discrimina rerum

Verg.

Кроз толике крајње опасности.

*

Per vim facta non sunt rata.

(Што је) силом урађено није стално (поуздано).

*

Pestis nascitur homini ab homine.

Куга (несрећа) се рађа (долази) човеку од човека.

*

Pietas est fundamentum omnium virtutum. *Cic.*

Љубав према родитељима (старијима) основ је свима врлинама.

*

Pigritia mater vitiorum.

Леност је мати пороцима.

*

Plenus venter non studet libenter, ieiunus eo minus.
Пун трбух не учи радо, празан још мање.

*

Plerumque in calamitate ex amicis inimici existunt.
Caesar.

Понајвише у несрећи од пријатеља постају непријатељи.

*

Plerumque omnis dolor per lacrimas effluit *Sen.*
Понајвише сваки бол на сузе истече.

*

Plures pudore peccandi quam bona voluntate
prohibitis abstinentur. *Sen.*

Више се њих стидом грешења него добром вољом од
забрана уздржавају.

*

Plures satietate quam fame periēre.
Више је људи помрло од јела и од пића него од глади
и од жеђи. *C. n. u.*

*

Pluribus intentus minor ad singula sensus. *Hor.*
На више страна управљен ум слабији је за појединости.

*

Plus aliis de te quam tu tibi credere noli.
Cat. Dist.

Немој другима о себи више веровати него себи.

*

Plus boni mores valent quam bonae leges. *Tacit.*
Више вреде добри обичаји него добри закони.

*

Plus docet quam scit. *Petron.*
Више учи (другог) него што (сам) зна.

*

Plus in ipsa iniuria detrimenti est. quam in iis
rebus emolumentis, quae pariuntur iniuria. *Cic.*

Више у самој неправди има штете, него у оним ства-
рима добитка, које се стичу неправдом.

*

Plus male facta nocent quam bene dicta docent.
Више зла дела шкоде него што добре речи уче.

*

Plus stricto mendax offendit lingua mucrone.
Језик горе може посјећи него мач. *C. n. u.*

*

Plus valet favor in iudice, quam lex in codice.
Paulus.

Више вреди милост у судије, него закон у књизи.

*

Poenae potest demereri, culpa perennis erit. *Ovid.*
Казна се може скинути, кривица ће вечита бити.

*

Pollicitis dives quilibet esse potest. *Ovid.*
Обећањима богат свако бити може.

*

Populi grati est praemiis afficere bene meritos de
re publica cives. *Cic.*

Дужност је захвална народа наградити заслужне за
државу грађане.

*

Post cenam stabis seu passus mille meabis.
По обеду стој или хиљаду корака број (ходај).

*

Posterior voluntas potior haberi debet. *Gaius.*
Потоња воља мора се сматрати претежнијом.

*

Post festum. *Plato.*
После светковине (т. ј. касно).

Послије боја копљем у трње.
Послије кише јапунце (не треба) } *C. n. u.*

*

Post gaudia luctus.
Иза радости жалост.

*

Post nubila Phoebus.
Иза свакога дажда сунце грије. *C. n. u.*

Иза зиме топло, иза кише сунце (бива). *C. n. u.*
(Phoebus, бог сунца = сунце.)

*

Potest ex casa magnus vir exire: virtus omni
loco nascitur. *Sen.*

Може из колибе велик човек изићи: врлина се на сва-
ком месту рађа.

*

Praecipuum munus annalium reor, ne virtutes
sileantur, utque pravis dictis factisque ex posteritate
et infamia metus sit. *Tacit.*

Главни задатак повеснице јесте, ја мислим, то, да се
врлине не прећуте а зло речи и зла дела да стрепе од
срамоте код потомства.

*

Praesente medico nihil nocet.
Кад је лекар присутан, онда ништа не шкоди.

*

Praesentia invidia, praeterita yeneratione prosequimur.
Vell. Pat.

Садашњост са завишћу, а прошлост с поштовањем
пропраћамо.

*

Praestat amicitia propinquitati. *Cic.*
Пријатељство надмашава (боље је него) сродство.

*

Praestat beneficij, quam maleficij memorem esse.
Боље је сећати се добročинства, него злочинства.

*

Praeterita magis reprehendi possunt quam corrigi.
Liv.

Прошлост се може више корити, него поправити.

*

Praeterita mutare non possumus. *Cic.*
Прошлост мењати не можемо.

*

Prima languescit senum memoria. *Sen.*
Прво слаби у стараца памћење.

*

Primum auscultare disce, si nescis loqui.
Pomponius.

Најпре учи слушати, ако не знаш говорити.

Не зна да бесјеђи а не умије да ћути. *C. n. u.*

*

Primum discere. dein docere.
Најпре учити (себе), па онда учити (другога).

*

Principibus placuisse viris non ultima laus est.
Hor.

Допасти се првим људима (у држави) није последња
(најмања) похвала.

*

Principijs obsta; sero medicina paratur,

Cum mala per longas convaluere moras. *Ovid.*

Стани на пут почецима; касно се лек набавља, кад
су зла у дугом оклевању ојачала.

Priusquam incipias, consulto, et ubi consulueris,
mature facto opus est. *Sallust.*

Пре но што започнеш, треба ти размишљања, а кад
си размислио, брза делања.

*

Privatum commodum, latens odium, inexpertum
iuvenile consilium: haec tria perimunt regna omnia.

Лична корист, потајна мржња, неискусна младићка па-
мет: ово троје разорава све државе.

*

(Pro captu lectoris) habent sua fata libelli.

Terentianus Maurus.

(По схватању читаочеву) имају књиге своју судбину.

*

Proclivius est iniuriae quam officij vicem exsolvere.
Tacit.

Лакше је зајам враћати за увреду него за услугу.

Тешко ми је вратити ономе, који ми добро учини, а
ко ми зло учини, лако ћу му вратити. *C. n. п.*

*

Procul a Jove, procul a fulmine. *Ovid.*
Далеко од Јупитера, далеко од грома.

*

Prodigus est natus de parco patre creatus.
Распикућа је син од штедљива оца рођен.

*

Proditores etiam iis, quos antepoñunt, invisī sunt.
Tacit.

Издајници су и онима, које претпостављају, мреки.

*

Prohibenda maxime est ira in puniendo. *Cic.*
Највећма се ваља гнева уздржавати при кажњењу.

*

Promoveatur ut amoveatur.
Нека се унапреди, да се уклони.

*

Prope est liberis ut damnet, qui damnat cito.
Publ. Syr.

Готово да радо осуђује, ко брзо осуђује.

*

Proponamus laudanda, invenietur imitator. *Sen.*
Изнесимо (предложимо) што је хвале вредно, наћи ће
се угледалац.

*

Propria laus sordet.
Своја је хвала прљава.

Ко се хвали, сам се квари. *C. n. п.*

*

Proprium est stultitiae, aliorum vitia cernere,
oblivisci suorum. *Cic.*

Својствено је лудости, других (туђе) махне видети а
заборављати своје.

Види туђу длаку, а свога брвна не види. *C. n. п.*

*

Proprium humani ingenii est odisse quem laeseris.

Tac.

Особина је људске природе мрзити на онога, кога си
увредио.

*

Prospera bellorum omnes sibi vindicant, adversa
uni imputantur. *Tacit.*

Успехе ратне сви себи приписују, а недаће се једноме
у кривицу рачунају.

*

Prospicito tecum tacitus, quid quisque loquatur:
Sermo hominum mores et celat et indicat idem.

Dion. Cat.

Промотри у себи ћутке, шта ко говори: говор људску
нарав и крије а и олаје.

*

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus. *Hor.*

Мудро покрива Бог тамном ноћи исход будућности.

*

Prudentia est rerum expetendarum fugiendarum-
que scientia. *Cic.*

Разборитост је познавање ствари, за којима ваља те-
жити и којих се ваља клонити.

*

Pudorem tollit multitudo peccantium.
Множина грешника уништава стид.

*

Pudor quem nondum flectit, non frangit timor.
Publ. Syr.

Кога још стид не савије, тога не скрха ни страх.

*

Pulchra res est homo. si homo est. *Stobaeus.*

Лепа је ствар човек, ако је човек.

*

Pulvis et umbra sumus. *Hor.*

Прах и сенка смо.

*

Punctum saliens.

Aristotel.

Жива тачка.

(Embryo, zametak, glavna stvar.)

*

Puras deus, non aspicit plenas manus.

Publ. Syr.

Не гледа Бог на пуне руке, већ на чисте.

Q.

Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.

Verg.

Четвороножним топотом грува копита прашно поље.

*

Quae est domestica sede iucundior?

Cic.

Који је стан угоднији од домаћег?

Своја кућица своја вољипца.

C. n. u.

*

Quae fuit durum pati, meminisse dulce est.

Sen.

Што је било мучно трпети, тога је слатко сећати се.

*

Quae mala cum multis patimur, leviora videntur.

Paling.

Која зла с многима свосимо, чини се да су лакша.

*

Quae nocent, docent.

Што шкоди, (то) учи.

Свака штета учи човека памети.

C. n. u.

*

Quae peccamus iuvenes. ea luimus senes.

Sen.

Што грешимо као младићи, то испаштамо као старци.

*

Quae tam firma civitas fuit, quae non odiis funditus posset everti?

Која је држава била тако јака, да се мржњом из основа не би могла разорити?

*

Quae tibi laeta videntur,

Dum loqueris, fieri tristitia posse puta.

Ovid.

Што ти се чини да је весело, док говориш, сматрај да може постати жалосно.

*

Quae volumus, et credimus libenter et, quae sentimus ipsi, reliquos sentire speramus.

Caes.

Што желимо, то радо и верујемо и, што осећамо сами, надамо се да и остали осећају.

*

Quales quisque sibi natos eduxit, habebit.

Paling.

Какву је ко себи децу одгајио, такву ће имати.

*

Qualis homo ipse est, talis eius est oratio.

Cic.

Какав је човек сам по себи, таква му је и беседа.

Какав човек тако и збори.

C. n. u.

Qualis rex, talis grex.

Какав краљ, такво стадо (поданици).

Какав господар онаки и млађи.

C. n. u.

*

Qualis vir, talis oratio.

Sen.

Какав човек, така и беседа

Човек се по бесједи познаје.

Од кмета и бесједа.

} *C. n. u.*

*

Qualis vita, finis ita.

Како живио тако обршио.

C. n. u.

*

Quamlibet infirmas adiuvat ira manus.

Ovid.

Гнев потпомогне руке ма како нејаке.

*

Quam magnum est non laudari et esse laudabilem!

P. Syr.

Како је узвишено не бити хваљен а бити похвалан
(хвале вредан)!

*

Quam multas nobis imagines non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum fortissimorum virorum expressas scriptores Graeci et Latini reliquerunt!

Cic.

Како су нам многе слике (идеале) највренијих људи изражене не само за посматрање већ и за угледање оставили писци грчки и латински!

*

Quam multi sunt indigni luce, et tamen dies oritur!
Како су многи недостојни светлости, па ипак дан свањива!

*

Quam quisque norit artem, in hac se exerseat.

Cic.

Какву ко вештину зна, том нека се и занима.

Ко што не разумије оног нека се махне. *C. n. u.*

*

Quam semel errare, melius bis terve rogare.

Боље је дватрипут питати, него једанпут залутати.

Ко пита, (с пута) не залази. *C. n. u.*

*

Quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere tentant.

Ovid.

Иако су под водом, под водом покушавају грдити.
(О крекетању жаба).

*

Quando mortalium nulli virtus perfecta contigit, qua maior pars vitae atque ingenii stetit, ea iudicandum de homine est.

Varro.

Како ни једном смртноме није потпуна врлина допала, то по оној, уз коју је стајао већи део живота му и дара, треба судити о човеку.

*

Quandoque bonus dormitat Homerus. *Hor.*

Кадгод и врли Омир задрема.

*

Quanti quisque alios facit, tanti solet ipse fieri.
Колико ко друге поштује, толико се обично и сам поштује (толико га и други поштују.)

Ко мене: добро јутро! ја њему: добра ти срећа!

C. n. u.

*

Quanto maior eris tanto moderatior esto.

Колико будеш већи, толико буди умеренији.

*

Quantum habes, tanti es.

Hor.

Колико имаш, толико ваљаш

*

Quantum oculis, animo tam procul abit amor.

Propert.

Што је далеко од очију, далеко је и од срца. *C. n. u.*

*

Quatenus nobis denegatum diu vivere, relinquamus aliquid, quo nos vixisse testemur. *Plin.*

Будући да нам је забрањено дуго живети, оставимо нешто да засведочимо, е смо живели.

*

Quem paenitet peccasse, paene est innocens. *Sen.*

Ко се каје што је погрешио, готово је невин.

*

Quem saepe transit casus, aliquando invenit

Publ. Syr.

Која тиква често на воду иде, разбиће се. *C. n. u.*

*

Quem spes delusit, huic querela convenit. *Phaedrus.*

Ко се у нади преварио, томе жалба приличи.

*

Qui bene imperat, bene paruerit aliquando necesse est; et qui modeste paret, videtur, qui aliquando imperet, dignus esse.

Cic.

*

Ко добро заповеда, мора да је некада добро слушао; а ко смерно слуша, чини се да је достојан, да једном заповеда.

Ко не зна служити, не зна ни заповиједати. *C. n. n.*

*

Qui clam delinquunt, magis delinquunt, quam qui palam.

Који тајво греше, већма греше него који јавно.

*

Qui concupierit minimum, habebit plurimum.

Publ. Syr.

Ко пожели најмање, имаће највише.

*

Quid afferre consilii potest, qui ipse eget consilio?

Cic.

Какав савет може дати онај, који сам потребује савета?

*

Qui dare vult aliis, non debet quaerere: vultis? Ко хоће да даде другима, не треба да пита: хоћете ли?

Ко пита (хоћеш ли?), рад не даје. *C. n. n.*

*

Qui dat beneficia, deos imitatur, qui repetit, feneratores *Sen.*

Ко чини добротинства, углед се на богове, ко натраг иште, на кајшаре.

*

Quid domini faciant, audent cum talia fures? *Verg.*

Шта господари да чине, кад крадљивци такво смѣју (чинити)?

*

Quid dulcius quam habere, quicum omnia audeas sic loqui ut tecum? *Cic.*

Шта је слађе него имати кога, с киме све смеш тако говорити као са собом?

*

Qui dedit beneficium, taceat, narret, qui accepit.

Sen.

Ко је учинио добротинство, нека ћути, нека прича, ко је примио.

*

Qui deserit occasionem, deseritur ab occasione. Ко пропусти прилику, тога пропусти прилика.

*

Qui desiderat pacem, praeparat bellum. *Veget.* Ко жели мир, нека се спрема за рат.

*

Quid leges sine moribus

Vanae proficiunt?

Hor.

Шта помажу немоћни (јалови) закони без морала (без добрих обичаја)?

*

Quid magis est saxo durum, quid mollius unda?

Dura tamen molli saxa cavantur aqua. *Ovid.*

Шта је тврђе од стене, шта је мекше од воде? ипак се тврдо стење дубе меком водом.

Тиха вода бријег рони.

C. n. n.

*

Quidnam beneficio provocati facere debemus? an imitari agros fertiles, qui multo plus efferunt, quam acceperunt?

Cic.

*

Шта смо дужни чинити добротинством изазвани? зар не угледати се на плодне њиве, које много више издају (враћају) него што су примиле?

*

Quid negotii est continere eos quibus praesis, si te ipse contineas? *Cic.*

Каква је тешкоћа обуздати оне, којима си на челу, ако сам себе обуздаваш?

*

Qui docte servit, partem dominatus tenet.

Publ. Syr.

Ко паметно служи (слуша), (тај) има удела у власти.

*

Quid prodest mare traicere et urbes mutare? si vis ista, quibus urgeris, effugere, non alibi sis oportet, sed alius. *Sen.*

Шта помаже пребродити море и градове мењати? ако хоћеш то, што те тишти, да избегнеш, не треба да си другде, већ други.

*

Quidquid agis, prudenter agas et respice finem! *Aesop.*

Што год радиш, мудро ради и помишљај на свршетак!

*

Quidquid coepit et desinit.

Што год почне, (то) и престане.

*

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi. *Hor.*

Што год забразде (лудо учине) краљеви (Агамемнон и Ахил), испаштају Ахивци (Грци).

*

Quidquid discis, tibi discis. *Petron.*

Што год учиш, себи учиш.

*

Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas; Defodiet condetque nitentia. *Hor.*

Што год је под земљом, време ће на видело изнети а закопати и сакрити што је сјајно.

Вријеме је мајсторско решето,
пречистиће оно ове ствари.

П. П. Његош.

*

Quid quisque posset, nisi tentando nescit.

Publ. Syr.

Шта ко може, само је кушањем (кушајући) сазнао.

*

Quid terras alio calentes

Sole mutamus? patriae quis exsul

Se quoque fugit?

Hor.

Што се селимо у земље, које се другим сунцем греју?
Ко је остављајући отаџбину и себе одбегао?

Quieta non movere.

Sall.

Мирне одношаје не узнемиривати.

*

Qui facilis credit, facilis quoque fallitur idem.

Paling.

Ко ласно вјерује, ласно се и превари. *С. н. п.*

*

Qui genus iactat suum, aliena laudat. *Sen.*

Ко се својим племеном размеће, (тај) хвали нешто туђе.

*

Qui habet aures audiendi, audiat. *Matth. 11. 15.*

Ко има уши да чује, нека чује. *Вук Ст. К.*

*

Qui habet commoda, ferre debet onera.

Ко има користи, мора сносити терете.

*

Qui iocatur, non mentitur.

Ко се шали, не лаже.

*

Qui iure suo utitur, nemini facit iniuriam.

Ко се својим правом служи, никоме не чини неправде.

*

Qui male agit, odit lucem.

Ко зло ради, мрзи на светлост.

*

Qui multum habet, plus cupit.

Sen.

Ко више има, више му се и хоће.

С. н. п.

*

Qui nescit orare, pergat ad mare.

Ко се не умије Богу молити, нека пође на море.

С. н. п.

*

Qui nescit pati, nescit dominari.

Ко не зна служити, не зна ни заповиједати. *С. н. п.*

*

Qui nescit tacere, nescit loqui.

Ко не зна ћутати, не зна ни говорити.

*

Qui nihil habet in vita iucundius vita, is cum virtute vitam non potest colere. *Cic.*

Ко ништа нема у животу угодније од живота, тај с врлином живот не може проводити.

*

Qui non assuescit virtuti dum iuvenescit,
A vitiis nescit desciscere, quando senescit.

Ко се не привикне врлини док расте (у младости), не може се оставити махна кад остари (у старости).

*

Qui numquam male, numquam bene.

Ко никад рђаво, никад ни добро

Нико се није научен родио.

C. n. u.

*

Qui parti civium consulunt, partem autem neglegunt, rem perniciosissimam in civitatem inducunt, seditionem atque discordiam. *Cic.*

Који се за један део грађана брину, а други (део) занемарују, ствар најубитачнију у државу уносе, побуну и неслогу.

*

Qui potest mori non potest cogi.

Ко је кадар (ко се не плаши) умрети, тај се не може приморати.

*

(Qui) prior (est) tempore, potior (est) iure.

Cod. Just.

Ко је ранији временом, пречи је правом.

Ко прије девојди онога је девојка.

C. n. u.

*

Qui proficit in litteris et deficit in moribus, plus deficit, quam proficit.

Ко напредује у наукама а назадује у моралном владању, више назадује но што напредује.

*

Quis amicior quam frater fratri?

Sall.

Ко је бољи пријатељ него брат брату?

*

Quis custodiet ipsos custodes?

Ко ће од чувара сачувати?

Juven.

C. n. u.

*

Quis dives? qui nihil cupiet; quis pauper? avarus.

Bias.

Ко је богат? ко ништа не ће желети; ко је сиромах? лако.

*

Qui se fatetur reum, placat offensum Deum.

Ко се признаје кривцем, ублажава увређеног Бога.

Покајника и Бог прима

C. n. u.

*

Qui se ipse laudat, cito derisorem invenit.

Publ. Syr.

Ко сам себе хвали, брзо подсмевача нађе.

*

Qui sibi nequam, cui bonus?

Ко је себи неваљао, коме је добар?

Ко је себи зао, како ће другом бити добар? *C. n. u.*

*

Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam.

Cic.

Који своје стазе не знају, ти другоме показују пут. (Не знају себи помоћи а другоме дају савете.)

*

Quisque (quilibet) praesumitur bonus, donec probetur contrarium. *Codex Just.*

О сваком се претпоставља да је добар (поштен), док се не докаже противно.

*

Qui statuit aliquid parte inaudita altera, aequum licet statuerit, haud aequus fuit. *Sen.*

Ко реши нешто не саслушавши другу странку, па нека је праведно решио, није праведан био.

*

Qui studet optatam cursu contingere metam, multa tulit fecitque puer sudavit et alsit. *Hor.*

Ко тежи да трком достигне жељену мету, много је подносио и чинио као дечак, знојио се и зебао.

*

Qui sua metitur pondera, ferre potest. *Martial.*
Ко свој терет мери, може га носити.

*

Qui suis rationibus inimicus, quomodo illum alienis rebus amicum fore speres? *Cic.*

Ко је својим интересима непријатељ, како се можеш надати, да ће тај туђима пријатељ бити?

Ко је себи душманин, како ће другом бити пријатељ?
C. n. u.

*

Qui suo iure utitur, neminem laedit.
Ко се својим правом служи, никога не вређа.

*

Qui tacet, consentire videtur. *Bonifacius VIII.*
Ко ћути, изгледа да се слаже.

*

Qui tacet, fatetur. *Paulus.*
Ко ћути, признаје.

*

Qui ventum seminat, turbinem metet.
Ко ветар сеје, вихар (буру) ће жети.

Ко зло чини, нек се добру не нада. *C. n. u.*

*

Qui vincit, non est victor, nisi victus fatetur. *Ennius.*

Ко победи, није победилац, ако побеђени не признаје.

*

Quod assequi studes, id persequi ne desistas.
Што желиш постићи, за тим не престани тежити.

*

Quod caret alterna requie, durable non est;
Quae reparat vires fessaque membra novat. *Ovid.*

Што нема одмора наизменце, није трајно; овај снагу нахваћава и уморне удова крепи.

*

Quod cibus aliis, aliis est atrum venenum.
Што је једнима храна, другима је страховит отров.

*

Quodcumque labore, sine sudore nihil.
Трудом свашта, без зноја ништа.

*

Quod est violentum, non est durable.
Што је осино, није трајно.

*

Quod facere turpe est dicere ne honestum puta. *Publ. Syr.*

Што је срамно чинити, немој мислити да је пристojно говорити.

*

Quod in corde sobrii, id in lingua ebrii.
Што тријезан мисли, то пијан говори. *C. n. u.*

*

Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere. *Paulus.*

Што је од почетка сакато, не може у току времена оздравити.

Што се грбо роди, вријеме не исправи. *C. n. u.*

*

Quod medicina aliis, aliis est acre venenum.
Што је једнима лек, другима је љут отров.

*

Quod munus rei publicae afferre maius meliusve possumus, quam si docemus atque erudimus iuventutem? *Cic.*

Какву већу или бољу услугу можемо држави учинити, него ако учимо и образујемо омладину?

*

Quod mutari non potest, patienter ferendum est.
Што се не може променити, стрпљиво ваља сносити.

*

Quod natura negat, reddere nemo potest.

Cornelius Gallus.

Што природа ускрати, нико не може дати.

*

Quod nocet, docet.

Што мучи, (то) учи.

C. n. n.

*

Quod non dedit fortuna, non eripit.

Sen.

Што срећа није дала, (то) не отима.

*

Quod nondum novit, nemo docere potest.

Нико не може учити (другога нечему), што још (сам) не зна.

*

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

Sen.

Што не забрањује закон, то стид забрањује да се чини.

*

Quod nova testa capit, inveterata sapit.

Чим се нов суд напуни, на оно увијек удара.

C. n. n.

*

Quod rarum carum.

Што ретко бива, драго је.

*

Quod ratio non quit, saepe sanavit mora.

Sen.

Што вештина не може, често је излечило време.

*

Quod sentimus. loquamur, quod loquimur, sentiamus.

Sen.

Што мислимо, говоримо, што говоримо, мислимо.

*

Quod tegitur, magnum creditur esse malum.

Mart.

Које се зло покрива, држи се (рекао бих) да је велико.

*

Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.

Alex. Severus

Што ниси рад да ти други људи чине, не чини ни ти другоме.

C. n. n.

*

Quod turpe est, id quamvis occultetur, tamen honestum fieri nullo modo potest.

Што је срамно, ма да се крије, ипак ни на који начин часно бити не може.

*

Quod vis sileri, cuiquam noli dicere.

Publ. Syr.

О чему хоћеш да се ћути, оно ником немој казати.

Која се не рече, она се не ће ни чути.

C. n. n.

*

Quo felicitas devertit, ibi pernoctat et invidia.

Камо се срећа сврати, тамо преноћи и завист.

*

Quomodo fabula, sic vita: non quam diu, sed quam bene acta sit, refert.

Sen.

Живот је као позоришна игра: није главно, је ли дуго трајао, већ је ли добро проведен.

*

Quomodo possunt lumen accendere, qui ipsi lumine carent?

Како могу светлост ужећи, који сами светлости немају?

*

Quondam etiam victis redit in praecordia virtus.

Verg.

Каткад се и побеђенима врати јунаштво у груди.

*

Quo plus potestis, eo moderatius imperio uti debetis.

Livius.

Уколико сте моћнији, утолико умереније морате се влашћу служати.

*

Quo quisque est doctior, eo est modestior.

Што је ко ученији, то је скромнији (смернији).

Празно буре (већма) звечи.

C. n. n.

*

Quos ego!

Verg.

Ја ћу вас (умирати)!

(Прети Нептун ветровима, који су море узбуркали.)

(Neptunus, бог мора).

Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu. *Hor.*

Дуго ће нов суд задржати мирис, којим је први пут
напуњен.

*

Quot capita, tot sensus.
Quot homines, tot sententiae. *Terent.*
Колико људи, толико ђуди. *C. н. и.*

*

Quot linguas calles. tot homines vales.
Колико језика знаш, толико људи ваљаш.

*

Quot servi, tot hostes.
Колико робова, толико непријатеља.

*

Quot servos habemus. totidem habemus hostes.
Sen.
Колико робова имамо, исто толико имамо непријатеља.

*

Quousque tandem? *Cic.*
Та докле већ?

R.

Rara est concordia formae
Atque pudicitiae. *Juven.*
Ретка је слога лепоте и стидљивости.

*

Rara temporum felicitas, ubi sentire quae velis
et quae sentias dicere licet. *Tacit.*
Ретко је оно срећно доба, где је слободно мислити
што хоћеш и рећи што мислиш.

*

Raro antecedentem sceleratum
Deseruit pede poena claudo. *Horat.*

Ретко је грешника, ако је и одмакао, пропустила (ми-
мошла) казна хроне ноге.

*

Raro patris virtus transit in filium.
Ретко очева врлина прелази на сина.

*

Rarum est felix idemque senex *Sen.*
Ретко је ко срећан и уједно стар.

*

Rebus in adversis melius sperare memento. *Dion. Cato.*
Имај на уму у несрећи надати се бољем.

*

Recta linea est brevissima, recta via tutissima. *V.*
Прав је црта најкраћа, прав пут најсигурнији.

*

Recte praecipere videntur, qui monent ut, quanto
superiores simus, tanto nos geramus summissius. *Cic.*

Добро упућују, као што се чини, они, који опомињу,
да се, уколико смо угледнији, утолико смерније понашамо.

*

Redire, cum perit, nescit pudor. *Sen.*
Стид се не зна (не може) вратити, кад га нестане.

*

Reduviam curo, cum capiti mederi debeam. *Cic.*
Бринем се за заноктиду, а треба главу да лечим. (Ба-
вити се око ситнице, а главну ствар занемарити.)

Град се плијени, а баба се чешља. *C. н. и.*

*

Regem armis quam munificentia vinci, minus fla-
gitiosum est. *Sall.*
Мање је срамно за краља, да буде побеђен оружјем
него издашношћу.

*

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis. *Ovid.*

Краљевска је (краља достојна) — веруј ми — ствар
помоћи палима (несрећнима).

*

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Claudian.

По примеру краљеву сав се свет управља.

*

Relata refero.

Herodot.

Приповедам приповедано.

Како сам купио, овако и продајем.

C. n. n.

*

Reluctante natura irritus labor est.

Sen.

Ако се природа противи, безуспешан је труд.

*

Rem acu tetigisti.

Plautus.

Ствар си иглом такнуо (погодио си).

*

Rem facias, rem,

Si possis, recte, si non, quocumque modo rem!

Hor.

Новац теби, новац, ако можеш поштено, ако не, ма
којим начином новац!

*

Rem publicam defendentem occidere laudabile est.

Похвално је пасти бранећи државу.

*

Reperies, qui ob similitudinem morum aliena
malefacta sibi obiectari putent.

Tacit.

Наћи ћеш који мисле, да се због сличности у морал-
ном владању туђа недела њима пребацују (замерају).

*

Repetitio est mater studiorum.

Понављање је мати наукама.

*

Res adversae admonent religionum.

Liv.

У невољи се јако Бог моли.

C. n. n.

*

Res nullius cedit occupanti.

Ulpianus.

Ствар ничија припада (као својина) ономе, ко је заузме.

*

Res potius quam auctores spectandae.

Livius.

Више треба гледати на ствари (дела) него на чиниоце
(писце дела).

*

Res severa est verum gaudium.

Sen.

Права радост је озбиљна ствар.

*

Res valet, ars praestat, si res perit ars tibi restat.

Cato.

Имање вреди, умење више вреди, ако имање пропа-
дне, умење ти остане.

Боље је умјети, него имати.

C. n. n.

Ridentem dicere verum quid vetat?

Hor.

Шта смета истину казати у шали?

*

Ridiculum acri

Fortius et melius magnas plerumque secat res.

Hor.

Шала често пресече (реши) крупне ствари zgodније и
боље него оштрина (збиља).

*

Risu inepto res ineptior nulla est.

Catullus.

Од непристојна смеха ништа није непристојније.

*

Risum teneatis!

Hor.

Уздржите се од смеха!

*

Risus interdum ita repente erumpit, ut eum cu-
pientes tenere nequeamus.

Смех каткад тако изненада продре, да га, и ако хо-
ћемо, зауставити не можемо.

*

Roma locuta (est), causa finita. *Augustinus.*
Рим је проговорио, ствар је свршена (решена).

*

Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiae navita puppis amat. *Ovid.*
Сељак воли ратара, војник онога, који води сурове ра-
тове, а бродар крмара колебљиве лађе.

S.

Saepe creat molles aspera spina rosas. *Ovid.*
Често рађа оштро трње нежне руже.

*

Saepe ne utile quidem est scire, quid futurum sit.
Cic.

Често није ни корисно знати, шта ће бити.

*

Saepe quod labor roboraverat, desidia consumpsit.
Sen.

Што је рад оснажио био, нерад је често упропастио.

*

Saepe stilum vertas. *Hor.*

Често окрећи писаљку. (Једним се крајем писаљке пи-
сало а другим брисало и поправљало.)

*

Salus rei publicae suprema lex esto.
Срећа државе нека је највиши закон.

*

Saluti publicae vixit non diu sed totus.
За опће је добро живео не дуго, али сав.

(На споменику цара Јосифа II. у Бечу).

*

Sapere . aude. *Hor.*
Усуди се бити паметан.

Sapientia vino obumbratur. *Plinius.*
Вино и мудрога побудали. *C. n. u.*

*

Sapientis animus numquam tumet
Мудар се никад не надима.

*

Sapienti sat! *Plautus.*
Мудру доста!
Мудрој глави једно око доста. *C. n. u.*

*

Sapientis est mutare consilium in melius.
Особина је мудра човека променити своју одлуку на боље.

*

Sat celeriter fit, quidquid fit satis bene. *August. ap. Suet.*

Доста се брзо ради, што год се ради доста добро.

*

Sat cito, si sat bene.
Доста је брзо, ако је доста добро.

*

Satis disertus est, e quo loquitur veritas. *Publ. Syr.*

Доста је речит, из којег говори истина.

*

Satis natura homini dedit roboris, si illo utamur. *Sen.*
Доста је природа човеку дала снаге, ако се њом служимо.

*

Satius est mutum esse, quam dicere, quod nemo
intellegat. *Cic.*

Боље је бити нем, него говорити, што нико не разуме.

*

Satius est prodesse etiam malis propter bonos,
quam bonis deesse propter malos. *Sen.*

Боље је помоћи и рђавима ради добрих, него добрима
ускратити помоћ ради рђавих.

*

*

Scelera pleraque ex cupiditate nascuntur.

Злочинства се већином из лакомства рађају.
Quintilian.

*

Sciant, quibus moris est illicita mirari, posse etiam sub malis principibus magnos viros esse, obsequiumque ac modestiam, si industria ac vigor adsint, eorum laudes excedere, qui plerique per abrupta, sed in nullum rei publicae usum, ambitiosa morte inclauerunt.

Tacit.

Нека знају они, који имају обичај дивити се недопуштеним делима, да и под рђавим владоцима може бити великих људи, и да лојалност, ако је с њом удружена снажна усталачност, славу оних надмашава, који су већином преко окомица, али ни на какву корист државну, славољубивом (разметљивом) смрћу на глас изишли.

*

Scientia est potentia.

Знање је сила (моћ).

*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.

Знање твоје није ништа друго, већ да и други зна, да ти то знаш.

*

Scire volunt omnes, studiis incumbere pauci.

Сви хоће да знају, али мало њих хоће да се труде око наука.

*

Scribentem iuvat ipse favor minuitque laborem.

Ovid.

Писцу помаже већ сама навлоност и смањује му трудбу.

*

Scribere scribendo, dicendo dicere disces.

Писати пишући, говорећи говорити научићеш.

*

Se damnat iudex, innocentem qui opprimit.

Publ. Syr.

Себе осуђује судица, који невина осуди.

Segnius expediunt commissa negotia plures.

Спорије отправаљају поверене послове њих више.

*

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus.

Hor.

Спорије (слабије) покреће духове што је спуштено кроз ухо, него оно што је претстављено поузданим очима.

Више ваља вјеровати очима него ушима. *С. н. п.*

*

Semel dat, qui rogatus, bis. qui non rogatus.

Varro.

Једанпут даје, ко умољен даје, двапут, ко неумољен.

*

Semel emissum volat irrevocabile verbum.

Hor.

Једанпут изречена лети неповратна реч.

Што прође преко девет зуба, оде преко девет брда.

С. н. п.

*

Semel malus, semper praesumitur malus.

Ко је једанпут рђав, увек се унапред узима да је рђав.

Ко једанпут слаже, други пут му се не вјерује ако и истину каже.

С. н. п.

*

Semel reprehensus, semper reus.

Једанпут ухваћен (у злу), увек је кривац.

Ко једанпут украде, увијек се за хрсуза држи.

С. н. п.

*

Semper avarus eget.

Hor.

Лакомцу је вазда мало.

С. н. п.

*

Semper dic verum, vacuum duc crimine vitam,
Fer patienter onus, fac sapienter opus.

Увек говори истину, проводи живот без кривице, носи стрпљиво терет, ради мудро посао.

*

Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem.
Ovid.

Увек имај каква Пилада, да се брине за Ореста.
(Пилад и Орест верни пријатељи из грчке митологије.)

*

Semper inops, quicumque cupit.
Claudian.
Увек је сиромашан, ко год (нешто) жели.

*

Semper in proelio iis maximum est periculum,
qui maxime timent: audacia pro muro habetur.

Sall.

Увек је у боју за оне највећа опасност, који се нај-
већма боје: смелост се сматра бедемом.

*

Semper in re publica tenendum est, ne plurimum
valeant plurimi.
Cic.

Увек се у држави ваља тога држати, да највише не
вреде они, којих је највише.

*

Senatores boni homines, senatus mala bestia.
Сенатори добри људи, сенат зао скот.

*

Senectus ipsa est morbus.
Terent.
Старост је по себи болест.

*

Senectutem ut adipiscantur omnes optant, eandem
accusant adepti.
Cic.

Старост сви желе да дочекају, а жале се на њу кад
су је дочекали.

*

Senem ante tempus fieri miserum est.
Cic.
Старцем пре времена постати јадно је.

*

Senes bis pueri.
C. n. u.
Стари људи поготову ћеца.

*

Senex laudator temporis acti.
Hor.
Старац (је) хвалилац минулог времена.

Sensim sine sensu aetas senescit.
Cic.
Полако без осећања (неосетно, неопазно) век стаји.

*

Sententiae saepe acutae non acutorum hominum
sensus praetervolant.

Изреке често оштроумне пролећу мимо памет неоштро-
умних људи.

*

Sequitur superbos ultor a tergo deus.
Sen.
Бог осветник с леђа (одостраг) обесне гони.

*

Sera numquam est ad bonos mores via.
Sen.
Никад није позан пут к добру (моралну) владању.

*

Sera parcimonia in fundo est.
Sen.
Ако човек не штеди сврх вреће и саврх
пила (суда), залуду штеди кад је у дно.
Доцкан је онда штеђети кад нестане. } *C. n. u.*

*

Sereno quoque caelo aliquando tonat.
Каткад грми и кад је ведро небо.

*

Serius aut citius sedem properamus ad unam.
Ovid.

Касније или журније хитимо к једном стану.

*

Sermo mollis frangit iram.
Salomo 15. 1.
Одговор благ утишава гњев.
Даничић.

*

Sero (tarde) venientibus ossa.
Који дођу касно, остају им кости.
Кога нема на дијелу, нема му дијела. } *C. n. u.*

*

Serus in caelum redeas diuque
Laetus intersis populo!
Hor.
Касно се у небо вратио и дуго задовољан боравио у
народу! (Из оде цару Августу).

*

Severus esse in iudicando non potest, qui alios
in se severos esse iudices non vult. *Cic.*

Строг бити у суђењу не може, ко не ће да су други
према њему строге судије.

*

Sex horas dormire sat est iuvenique senique;
Nos septem pigris, nulli concedimus octo.

Шест часова спавати доста је и младићу и старцу;
ми седам ленима допуштамо, осам ником.

*

Si alterum sit optandum, malim equidem indi-
sertam prudentiam quam stultitiam loquacem *Cic.*

Кад би се једно од овог двога могло бирати, ја бих
свакако волео неречиту мудрост него говорљиву лудост.

*

Sibi non cavere et aliis consilium dare stultum est.

Phaedrus.

Себе не чувати а другима савет давати лудо је.

*

Sibi parat malum, qui alteri parat. *Aristotel.*
Ко другому јаму копа, сам ће у њу пасти. *С. н. п.*

*

Sibi primum auxilium eripere est leges tollere.

Publ. Syr.

Законе укинути, то је себи прву помоћ ускратити.

*

Sibi quisque peccat.

Petron.

Свак себи греши.

Што ко ради, оно ће и патити.

Што ко ћела, предањ пада.

} *С. н. п.*

*

Sibi quisque proximus.

Свак је себи најближи.

С. н. п.

*

Sic Deus dilexit mundum!

Joannes III. 16.

Богу тако омиље свијет!

Вук Ст. К.

(Испод распећа Христово)

Sic fata tulere.

Ovid.

Тако је судбина донела.

*

Sic habendum est, nullam in amicitii pestem esse
maiores quam adulationem, blanditiam, assen-
tationem. *Cic.*

Тако треба сматрати, да у пријатељству никакво зло
није веће него ласкање, улагивање, повлађивање.

*

Sic itur ad astra!

Verg.

Тако се иде к звездама! (Тако се долази до бесмртне
славе).

*

Sic transit gloria mundi!

Тако пролази слава овога света! (Почетак песми при
крунисању папе).

*

Si cupias pacem, linguam compesce loquacem.

Cato.

Ако желиш мира, обуздај говорљив језик.

*

Sidera caelo addere.

Ovid.

Звезде небу придодавати.

Бувар украј ријеке копати.

Пијесак у море сипати.

} *С. н. п.*

*

Si fractus illabatur orbis.

Impavidum ferient ruinae. *Hor. d*

Да се небо скрха и сруши, рушевине ће неустрашено
згодити (убити).

*

Si fueris Romae, Romano vivito more;

Si fueris alibi, vivito sicut ibi.

Ако будеш у Риму, живи по римском начину; ако бу-
деш другде, живи као онде.

У какво се коло ухватиш онако и играј.

С. н. п.

*

Si invitus pares, servus es, si volens, minister.

Publ. Syr.

Ако се против воље покораваш, роб си, ако с вољом, слуга си.

*

Silentium videtur confessio.

Sen.

Ђутање изгледа да је признање.

*

Similia similibus curantur.

Зло се злим ћера.

C. n. u.

*

Similis simili gaudet.

Hom. et Plato.

Обрадовала се рђа гвожђу.

Нашла слика прилику.

Нашла врећа закриу.

C. n. u.

*

Simulatae virtutes magis nocent, quam aperta latrocinia.

Претворне врлине већма шкоде, него отворена лупештва.

*

Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acescit.

Hor.

Смрдљиво буре најбоље вино поквари.

C. n. u.

*

Sine cortice nare.

Hor.

Без плућа пливати. (Не требати више надзора.)

*

Sine ira et studio.

Tacit.

Без гнева и љубави (без партајичности).

*

Sine sole sileo.

Без сунца ћутим. (На једном сунчанику у Цариграду.)

*

Sint Maecenates, non deerunt Marones. *Martial.*

Било Мецената, биће и Марона.

(Нека само буде Мецената, па ће бити и Марона.)

G. Cilnius Maecenas, заштитник и пријатељ славних песника Вергилија Марона, Хораџија Флака и т. д.)

*

Sint ut sunt, aut non sint.

Нека буду (остану) као што су, или нека их не буде. (Рекао је папа Clemens XIII. кад се тражила реформа Исусовачког реда).

*

Si parva licet componere magnis. *Verg.*

Ако је слободно упоредити мало с великим.

*

Si qua sede sedes atque est tibi commoda sedes: Illa sede sede nec ab illa sede recede.

Ако на какву месту седиш па ти је место угодно: на оном месту седи и с оног места не узмичи.

*

Si, quoties homines peccant, sua fulmina mittat Juppiter, exiguo tempore inermis erit. *Ovid.*

Ако би Јупитер, кад год људи згреше, своје муње (громове) пуштао, за кратко би време остао без оружја.

*

Sisyphi saxum volvere. *Cic.*

Сисифов камен ваљати. (Мучити се без успеха.)

(Сисиф је морао уз брдо ваљати велик камен, који се увек натраг откотрљао.)

*

Si vincere iram non potes, te illa incipit vincere. *Sen.*

Ако не можеш гнев савладати, он почиње тебе савлађивати.

*

Si vis pacem, para bellum. *Vegetius.*

Ако хоћеш мир, спремај се за рат.

*

Socius fit culpae, qui nocentem liberat. *Publ. Syr.*

Сукривцем постаје, ко кривца ослободи.

*

Solamen miseris socios habuisse malorum.

Утеха је јаднима имати другове у невољи.

*

Solem e mundo tollere videntur ii, qui amicitiam e vita tollunt, qua nihil a dis immortalibus melius habemus, nihil iucundius. *Cic.*

Сунце са света, чини се да уклањају они, који пријатељство из живота уклањају, од чега нам ништа боље бесмртни богови не дадоше, ништа угодније.

*

Solent diu cogitare omnes, qui magna negotia volunt agere. *Cic.*

Обично дуго размишљају сви, који хоће велике послове да раде.

*

Solet amplissima gloria obiecta esse semper invidiae.

Amm. Marcell.

Обично је врло одлична слава изложена увек зависти.

*

Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae.

Ovid.

Долазе да гледају претставу и да се саме дају гледати (женске).

*

Speremus quae volumus, sed quod acciderit, feramus. *Cic.*

Надајмо се ономе, што желимо, али што се догоди, свосимо.

*

Spes sola homines in miseriis consolari solet.

Cic.

Једина нада обично људе у невољама теши.

Strabonem appellat patrem pater. *Hor.*

Разроког зове отац намигивалом. (Родитељи улепшавају махне своје деце).

Сваком своје лијепо.

C. n. u.

*

Strenua nos exercet inertia. *Hor.*

Мучи нас марљив нерад.

(Кад је ко увек у послу, а не ради ништа).

*

Studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis perfrugium ac solacium praebent. *Cic.*

Науке младост хране, старост сладе, срећу красе, у несрећи уточиште и утеху дају.

*

Studia hilaritate proveniunt.

Науке веселошћу (веселим срцем) успевају.

*

Stultitia est sedendo aut votis debellari credere posse. *Livius.*

Људост је веровати, да се рат сеђењем или заветима може с-ршити.

*

Stulti timent fortunam, sapientes ferunt.

Publ. Syr.

Људи се боје судбине а мудри је сносе.

*

Stultum est aliis imperare velle, qui nescit sibi.

Publ. Syr.

Људо је кад хоће да заповеда другима, ко не зна себи.

*

Stultum facit fortuna, quem vult perdere. *Publ. Syr.*

Срећа учини будалом, кога хоће да упропасти.

*

Sua cuique sunt vitia. *Quintilian.*

Свак има своје махне.

*

Suae quisque fortunae faber est. *Cic.*

Свак је своје среће ковач.

*

Subulā excipere leonem. *Sen.*

Шилом дочекати лава. (Дочекати велику опасност без довољне обране.)

*

Sui cuique mores fingunt fortunam. *Corn. Nep.*

Сваком свој карактер гради срећу.

*

Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
Viribus et versate diu, quid ferre recusent.
Quid valeant humeri.

Hor.

Вирајте градиво, ви који пишете, према својим силама
и размишљајте дуго, шта могу поднети рамена а шта не.

*

Sumitur bellum etiam ab ignavis, strenuissimi
cuiusque periculo geritur.

Tacit.

Започињу рат и страшљивци, али се с опасношћу нај-
одважнијих води.

*

Summum ius, summa iniuria. *Cic.*
Највеће право, највећа неправда.

Sunt di immortales lenti quidem, sed certi vin-
dices generis humani.

Sen.

Бесмртни су богови спори додуше, али извесни ка-
зниоци рода људског.

Бог је спор, али је достижан. *C. n. u. —*

*

Sunt molles in calamitate mortalium animi. *Tac.*
Мека су у несрећи срца људска.

*

Sunt pueri pueri; pueri puerilia tractant.

Деца су деца; деца се баве детињаријама.

Ситнарије ћецу забављају. *П. П. Његош.*

*

Suorum quisque verborum optimus interpres.

Свак је својих речи најбољи тумач.

*

Superbiae crudelitateque etsi serae non leves
tamen veniunt poenae.

Livius.

Охолост и суровост стижу казне ако и позне ипак
не лаке.

*

Superstitione tollenda non tollitur religio. *Cic.*

Укидањем празноверице не укида се вера (побожност).

*

Surdis auribus canere. *Livius.*
Глухим ушима певати.

*

Surdo fabellam narrare. *Hor.*
Глуху причати.

*

Sursum corda!
Горе срца! (уздигнумо к Богу.) (Горје имјем срца!)

*

Sus Minervam (docet.) *Cic.*
Свиња Минерву (учи).
Рибу учи пливати. *C. n. u.*
(Кад незналица хоће да учи паметнијега)

*

Suum cuique. *Cic.*
Сваком своје.

(Девина Пруске краљевине.)

*

Suum cuique decus posteritas rependit. *Tacit.*
Сваком своју част (славу) потомство плаћа (одаје.)

T.

Tacere multis discitur vitae malis. *Sen.*
Многим невољама живота учимо се ћутати.

*

Tace, vives in pace. *C. n. u.*
Од мучања глава не боли.

*

Tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapnis et rixae multo minus invidiaeque. *Hor.*
Кад би гавран могао мирно (ћутке) ждерати, имао би
више части (јестива) а много мање кавге и зависти.

*

Tamdiu discendum est, quamdiu nescias et
quamdiu vivas.

Sen.

Дотле треба учити, докле год не знаш и докле год
живиш.

Чоек се до смрти учи.

C. n. u.

*

Tantae molis erat Romanam condere gentem.

Vergil.

Толико муке беше основати римски народ.

*

Tanta vis probitatis est, ut eam in hoste etiam
diligamus.

Толика је моћ поштења, да га и у непријатеља по-
штујемо.

*

Tanti est exercitus, quanti imperator.

Florus.

Онолико вреди војска, колико војвода.

*

Tanto brevius omne, quanto felicius tempus.

Plin.

Утолико је краће свако време, уколико је срећније.

*

Tantum scimus, quantum memoria tenemus.

Онолико знамо, колико у памети имамо.

C. n. u.

*

Tarda sunt quae in commune expostulantur; pri-
vatam gratiam statim mereare, statim recipias.

Tac.

Споро је оно, што се на опће добро тражи; личну
милост можеш сместа заслужити, сместа примити.

*

Tardiora sunt remedia quam mala.

Tac.

Спорија су лекови него зла.

*

Temeritas est calidius quam callidius agere.

Лудост је радити ватреније (наглије) него паметније.

*

Temperie caeli corpusque animusque iuvantur.

Ovid.

Благим поднебљем помаже се и тело и дух.

*

Tempora labuntur tacitisque senescimus annis.

Ovid.

Времена пролазе и ми у тихим (неопазним) годинама
старимо.

*

Tempora mutantur et nos (nos et) mutamur in illis.

Времена се мењају и ми се мењамо с њима.

*

Tempora tempore tempera.

Зла времена временом ублажавај.

*

Tempore difficiles veniunt ad aratra iuvenci,

Tempore lenta pati frena docentur equi.

Ovid.

С временом долазе к плугу ђудљиви јунци, с временом
се коњи уче трпети круте узде (жвале).

*

Tempore qui longo steterit, male curret (equus).

Ovid.

Који коњ буде дуго време стајао, рђаво ће трчати.

*

Tempori parce!

Sen.

Штеди време!

*

Tempus in agrorum cultu consumere dulce est.

Ovid.

Време проводити у обрађивању њива угодно је.

*

Tempus omnia revelat.

Tertull.

Време све открива.

Изићи ће ђело на виђело.

C. n. u.

*

Te prodet facies, turpia cum facies.

Одаће те лице, кад што срамно учиниш.

*

Terra communis mater omnium mortalium est.

Liv.

Земља је опћа мајка свима смртнима.

*

Terra numquam recusat imperium nec umquam sine usura reddit quod accepit, sed alias minore, plerumque maiore cum fenore.

Cic.

Земља се никад не противи власти нити икад без камате враћа, што је примила, само другдаш с мањом, по највише пак с већом добћу.

*

Terra salutiferas herbas eademque nocentes

Nutrit et urticae proxima saepe rosa est.

Ovid.

Земља храни спасовосне (лековите) траве а уједно и шкодљиве и често је коприви ружа најближа.

*

Terretur minimo pennaе stridore columba

Unguibus, accipiter, saucia facta tuis.

Ovid.

Плаши се голуб најмањег пуштања крила рањен твојим, јастребе, ноктима.

*

Timeo Danaos et dona ferentes.

Vergil.

Бојим се Данајаца и кад дарове носе (т. ј. боговима).

*

Timidus vocat se cautum, parcum sordidus.

Страшљивац зове себе обазривим, а тврдица штедљивим.

*

Timor animi auribus officit.

Sall.

Страх душе запушава уши.

*

Tractant fabrilla fabri.

Hor.

Занатлије баве се својим занатом.

*

Trahimur omnes studio laudis et optimus quisque maxime gloria ducitur.

Cic.

Сви чезнемо за похвалом и што је ко бољи, све се већма за славом поводи.

*

Trahit sua quemque voluptas.

Vergil.

Сваког своја наслада (страст) вуче (заноси).

*

Tranquillas etiam naufragus horret aquas.

Ovid.

Бродоломник се жаца и од мирних вода.

Кога су змије клале, и гуштера се боји.

C. n. u.

*

Tres faciunt collegium.

Neratius Priscus.

Троје чине друштво.

*

Tria iuris praescepta: honeste vivere, alterum non laedere. suum cuique tribuere.

Ulpianus.

Три правца прописана: поштено живети, другога не вређати, сваком своје дати.

(На минхенском универзитету.)

*

Tria videnda sunt oratori: quid dicat et quo quidque loco et quo modo.

Cic.

Говорник ваља на ово троје да пази: шта говори, на коме месту (где) и како.

*

Trita via omnium tutissima.

Утрвен је пут од свих најсигурнији.

*

Tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Hor.

Ако комшијнска кућа гори, пази на своју.

C. n. u.

*

Tunc est tormentum carere divitiis, cum illas iam senseris.

Sen.

Тада је мука лишавати се богатства, кад си га већ осетио (уживао).

*

Tu ne cede malis sed contra audentior ito.

Verg.

Не попуштај невољама већ им све смелије иди насупрот.

Turpe est aliud loqui aliud sentire. *Sen.*
Срамно је једно говорити а друго мислити.

*

Turpis est mos omnibus adversandi.
Ружав је обичај сваком се противити.

Не ваља свакој тици кобац бити. *C. n. u.*

*

Turpius eicitur quam non admittitur hospes.
Ovid.

Срамније је госта избацити него не дримити.

*

Tu si animo regeris, rex es, si corpore, servus.
Anth. Lat.

Ако се ти духом руководиш, краљ си, ако телом, роб.

*

Tu si animum vicisti potius quam animus te,
est quod gaudeas. *Plautus.*

Ако си ти гнев савладао пре него гнев тебе, имаш се
рашта радовати.

*

Tuta est hominum tenuitas, magnae periculo sunt
opes obnoxiae. *Phaedrus.*

Сиротиња је људска сигурна, а велико је богатство
опасности подложно.

*

Tute hoc intristi; tibi omne est exedendum.

Terent.

Ти си то удробио, ваља ти све и покусати.

Како удробиш, онако ћеш и кусати. *C. n. u.*

U.

Ubi animi bona praevalent, corporis mala nihil
nocent.

Где душевна добра превлађују, телесне махне ништа
не шкоде.

*

Ubi concordia, ibi victoria. *Publ. Syr.*
Где је слога, тамо је победа.

*

Ubi cumque cadavera, ibi et aquilae.
Где год су лешине, онде су и орлушине.

Ђе је стрвина тамо се и пси купе. *C. n. u.*

*

Ubi iudicat, qui accusat, vis, non lex valet.

Publ. Syr.

Кад суди онај који тужи, онда влада сила а не закон.

*

Ubi libertas populi cecidit, linguae libertas cadit.

Publ. Syr.

Кад је пала слобода народа, пада и слобода језика
(говора).

*

Ubi peccat aetas maior, male discit minor.

Publ. Syr.

Кад греша старији нараштај, злу се учи млађи.

*

Ultra posse nemo obligatur. *Celsus.*

Преко могућности нико се не обвезује (не присиљава).

*

Ulula cum lupis cum quibus esse cupis.

Урлај с вуцима с којима бити желиш.

У какво коло дођеш, онако и играј. *C. n. u.*

*

Ululas Athenas ferre.

Cic.

Совуљаге у Атину носити.

У шуму дрва носити.

C. n. u.

Unam tollendo legem ceteras infirmatis. *Liv.*
Укидајући један закон остале слабите (побијате).

*

Una salus victis nullam sperare salutem. *Vergil.*
Једино је спасење побеђенима не надати се никакву спасењу.

*

Unda dabit flammam et dabit ignis aquas. *Ovid.*
Вода ће дати ватру, а ватра ће дати воду. (Нешто немогуће.)

*

Unde habeas, quaerit nemo, sed oportet habere. *Juvenal.*

Откуда имаш, не пита нико, али треба имати.

*

Uno in saltu apros capere duos. *Plaut.*
У једној шуми два вепра уловити. (У један мах два успеха постићи.)

*

Urit mature, quod vult ultica manere. *C. n. u.*
Рано жеже, што хоће коприва да остане.
Иза млада се трн оштри.

*

Usus magister est optimus. *Cic.*
Искуство је најбољи учитељ.

*

Usus tyrannus.
Обичај је тиранин.

*

Ut ager quamvis fertilis sine cultura fructuosus esse non potest. sic sine doctrina animus. *Cic.*
Као што њива, мада је од природе плодна, без обраде не може бити родна, тако и дух без наставе.

*

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas. *Ovid.*

Ако и не достају силе, ипак треба похвалити вољу.

*

Utendum est aetate, cito pede labitur aetas. *Ovid.*

Треба употребити време, брзом ногом одмиче време.

*

Ut flos et ventus, sic transit nostra iuventus. *Ovid.*
Као цвет и ветар, тако пролази наша младост.

*

Ut fragilis glacies, interit ira mora. *Ovid.*
Као ломак лед, губи се гнев с временом.

*

Ut hirundo aestate advolat, instante hieme avolat, sic infidus amicus rebus laetis praesto est, commutata fortuna deserit amicum.

Као што ласта у лето долети, а кад настаје зима одлети, тако је и неверан пријатељ у срећним приликама при руди, а кад се промени срећа, оставља пријатеља.

*

Ut nos pauca loqui, plura autem audire moneret, Linguam unam natura, duas dedit omnibus aures. *Muret.*

Да би нас опоменула, да мало говоримо а више слушамо, природа даде свима један језик а два уха.

*

Ut quisque est vir optimus, ita difficillime esse alios improbos suspicatur. *Cic.*

Што је ко бољи човек, тим мање сумња да су други неваљали.

*

Ut quisque maxime ad suum commodum refert, quaecumque agit, ita minime est vir bonus. *Cic.*

Што ко већма према својој користи удешава што год ради, то је све мање поштен човек.

*

Ut sementem feceris, ita metes. *Cic.*
Како посијеш онако ћеш и пожњети. *C. n. u.*

*

Ut somnus mortis, sic lectus imago sepulcri.

Као што је сан слика смрти, тако је постеља (слика) гроба.

*

Ut vites poenas ne tangas res alienas.
Да избегнеш казне не дирај туђе ствари.

V.

Vacare culpa magnum est solacium. *Cic.*
Бити без кривице велика је утеха.

*

Vae tibi ridenti quia mox post gaudia flebis!
Тешко теби који се смејеш, јер ћеш ускоро после радости плакати!

Често у вече плаче, који се из јутра смијао. *С. н. п.*

*

Vae victis!
Тешко побеђенима! *Brennus ap. Liv.*

*

Valetudo bonum optimum.
Здравље је највеће богатство.
Здравље је највеће благо овога свијета. } *С. н. п.*

*

Vana sine viribus ira est. *Liv.*
Немоћан (узалудан) јо гнев без снаге.

*

Varietas (variatio) delectat. *Euripid. Cic.*
Промена годи (је угодна.)

*

Varium et mutabile semper femina. *Verg.*
Жена је увек нешто нестално и променљиво.

*

Vel capillus habet umbram suam.
И влас има своју сенку.

Veniet tempus, quo posterī nostri tam aperta nos nescisse mirentur. *Sen.*

Доћи ће време, да ће се потомци наши чудити, е ми тако јасне ствари нисмо знали.

*

Venisti huc sine labore, pergas ad locum sine honore.

Дошао си амо без рада (спреме), иди на место без части.
(Каже професор Ђаку, који, прозван да говори лекцију, дође пред катедру без икакве спреме.)

*

Veni, vidi vici. *Caesar.*
Дођох, видех, победих.

*

Venter caret auribus. *Plutarch.*
Трбух нема ушију.
Речи гладна не нахране. } *С. н. п.*

*

Venturae memores iam nunc estote senectae;
Sic nullum vobis tempus abibit iners. *Ovid.*
Већ сад помишљајте на старост, која ће доћи, па вам тако не ће време у нераду проћи.

*

Verae amicitiae sempiternae sunt. *Cic.*
Права су пријатељства вечита.

*

Verba docent, exempla trahunt.
Речи уче, примери вуку.

*

Verba ligant homines, taurorum cornua funes.
Чоек се веже за језик а во за рокове. *С. н. п.*

*

Verba movent, exempla trahunt.
Речи покрећу, примери вуку (заносе).
(Примери су заразни).

*

Verba provisam rem non invita sequentur.

Hor.

Речи ће смишљену ствар радо следити.

*

Verba volant. scripta manent.

Речи лете, написи остају.

*

Verbera non metuet, metuit qui verba magistri.

Muret.

Не ће се бојати батина, ко се боји речи учитељевих.

*

Verbum non amplius addam.

Hor.

Не ћу више ни речи додати.

*

Ver ex anno tollere.

Herodot.

Пролеће из године уклонити. (Нечему одузети што је најбоље.)

Скинути кајмак.

C. n. u.

*

Veritas laborat nimis saepe, extinguitur numquam.

Livius.

Истина се помрачава веома често, али се никад не угаси.

*

Veritas non quaerit angulos.

Истина не тражи зајутака (буцака).

*

Veritatem dies aperit.

Sen.

Истину дан (време) открива.

Све ће то јарко сунце показати.

C. n. u.

*

Ver non una dies non una reducit hirundo.

Palingen.

Једна ластва не чини пролеће.

C. n. u.

*

Verum sitio, scientiam proveho.

За истином жедним, знање унапређујем.

(На споменици (медаљи) о прослави Бриског свеучилишта 1911. год.)

*

Vetera extollimus recentium incuriosi. *Tac.*

Старо уздижемо (хвалимо) а према скорашњем смо немарни.

*

Veritas temporis filia.

Gellius.

Истина је кћи времена.

*

Veritatis simplex oratio est.

Sen.

Прост је говор истине.

*

Vicem pro vice reddo tibi, amice!

Зајам за зајам враћам ти, пријатељу!

Мило за драго!

C. n. u.

*

Vicinum habere malum, magnum est malum.

Зао је комшија велико зло.

C. n. u.

*

Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni.

Lucan.

Победна се ствар боговима допала, али побеђена Катону.

*

Videant consules, ne quid res publica detrimenti
sariat.

Cic.

Нека гледе конзули, да република какве штете не претрпи.

*

Video meliora proboque deteriora sequor. *Ovid.*

Видим (што је) боље и одобравам а пристајем уз
(оно што је) горе.

*

Vigilando, agendo, bene consulendo prospere
omnia cedunt.

Sall.

Бдењем, делањем, добрим саветовањем све срећно успева.

*

Vigilandum est semper: multae insidiae sunt bonis.

Cic.

Треба бдити увек: многе се замке плету добрим људима.

*

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum. *Hor.*

Лошије је сребро од злата, а злато од врлина.

*

Vince omnem virtute laborem. *Silius Ital.*

Савладај врлином сваки терет.

*

Vincere scis, Hannibal, victoria uti nescis! *Liv.*

Победити знаш, Ханибале, али се победом користити не знаш!

*

Vincit malos pertinax bonitas. *Sen.*

Зле побеђује стална доброта.

*

Vincuntur molli pectora dura prece. *Tibull.*

Тврде груди (тврдо срце) побеђују се благом молбом.

Лијепа ријеч гвоздена врата отвара. *C. n. n.*

*

Vineta ipse sibi caedit. *Hor.*

Сам свој виноград сече. (Сам себи штету чини.)

*

Vinum lac senum, lac iuvenum vinum.

Виво је млеко старцима, млеко је младићима вино.

*

Vinum verba ministrat.

Вино речи набавља.

*

Violenta nemo imperia continuit diu; moderata durant. *Sen.*

Осиону (силовиту) владу нико није дуго вршио; умерена траје.

*

Viperam sub ala nutrire. *Petronius.*

Змију у недрима носити.

C. n. n.

*

Vipera saepe iacet pulchris sub floribus prati;

Florem si carpas, vulnerat illa manum.

Гуја често лежи под лепим цвећем пољским; ако береш цвеће, рањи ти руку.

*

Vir bonus est quis? qui leges servat.

Ко је добар човек? ко законе испуњава.

*

Vires nostrae cum rebus, quas tentaturi sumus, comparandae. *Sen.*

Наше силе ваља упоредити с пословима, које хоћемо да покушамо.

*

Viri boni est nescire facere iniuriam. *Publ. Syr.*

Особина је добра човека да не зна чинити неправде.

*

Viribus unitis.

Уједињеним силама. (Девиза цара и краља Фране Јосифа I.)

*

Vir in discrimine apparet

Човек се у опасности јасно покаже (позна).

*

Virtus amicitiam et gignit et continet, nec sine virtute amicitia esse ullo pacto potest. *Cic.*

Врлина пријатељство и рађа и одржава и без врлине пријатељство никојим начином бити не може.

*

Virtus est per se ipsa laudabilis et sine ea nihil laudari potest. *Cic.*

Врлина је сама по себи похвална и без ње се ништа не може хвалити.

*

Virtus et conciliat amicitias et conservat. *Cic.*

Врлина и стиче пријатељство и чува.

*

Virtus mihi in astra et ipsos fecit ad superos iter.

Hercules ap. Sen.

Врлина ми је начинила пут до звезда и до самих небесних богова.

Virtus nec eripi nec surripi potest, neque nau-
fragio neque incendio amittitur. *Cic.*

Врлина се не може ни отети ни украсти, нити се бро-
доломом нити пожаром губи.

*
Virtus non eligit domum nec censum. *Sen.*
Врлина не бира кућу ни имање.

*
Virtus omnia in sese habet: omnia adsunt bona,
quem penes est virtus. *Plautus.*

Врлина све у себи има: сва су добра у онога, у кога
је врлина.

*
Virtus sola neque datur dono neque accipitur.
Sall.

Једина врлина нити се даје на поклон нити добива.

*
Virtus sudore paratur. *Verg.*
Врлина се знојем (трудом) прибавља.

*
Virtutem primam esse puto compescere linguam.
Dion. Cat.

Прва је врлина, мислим, обуздати језик.

*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quaerimus invidi. *Hor.*

На врлину живу (врле људе) злобно мрзимо а за укло-
њеном испред очију жудимо.

*
Virtutes iisdem temporibus optime aestimantur,
quibus facillime gignuntur. *Tac.*

Врлине (врли људи) се баш у она времена најбоље
цене, у којима се најлакше рађају (кад их највише има.)

*
Vis consili expers mole ruit sua,
Vim temperatam di quoque provehunt
In maius. *Hor.*

Сила без памети руши се својим теретом, а умерену
силу и богови узвишују.

Боље је с памећу него са снагом (радити.) *C. n. n.*

*
Vis deos propitiare? bonus esto. *Sen.*
Хоћеш ли богове да умилостивим? добар буди.

*
Vis sapiens dici? pauca et meditata loquere.
Хоћеш ли да се зовеш мудрим? мало и промишљено
говори.

*
Vis unita fortior.
Сила уједињена јача (је).

*
Vis vi repellitur.
Сила се силом одбија.

*
Vita brevis, ars longa, occasio celeris, experi-
mentum periculosum, iudicium difficile.

Живот је кратак, уметност дуга, прилика брза, поку-
шај опасан, одлука тешка.

Vita humana prope uti ferrum est; si exerceas,
conteritur, si non exerceas, tamen robigo interficit;
item homines exercendo videmus conteri; si nihil
exerceas. inertia atque torpedo plus detrimenti facit
quam exercitio. *Gell.*

Живот је људски скоро као гвожђе; ако га употре-
бљаваш, излиже се, ако га не употребљаваш, ипак га рђа
изеде; исто тако видимо, да се људи занимањем сатру;
а ако се ничим не занимаш, нерад и леност више квара
чини него занимање.

*
Vitam impendere vero.
Живот посветити истини.
(Rousseau-вјева девиза.)

Juvenal.

Vita mortuorum in memoria est posita vivorum.

Cic.

Живот умрлих предан је памћењу живих.

Vita rustica et honestissima et suavissima est.

Cic.

Живот је сељачки и најчаснији и најмилији.

Vita rustica maxime disiuncta a cupiditate est et cum officio coniuncta.

Cic.

Живот је сељачки највећма одвојен од прохтева а с дужношћу скопчан.

Vita rustica parcimoniae, diligentiae, iustitiae magistra est.

Cic.

Сељачки је живот учитељ штедње, вредноће, правде.

Vita somnium breve.

Живот је кратак санак.

Vitia erunt, donec homines.

Tac.

Махна ће бити, док људи.

Vitiis nemo sine nascitur; optimus ille est, qui minimis urgetur.

Horat.

Нико се без махна не рађа; најбољи је онај, који је најмањима подан.

Vitio malignitatis humanae vetera semper in laude, praesentia in fastidio sunt.

Tac.

Кривицом злобе људске старо се увек похваљује а садашње презире.

Vitiosum est ubique, quod nimium est.

Sen.

Погрешно је свуда, што је прекомерно.

Vivat sequens!

Живео наредни!

(Живео који је на реду!)

Viva vox docet.

Жива реч учи.

Vivere militare est.

Живот је војевање (борба).

Vivos voco mortuos plango, fulgura frango.

Мото „Шилерову звону.“ Живе зовем, мртве оплакујем, муње растерујем.

Volenti non fit iniuria.

Ко сам тако хоће, томе се не чини неправда.

Voluit, quiescit.

Хтео је, почива.

Много тео, много започео,
Час умрли њега је помео.

Бранко Радичевић.

Voluptates commendat rarior usus.

Насладе препоручује ређе уживање.

Voluptati indulgere initium omnium malorum est.

Наслади се одавати почетак је сваком злу.

Vos exemplaria Graeca

Nocturna versate manu, versate diurna.

Грчке узоре (књиге) преврћите ноћу, преврћите дању.

Vox clamantis in deserto

Глас онога што виче у пустињи.

Lucas 3. 4.

Вук Ст. К.

Vulgus amicitias utilitate probat. *Ovidius.*
Светина пријатељства по користи пресуђује.

*

Vulgus terret, ni pavet; ubi pertimuit, impune
contemnitur. *Tacit.*

Светина страши, ако не стрепи (не зазире); а кад се
заплашила, онда се некажњено (без опасности) презире.

*

Vulgus veritatis pessimus interpres. *Sen.*
Светина је најгори тумач истине.

*

Vulpes (lupus) pilum mutat non mores. *Sueton.*
Лисица длаку мења, не ђуди.

Курјак длаку мијења, а ђуди никад. *С. н. п.*

Corrigenda.

Страна 28. 1. ред одозго, додај: Seneca
" 30. 6. " " подели: a- gnitae
" 88. 7. " " читај: culpaveris
" 115. 2. " одоздо, додај: !
" 130. 6. " " читај: Quando
" 153. 7. " " : неустрашена.

На више места треба интерпункцију исравити одн.
додати.